KS. W. CHROSTOWSKI: REKOLEKCJE WIELKOPOSTNE s. 18

JAK WĘGRZY WSPIERAJĄ RODZINY s. 20

BP E. DAJCZAK: ZACZYNA SIĘ OD SŁUCHANIA s. 10

7.03.2021
nr 10 (801)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Kto potrzebuje ewangelizacji?

s. 12

RODZINA RODZINIE

Polskie rodziny
potrzebującym rodzinom na całym świecie

Program Rodzina Rodzinie jest odpowiedzią na dramatyczną sytuację rodzin poszkodowanych w konfliktach zbrojnych i kryzysach humanitarnych. Realizowany jest w formie bezpośredniej pomocy rodzinom poprzez jednorazowe lub comiesięczne wsparcie finansowe.

4 lata istnienia programu

10 tys. podopiecznych

20 tys. darczyńców

58 mln zł przekazane

Nowa edycja programu – nowe kierunki pomocy:

Syria
10 lat wojny

Wojna w Syrii trwa już niemal 10 lat i powoli staje się „konfliktem zapomnianym". Syryjskie rodziny dziś bardziej niż kiedykolwiek czekają na Twoje wsparcie. Dołącz do grona tysięcy darczyńców i odmień los potrzebujących.

Strefa Gazy
wieloletni konflikt

Strefa Gazy jest domem dla prawie 2 milionów osób. Niemal co druga z nich potrzebuje dziś pomocy humanitarnej. 80% mieszkańców Strefy Gazy żyje poniżej poziomu biedy, a 97% wody jest niezdatna do spożycia.

Irak
walka o normalność

Wieloletnia wojna w regionie doprowadziła do destabilizacji w Iraku. Rodziny – szczególnie mieszkających na północy kraju chrześcijan i jezydów – do dziś borykają się z konsekwencjami tragicznych wydarzeń.

Liban
powrót do domu

4 sierpnia 2020 r. w bejruckim porcie miał miejsce potężny wybuch chemikaliów, który pozostawił tysiące osób bez dachu nad głową i zniszczył wiele miejsc pracy. Wspierając libańskie rodziny pomagasz im powrócić do normalności.

caritas

Wspomóż na **rodzinarodzinie.caritas.pl**

ks. Henryk Zieliński

Misje za progiem?

Refleksja na temat nowej ewangelizacji wybrzmiała po raz pierwszy z ust św. Jana Pawła II 9 czerwca 1979 r., przed klasztorem w Krakowie-Mogile, nieopodal Nowej Huty, zaplanowanej przez komunistów jako pierwsze w Polsce miasto bez świątyń. Sercem miasta był kombinat hutniczo-metalurgiczny im. Włodzimierza I. Lenina. Do Nowej Huty ściągali ludzie z całej Polski, ponieważ tam była praca i mieszkania. Z tych ludzi chciano ulepić nowe ateistyczne społeczeństwo.

Ale stało się inaczej. Jak wspominał św. Jan Paweł II, mieszkańcy Nowej Huty w 1960 r. starli się z milicją w obronie krzyża ustawionego w miejscu, gdzie chcieli zbudować kościół. Później w upał, deszcz i mróz gromadzili się przy krzyżu na Mszach. Wojtyła, jako metropolita krakowski, przewodniczył tam pasterkom pod gołym niebem. Tak było aż do wybudowania świątyni, znanej jako Arka Pana. Ale nie działo się to bez powodu. Był to owoc żywej wiary, którą wielu mieszkańców Nowej Huty wyniosło z domów rodzinnych, oraz heroicznej pracy duszpasterskiej ks. Stanisława Kościelnego i innych księży.

Do tego zaangażowania kapłanów i świeckich nawiązywał Jan Paweł II. Mówił, że niedaleko miejsca, gdzie zaczęła się ewangelizacja tych ziem, o czym świadczy krzyż w Mogile, zaczęła się również nowa ewangelizacja, której znakiem był krzyż w Nowej Hucie. Dzięki tej nowej ewangelizacji, która w różnych miejscach przybierała rozmaite formy, Polacy nie ulegli ateizacji. Na kanwie tego doświadczenia oraz orzeczeń Soboru Watykańskiego II dojrzewała koncepcja nowej ewangelizacji, adresowanej do całego świata. Aż wreszcie w encyklice „Redemptoris missio" Jan Paweł II stwierdził wyraźnie, że oprócz krajów misyjnych istnieją i takie sytuacje, w których całe kraje lub grupy ludzi ochrzczonych utraciły wiarę. Zjawisko to dawało się odczuć zwłaszcza w Europie Zachodniej. Do historii przeszło pytanie św. Jana Pawła II z 1980 r.: „Francjo, najstarsza córko Kościoła, która byłaś nauczycielką narodów, co zrobiłaś ze swoim chrztem?".

Kościołowi w Polsce doświadczenia te wydawały się bardzo odległe. Mieliśmy pełne seminaria, artyści korzystali w Kościele z przestrzeni wolności, salki katechetyczne pękały w szwach, był głód nowych świątyń, przed konfesjonałami ustawiały się kolejki. Po 1989 r. wydawało się, że może być już tylko lepiej. Presja Zachodu okazała się jednak groźniejsza dla wiary, moralności i tożsamości Polaków niż moskiewski zamordyzm. Przemiany społeczno-ekonomiczne, panerotyzm i zaprogramowany relatywizm odmieniły świat wartości wielu świeckich i duchownych. Kościół nie wykorzystał szansy, którą był powrót religii do szkół, nie powołał do istnienia silnych mediów, choć były takie możliwości, nie potrafił inspirować do wpisywania Ewangelii w kulturę. Zaczęła szwankować współpraca duchowieństwa i świeckich, którzy nie potrzebowali już kościelnego „paternalizmu". Zamiast tego powstało hasło „Księża na Księżyc".

Była to część zaplanowanego oraz sowicie finansowanego procesu niszczenia Kościoła, ale my też nie jesteśmy w tym bez winy. Nie potrafiliśmy jak w pierwszych wiekach przejść od epoki męczenników do epoki świętych wyznawców. Popadliśmy w bierność, poprzestając na administrowaniu sakramentami i dobrami kościelnymi. Przespaliśmy ćwierć wieku, uspokajając się, że wciąż mamy do czynienia z wierzącym narodem. Nie chcieliśmy wiedzieć, że wielu Polaków już nie wierzy w Chrystusa i w Jego Ewangelię. Dlaczego więc mieliby przyjmować głoszone przez nas normy moralne, często nie poparte świadectwem życia? Badania pokazują, że polska młodzież jest najszybciej laicyzującą się na świecie. Widać to nie tylko na ulicach, ale nawet wśród kandydatów do kapłaństwa! Wychowawcy prowadzący kursy propedeutyczne w seminariach duchownych alarmują, że wielu kandydatom brakuje podstawowej formacji w wierze.

Przynajmniej do niektórych z nas zaczyna wreszcie docierać, że także Polska staje się terenem reewangelizacji. Nie chodzi o pozorowane działania, żeby – jak to nieraz bywało – wszystkie grupy parafialne nazwać teraz zespołami nowej ewangelizacji. Trzeba raczej wykorzystywać każdą okazję i godziwą metodę do świadczenia o Jezusie Chrystusie w sposób czytelny dla współczesnego człowieka. Nie mamy czasu do stracenia. Początkiem niech będzie to, co papież Franciszek nazwał „misyjnym nawróceniem". Przestrzeń misyjna zaczyna się bowiem nie tylko tuż za progiem naszych świątyń. Coraz częściej jest ona także w naszych świątyniach. A może jeszcze bliżej?

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

7.03.2021 idziemy w numerze:

fot. archiwum Przystanku Jezus

TEMAT TYGODNIA

Ewangelizacja zaczyna się od słuchania **s. 10**

Kto potrzebuje ewangelizacji? **s. 12**

NA CZASIE

Dajmy coś z siebie **s. 4**

Zadanie na jesień życia **s. 8**

O pedofilii raz jeszcze **s. 9**

NASZE SPRAWY

Jak Węgry wspierają rodziny **s. 20**

Indoktrynacja od małego **s. 34**

Bez cenzury, bez kultury **s. 36**

Gdańsk pamięta **s. 42**

Szybki ratunek **s. 43**

Inne darowizny w PIT **s. 44**

Program TV **s. 47**

MOJA WIARA

Abraham – kryzys świadków cierpienia **s. 18**

Cnota odwagi **s. 23**

Chcę wierzyć w Boga **s. 24**

Pierwsze przebudzenie św. Józefa **s. 38**

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl. E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

fot. xhz

Dajmy coś z siebie

Z ks. **Marcinem Iżyckim**, dyrektorem Caritas Polska, rozmawia Agnieszka M. Domańska

W tym roku w ramach Jałmużny Wielkopostnej wspieramy szczególnie osoby starsze. Dlaczego?

Wiąże się to przede wszystkim z pandemią. Celem naszej akcji charytatywnej jest m.in. promocja rozwoju osobistego w duchu miłości do drugiej osoby. Seniorzy należą dziś do grupy osób najbardziej narażonych na zakażenie koronawirusem, oni też najbardziej ucierpieli w czasie tej pandemii. To, co się wydarzyło, bardziej ukierunkowało nas na ludzi starszych, często zapomnianych, żyjących trochę na uboczu społeczeństwa, czasem dożywających swoich lat w domach opieki społecznej. Chcemy intensywniej się nimi interesować i dostrzegać ich problemy. I to jest poniekąd pozytywny aspekt całej tej sytuacji, w której żyjemy.

Co roku w ramach akcji Jałmużny Wielkopostnej przekazujemy dzieciom specjalne skarbonki, do tej pory była to pomoc juniora dla seniora. Nowością w naszej akcji jest to, że w tym roku prośbę o pomoc kierujemy nie tylko do dzieci, ale do całych rodzin. Zmieniliśmy formułę, ponieważ chcielibyśmy zaangażować także dorosłych, aby każdy poczuł się zachęcony do oddania tego, co jest dla niego ważne. Nie tego, co mu zbywa. W tym roku przesłaliśmy do parafii trzysta pięćdziesiąt tysięcy skarbonek, a uzbierane środki pozostaną w parafiach. One będą pracowały na rzecz osób najbardziej potrzebujących w tych lokalnych społecznościach, gdzie wszyscy się znają. Chcemy uczyć pomagania i pokazywać, że warto dzielić się tym, co mamy, już od dziecka. Od piętnastu lat jest to też akcja ekumeniczna – współpracujemy z Eleos Kościoła Prawosławnego, Diakonią Kościoła Ewangelicko-Reformowanego i Diakonią Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego. Pomaganie i miłosierdzie jest jedno, a my wciąż staramy się o tym przypominać.

Caritas Polska pomaga nie tylko w Wielkim Poście, ale przez cały rok?

Oczywiście! Akcję pod hasłem „#Pomoc dla seniora” zapoczątkowaliśmy prawie rok temu. Tuż po wybuchu pandemii uruchomiliśmy nasze wszystkie środki. Najbardziej potrzebujący otrzymali specjalne karty, ważne przez dziesięć miesięcy, które pozwalały wykorzystać na codzienne zakupy określoną kwotę w miesiącu. Dostarczaliśmy także zakupy spożywcze i środki ochrony osobistej, np. płyny do dezynfekcji, maseczki, rękawiczki – te najpotrzebniejsze rzeczy. Nasi wolontariusze robili potrzebującym zakupy, czy to w sklepie spożywczym, czy w aptece, i przynosili je bezpośrednio do ich domów. W trosce o to, by jak najmniej narażać naszych podopiecznych, zostawiali je pod drzwiami.

Staraliśmy się pomagać także w innych formach – przez opiekę psychologiczną, ale także zwykłe rozmowy telefoniczne. Przecież równie ważne jest, by osoby starsze, często żyjące samotnie, które pandemia praktycznie zamknęła we własnym domu, mogły z kimś po prostu porozmawiać.

Chodzi też o to, by podarować seniorom czas i obecność.

Inne działanie, które podjęliśmy, to „Koperta życia Caritas”. Tę akcję skierowaliśmy nie tylko do seniorów, ale też do osób samotnych i niepełnosprawnych, a także ich opiekunów i ratowników medycznych. Kopertę życia możemy na przykład umieścić na lodówce. W niej znajdują się wszystkie potrzebne informacje, które mogą się przydać w momencie interwencji medycznej – dane osobowe, pesel, grupa krwi, informacja o przebytych chorobach i przyjmowanych lekach. Senior otrzymuje także podobną kartę w formie wizytówki do portfela – na wypadek gdyby potrzebna była pomoc lekarska poza miejscem zamieszkania seniora. Pierwsze koperty rozesłaliśmy do dwudziestu tysięcy seniorów.

Czy rośnie w nas chęć dzielenia się tym, co mamy, poprzez wolontariat?

Czas, który przeżywamy obecnie, czyli trwająca pandemia, to przede wszystkim czas pomagania. Na początku pandemii, gdy nikt nie wiedział, co wydarzy się dalej, a dzieci będące naszymi wolontariuszami przestały chodzić do szkoły, skorzystaliśmy z pomocy harcerzy, żołnierzy Wojska Polskiego, żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej. Oni stali się naszymi wolontariuszami. Do pomocy przyłączali się też inni chętni, na przykład osoby w średnim wieku. Mamy nadzieję, że ci, którzy dołączyli do pomocy ze względu na pandemię, zostaną z nami dłużej.

Pomagając innym w Wielkim Poście, tak naprawdę pomagamy sobie samym?

W Wielkim Poście, który jest czasem miłosierdzia, mamy kolejną szansę na przemianę i nawrócenie. Możemy zatrzymać się, przyjrzeć się własnemu wnętrzu i lepiej zrozumieć, że nie jesteśmy samotną wyspą, ale żyjemy w społeczności. Właśnie w tym czasie warto dzielić się tym, co mamy – nie tym, co nam zbywa, ale właśnie tym, co nas drogo kosztuje, bo wtedy możemy poczuć, że to jest ważne. Oczywiście swój wymiar mają środki finansowe, na przykład kiedy sobie odmówimy choćby słodyczy, ale chodzi też o to, by podarować naszym seniorom coś zupełnie niematerialnego, przede wszystkim nasz czas i obecność. Może przez rozmowę telefoniczną lub przez internet? Po prostu dajmy coś z siebie – i z tych darów materialnych, i tych duchowych. To jest główne przesłanie na tegoroczną Jałmużnę Wielkopostną.

Nie ma prawa do aborcji

– Ani ustawodawstwo Unii Europejskiej, ani Europejska Konwencja Praw Człowieka nie przewidują prawa do aborcji – zaznaczono w liście przewodniczącego Stałego Komitetu Komisji Episkopatów Wspólnoty Europejskiej (COMECE) abp. Jean-Claude'a Hollericha i członków prezydium do przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Davida Marii Sassoli.

List z 22 lutego 2021 r. jest „wyrazem niepokoju wobec niektórych kwestii zawartych w rezolucji Parlamentu Europejskiego z 26 listopada 2020 r., dotyczącej prawa do aborcji w Polsce". Biskupi przypominają w nim art. 5.2 traktatu europejskiego, który mówi, że „Unia działa wyłącznie w granicach kompetencji przyznanych jej w traktatach przez państwa członkowskie". Zaznaczają też, że „kwestia ochrony życia znajduje się w obszarze kompetencji państw członkowskich".

„COMECE jest również zaniepokojona faktem, że rezolucja zdaje się kwestionować podstawowe prawo do sprzeciwu sumienia, które wynika z wolności sumienia" – czytamy w liście. Jednocześnie biskupi zwrócili uwagę, że „w sektorze służby zdrowia osoby wyrażające sprzeciw sumienia są w wielu przypadkach dyskryminowane". Komitet przypomniał również, że Kościół katolicki czyni wszelkie wysiłki, aby otaczać opieką kobiety w trudnej sytuacji lub w niechcianej ciąży.

Biskupi przypomnieli też nauczanie Kościoła w kwestii życia: „Każda osoba ludzka jest przez Boga powołana do życia i potrzebuje ochrony, szczególnie wtedy, gdy jest najbardziej bezbronna". Komitet zauważył, że z Brukseli nie padły słowa potępienia ataków na kościoły i miejsca kultu w Polsce, do których doszło podczas protestów związanych z opublikowaniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

fot. PAP/Paweł Supernak

„Polska, przede wszystkim dla przyszłych pokoleń, musi pokazywać, że pamięta o Żołnierzach Wyklętych, by te pokolenia wiedziały, jaka postawa jest postawą prawdziwego patriotyzmu, postawą wzorcową" – mówił w Narodowym Dniu Pamięci Żołnierzy Wyklętych prezydent Andrzej Duda.

W Pałacu Prezydenckim kilku Żołnierzy Niezłomnych oraz osoby pielęgnujące pamięć o powojennej historii Polski otrzymali wysokie odznaczenia państwowe. Przed Panteonem – Mauzoleum Wyklętych-Niezłomnych na powązkowskiej „Łączce" w trakcie uroczystości z udziałem m.in. premiera Mateusza Morawieckiego oddano hołd ofiarom terroru komunistycznego pochowanym w zbiorowych mogiłach w kwaterze „Ł".

Krzysztof Ziemiec

Docenić kobiety

Piszę te słowa 1 marca – w dniu, który od dobrych kilku lat obchodzimy w Polsce jako Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Wśród nich były również kobiety! Matki, żony, narzeczone, które nawet jeśli nie angażowały się w walkę, to często i tak ponosiły tragiczne konsekwencje wyborów swoich mężczyzn.

Na kilka dni przed Dniem Kobiet chciałbym zwrócić uwagę na niezwykle ważną rolę, jaką w polskiej historii odgrywały i odgrywają kobiety. Jest się czym chwalić. Są to królowe, znane uczone, będące czasem wręcz pionierkami w swoich dziedzinach, światowej sławy malarki, literatki, poetki, artystki sceniczne, uczestniczki powstań, a także święte!

Ale przy okazji 8 marca warto wywyższyć również miliony „szarych" lub mniej znanych, a czasem zapomnianych bohaterek. Często wręcz żywych pomników patriotyzmu. Jak inaczej określić bezkompromisową, twardą postawę kobiet, które w XIX w., kiedy ich mężowie, ojcowie czy synowie trafiali kibitkami na Wschód, zostawały same i robiły tak wiele, by ocalić Polskę i polskość. W sercach, w domach, dworach czy przysiółkach… Czyż podobnie nie było też w XX w., w czasie wojny i po niej, we wczesnych latach PRL? Wystarczy przypomnieć, komu zawdzięczmy to, że latem 1980 r. stoczniowcy nie przerwali strajku w Gdańskiej Stoczni. Kto w końcówce PRL potrafił zadbać o dom, kiedy po pracy – albo jeszcze przed – trzeba było stać w długiej kolejce, by coś zdobyć, a potem z siatami, które urywały ręce, szybko wracać do domu, by tam znów stanąć przy kuchni, jak na drugim etacie?

Piszę o tym także dlatego, że ten aspekt niezwykle istotnej czy wręcz doniosłej roli kobiet w naszej historii, w zdominowanej dziś przez skrajne feministki dyskusji o równouprawnieniu, umyka albo jest spychany na margines. Feministki wskażą dziś pewnie głównie zajmowane przez kobiety ważne funkcje w polityce czy biznesie. Dowiodą, że epoka posłusznej szarej myszki odeszła bezpowrotnie do historii. Pewnie tak jest. Mamy wyraźną zmianę otaczającego nas świata, zastanych norm i ról społecznych. Choć wciąż jest wiele kobiet, które właśnie taką rolę dla siebie wybrały i czują się z tym dobrze. Ba, powiem więcej: myślę, że historia obsadzi je kiedyś w roli bohaterek, które właśnie na przekór wszystkiemu, wbrew presji otoczenia, poświęciły i siebie, i swoją zawodową karierę dla dzieci i rodziny. W tych czasach to naprawdę bohaterstwo. A owocem świadomego poświęcenia tych pań będą w przyszłości ich dzieci – prawdziwe diamenty, które po opuszczeniu domu i wejściu w dorosłość dadzą świadectwo. Niech zatem Bóg błogosławi wszystkim Paniom i ich wyborom, nie tylko w dniu ich święta, ale zawsze.

Przy okazji 8 marca warto wywyższyć miliony „szarych" lub mniej znanych, a czasem zapomnianych bohaterek.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Wywiad papieża.** „Umrę tu, w Rzymie, nie wrócę do Argentyny" – te słowa wypowiedział Franciszek w wywiadzie udzielonym dziennikarzowi i lekarzowi ze swojego kraju Nelsonowi Castro dla czasopisma „La Nación". Papież nie wykluczył także przejścia na emeryturę jak jego poprzednik Benedykt XVI. Zaznaczył, że perspektywa śmierci nie budzi w nim przerażenia.

■ **Rozbierają kościoły.** Trwa rozbiórka XIX-wiecznej pojezuickiej kaplicy św. Józefa w Lille. We Francji, gdzie za utrzymanie świątyń odpowiada państwo, wyburzeniem zagrożonych jest 5 tys. katolickich kościołów. Już teraz tysiące z nich jest zamkniętych dla wiernych i nie odprawia się w nich nabożeństw. Interwencje w biurze prezydenta Francji nie dają żadnych rezultatów.

■ **Jaka równość?** Izba Reprezentantów USA przyjęła „Akt o równości", szeroko zakrojoną ustawę, która – jak utrzymują jej zwolennicy – zapewnić ma lepszą ochronę osób LGBTQ m.in. w edukacji czy miejscu pracy. Ustawa pozwala na finansowanie aborcji z pieniędzy podatników i zabiera rodzicom możliwość wyboru sposobu wychowania dzieci. Z uwagi na sprzeciw większości republikanów mało prawdopodobne jest, żeby ustawę poparł Senat.

■ **Orędzie Franciszka.** Papież Franciszek opublikował przesłanie z okazji rozpoczęcia roku jubileuszowego św. Gabriela od Matki Bożej Bolesnej. Francesco Possenti był włoskim pasjonistą żyjącym w XIX w. Zmarł, mając zaledwie 24 lata. Jest patronem Abruzji w środkowych Włoszech. „Jego chrześcijańskie świadectwo było tak niezwykłe i niepowtarzalne, że może być dziś wzorem dla całego Kościoła, zwłaszcza dla młodego pokolenia" – napisał Ojciec Święty.

■ **Król zapłacił.** Były król Hiszpanii 83-letni Juan Carlos I Burbon, który przebywa na emigracji w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, zapłacił fiskusowi ponad 4 mln euro z tytułu zaległych podatków i kar za zwłokę – poinformował w piątek dziennik „El Pais".

■ **Zdjęli tablice ofiar.** Sąd w Twerze oddalił pozew stowarzyszenia Memoriał przeciwko Twerskiemu Państwowemu Uniwersytetowi Medycznemu, dotyczący demontażu z gmachu uczelni tablicy upamiętniającej ofiary zbrodni katyńskiej – zabitych przez NKWD więźniów obozu w Ostaszkowie.

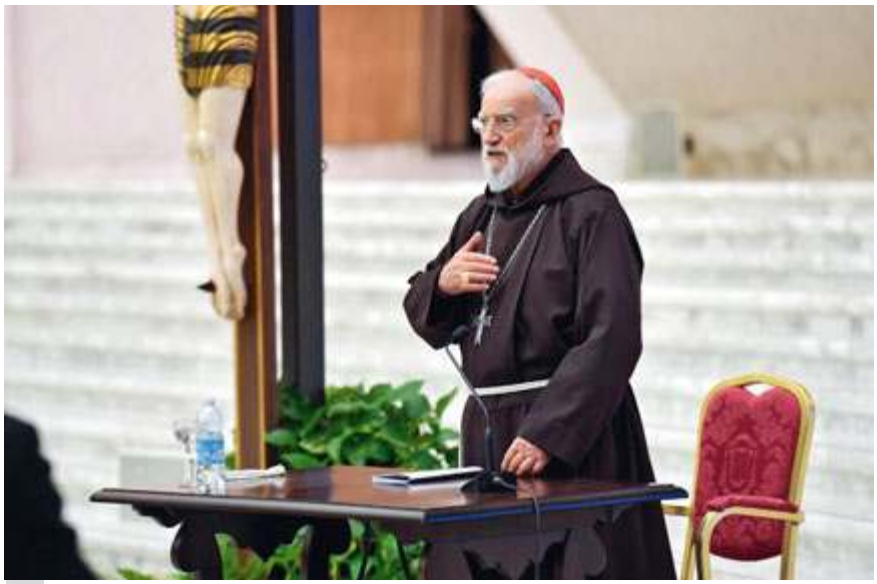

fot. PAP/EPA/Vatican Media Handout

REKOLEKCJE KARD. CANTALAMESSY

O roli doświadczenia chrztu w Duchu Świętym w chrześcijańskim nawróceniu mówił kaznodzieja Domu Papieskiego w pierwszym rozważaniu wielkopostnym dla Kurii Rzymskiej. Kard. Raniero Cantalamessa zastrzegł, że nie chodzi tu jedynie o doświadczenie związane z ruchem charyzmatycznym. Byli i są niezliczeni chrześcijanie, którzy przeszli przez analogiczne doświadczenie, nic nie wiedząc o chrzcie w Duchu, ale otrzymali silne wylanie łaski oraz namaszczenie Duchem w konsekwencji rekolekcji, spotkania czy lektury – wyjaśniał włoski kapucyn.

Dodał, że Nowy Testament podaje trzy rodzaje nawrócenia. Pierwsze jest związane z przyjęciem wiary w Chrystusa, drugie to wezwanie do nawrócenia skierowane do apostołów, a trzecie wezwanie do nawrócenia znajdujemy w Apokalipsie i jest ono skierowane do Kościoła w Laodycei, który stał się letni.

ZMARŁ PRZYJACIEL POLAKÓW

fot. Fotolhalerr

Zmarł György Snell, biskup pomocniczy archidiecezji ostrzyhomsko-budapeszteńskiej i proboszcz bazyliki św. Stefana w Budapeszcie. Hierarcha chorował na COVID-19. Przez lata działał na rzecz stosunków polsko-węgierskich. Był odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi RP w uznaniu wybitnych zasług w rozwijaniu polsko-węgierskiej współpracy. W 2015 r. otrzymał Nagrodę św. Władysława, patrona węgierskiej Polonii, przyznawaną osobom, które robią najwięcej dla polskiej mniejszości na Węgrzech.

AMERYKANIE INTERWENIUJĄ

Lotnictwo USA przeprowadziło we wschodniej Syrii naloty wymierzone w obiekty proirańskich milicji. Był to odwet za atak rakietowy w Iraku, w którym zginął jeden cywil współpracujący z amerykańską armią. Naloty USA były pierwszą operacją wojskową podjętą za prezydentury Joe Bidena. Syryjskie Obserwatorium Praw Człowieka podało, że w ataku sił powietrznych USA śmierć poniosło co najmniej 17 żołnierzy.

fot. PAP/EPA/Maxar Technologies Handout

fot. PAP/EPA/Francesco Patacchiola

ZAMACH NA AMBASADORA

Papież Franciszek oddał hołd ofiarom ataku w Demokratycznej Republice Konga, w którym zginął ambasador Włoch w tym kraju Luca Attanasio, chroniący go karabinier i ich kierowca. 43-letni ambasador Luca Attanasio był zaangażowany w działalność humanitarną w Afryce i współpracował z misjonarzami. Do ataku doszło w rejonie miasta Goma na wschodzie kraju, gdy dyplomata jechał do szkoły prowadzonej przez Światowy Kongres Żywnościowy. Zamachu dokonała sześcioosobowa uzbrojona grupa, która zabiła kierowcę, a następnie uprowadziła Włochów. Porywacze zastrzelili ich w momencie, gdy na pomoc przybyli żołnierze.

fot. PAP/EPA/Press Office of the Archaeological Park of Pompeii

ODKRYCIE W POMPEJACH

Na terenie wykopalisk w Pompejach podczas przeszukiwania pozostałości jednej z willi archeolodzy znaleźli dobrze zachowany czterokołowy wóz paradny. To pierwsze takie znalezisko. Rydwan został odkryty wewnątrz dwupoziomowego portyku i prawdopodobnie można go zidentyfikować jako pilentum, pojazd transportowy używany w świecie rzymskim.

APEL PATRIARCHY MARONITÓW

fot. PAP/EPA/Nabil Mounzer

Kard. Béchara Boutros Raï (na zdjęciu) wezwał Organizację Narodów Zjednoczonych do pilnego zorganizowania międzynarodowej konferencji, której celem będzie podniesienie Libanu z potężnego kryzysu politycznego oraz społeczno-gospodarczego. Patriarcha maronicki wskazał na kluczowe wyzwanie, jakim jest ochrona chrześcijańskiej obecności na tym terenie. Przywołał też tragedię Bejrutu, który w minionym roku został zniszczony przez ogromną eksplozję, w której zginęło ok. 200 osób, a 7 tys. zostało rannych, oraz niedawne zabójstwo wybitnego libańskiego intelektualisty Lokmana Slima, wielkiego krytyka Hezbollahu.

W SKRÓCIE

■ **Reżim Kima zapłaci?** Amerykański sąd federalny nakazał Korei Północnej wypłacenie ponad 2,3 mld USD odszkodowania członkom załogi okrętu szpiegowskiego USS Pueblo i ich rodzinom za torturowanie ich przez 11 miesięcy po zdobyciu jednostki w 1968 r. na Morzu Wschodnim. Odszkodowania zasądzono 49 żyjącym członkom załogi, 90 członkom ich rodzin i 31 członkom rodzin tych, którzy już nie żyją, za uwięzienie i cierpienie.

■ **Miliony dla biednych.** 25 milionów euro na cele dobroczynne zostawiła w spadku 96-letnia mieszkanka Genui na północy Włoch, która zmarła w grudniu 2020 r. Emerytowana nauczycielka łaciny pochodziła z arystokratycznej rodziny. Swój majątek zapisała szesnastu instytucjom i organizacjom w Genui, w tym dwóm tamtejszym szpitalom.

■ **Więzień specjalny.** Rosyjski opozycjonista Aleksiej Nawalny został wysłany do kolonii karnej – poinformował w piątek szef Federalnej Służby Więziennej (FSIN) Aleksandr Kałasznikow. Gwarantuje, że życiu i zdrowiu Nawalnego nic nie zagraża.

■ **Antysemityzm w Holandii.** Powybijane szyby na żydowskim cmentarzu w Rotterdamie oraz graffiti na witrynie żydowskiej restauracji w Amsterdamie to kolejne incydenty, które przypomniały o rosnącym antysemityzmie w Królestwie Niderlandów. „Wraca nienawiść do Żydów" – powiedział minister sprawiedliwości Ferdinand Grappenhaus.

■ **Prawie milion w Wielkiej Brytanii.** 911 240 obywateli polskich złożyło wniosek o status osoby osiedlonej w Wielkiej Brytanii, który pozwala obywatelom UE na zachowanie praw nabytych przed końcem okresu przejściowego po brexicie – wynika ze statystyk opublikowanych przez brytyjskie MSW.

■ **Ofiary mundialu.** Ponad 6,5 tys. robotników z Azji Południowej, zatrudnionych przy budowie infrastruktury na mistrzostwa świata w piłce nożnej w Katarze, straciło życie od 2010 r., kiedy kraj otrzymał prawo do zorganizowania tej imprezy – wynika ze śledztwa dziennika „The Guardian". Robotnicy pracują w złych warunkach i bez zabezpieczeń. Mundial w Katarze ma się odbyć w 2022 r.

Serwis przygotowano na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Zadanie na jesień życia

Nie trzeba jechać do naszych zachodnich sąsiadów, aby się przekonać, że po polskich ulicach porusza się coraz mniej dzieci, a coraz więcej seniorów. Jeszcze kilka lat temu obrazki przedstawiające głównie osoby starsze z chodzikami i rolatorami wiązały się z niemieckimi miastami, zwłaszcza kurortami wypoczynkowymi. Obecnie takie sceny coraz częściej widać w Polsce.

Nasze społeczeństwo, w takim samym tempie jak społeczeństwa zachodnie, a w niektórych przypadkach nawet szybciej, starzeje się. I tego świadome są coraz bardziej zarówno państwo, jak i Kościół. Zresztą, liczby mówią same za siebie: w ubiegłym roku urodziło się 355 tys. dzieci, co stanowi najniższy wynik od 2003 r., podczas gdy zmarło 477 tys. osób, czyli najwięcej od 1946 r. – to naturalnie skutek pandemii. Obecnie w Polsce ponad 9,5 mln osób ma 60 i więcej lat, co stanowi 25 proc. polskiego społeczeństwa. Dla porównania w Niemczech odsetek seniorów w wieku 65 i więcej lat stanowi 22 proc. Wniosek: nasze społeczeństwo cechuje tak samo podeszły wiek, jak u naszych sąsiadów zza Odry.

Prognozy przewidują, że do 2050 r. liczba polskich seniorów wyniesie 14 mln. Dzięki lepszym warunkom życia i opiece medycznej ludzie żyją coraz dłużej: w Polsce mężczyźni przeciętnie 74,1 roku, a kobiety 81,8. W Niemczech trochę dłużej: odpowiednio 78,6 i 83,4.

Dłuższe życie oznacza, że trzeba coś z tymi dodatkowymi latami zrobić. Stąd rozmaite propozycje kursów i zajęć sportowych dla seniorów, organizowanych przez uniwersytety trzeciego wieku, urzędy gmin, kluby. Okazuje się, że współcześni seniorzy są niekiedy bardziej zajęci niż ludzie w wieku produkcyjnym.

Wszystko się jednak zmieniło wraz z wybuchem pandemii. Odwołane zajęcia, brak możliwości podróży, spotkań z rodziną… To dla seniorów bardzo trudny czas. Psychologowie alarmują, że samotność osób starszych jest dużo cięższa niż ta dotykająca osoby młodsze. Dlatego w ostatnim czasie Kościół uruchomił sporo programów pomocowych dla seniorów, zwłaszcza poprzez lokalne oddziały Caritas. Także tegoroczna Jałmużna Wielkopostna – inicjatywa Caritas Polska – połączona jest ze zbiórką środków na pomoc seniorom jako grupie, która szczególnie ucierpiała w czasie pandemii. I chodzi tu nie tylko o pomoc materialną, ale także tę duchową, np. poprzez odwiedziny lub – w obecnym czasie pandemicznym – rozmowy telefoniczne z seniorami.

Prognozy przewidują, że do 2050 r. liczba seniorów w Polsce wyniesie 14 mln.

Głównym powodem ciężkiego znoszenia starości jest brak celu i sensu życia. Dobrze to wyraził ostatnio abp Vincenzo Paglia, przewodniczący Papieskiej Akademii Życia: „Wszyscy żyją dziś o 20, 30 lat dłużej. Problem polega jednak na tym, że nie wiemy, jak przeżywać ten dodatkowy czas i czemu ma on służyć”. Dodał, że w Kościele mamy dobrze rozwiniętą duchowość ludzi starszych, ale tym, co pozostaje do zrobienia, jest jasne określenie zadań seniorów w społeczeństwie. Według niego zasadniczym zadaniem osób starszych jest przekaz wiary młodszym pokoleniom. „Ludzie starsi czynili to nawet tam, gdzie było to niemożliwe czy wręcz surowo zakazane, jak na przykład w sowieckim imperium” – powiedział abp Paglia. A tym, którzy nie mają swoich dzieci ani wnuków, pozostaje modlitwa za młodych, którzy obejmą kiedyś odpowiedzialne funkcje w społeczeństwie. To piękne i wielkie zadanie, na które nie wpływa ani stan zdrowia, ani pandemia, ani warunki materialne.

Seniorzy mają swoje miejsce i swoją misję w społeczeństwie, a troska międzypokoleniowa może być obustronna: młodsi pomagają starszym fizycznie i materialnie, a starsi pomagają młodszym w sferze duchowej. Dla przypomnienia tej prawdy, którą niestety współczesne ideologie odrzucają, próbując wykluczyć i pozbyć się osób starszych, chorych i słabych ze wspólnego domu, jakim jest ten świat, papież ustanowił Międzynarodowy Dzień Osób Starszych i Dziadków, który będziemy w tym roku obchodzić po raz pierwszy w czwartą niedzielę lipca. Kiedyś pewien ksiądz zwrócił uwagę, że może właśnie dzięki tym starszym paniom, które codziennie modlą się w kościele, ten świat wciąż jeszcze istnieje. Bądźmy im za to wdzięczni.

Wywiad Benedykta XVI

O całkowicie świadomej, chociaż trudnej decyzji o rezygnacji z kontynuowania posługi Piotrowej i pełnym wsparciu dla papieża Franciszka powiedział w wywiadzie dla włoskiego dziennika „Corriere della Sera” papież senior Benedykt XVI. „Nie ma dwóch papieży – jest tylko jeden, zasiadający dziś na Stolicy Piotrowej” – podkreślił.

„To była trudna decyzja – wyjaśnia Benedykt XVI – ale podjąłem ją z pełną świadomością i uważam, że dobrze uczyniłem. Niektórzy z moich nieco «fanatycznych» przyjaciół są nadal rozgniewani, nie chcieli zaakceptować mojego wyboru. Myślę o teoriach spiskowych, które po niej nastąpiły: niektórzy mówili, że to z powodu skandalu Vatileaks, inni, że to z powodu spisku lobby gejowskiego, jeszcze inni, że to z powodu sprawy konserwatywnego lefebrystowskiego biskupa Richarda Williamsona. Nie chcą wierzyć w wybór dokonany świadomie. Ale moje sumienie jest czyste” – zapewnił Benedykt XVI.

Ofiary handlu narządami?

Polskie władze zwróciły się oficjalnie do władz Meksyku w sprawie dwóch Polaków, którzy – według doniesień mediów – mieli ucierpieć po pobraniu od nich narządów do przeszczepów. Jeden z nich, dwudziestoletni mężczyzna, został znaleziony martwy w mieszkaniu w Metepec, drugi znajduje się w szpitalu. Prokuratura Meksyku twierdzi jednak, że obaj Polacy zatruli się tlenkiem węgla i „nie ma żadnych przesłanek ani materialnych dowodów na to, że wspomniane wydarzenia są w jakikolwiek sposób związane z pobieraniem lub handlem narządami”.

Dariusz Kowalczyk SJ

O pedofilii raz jeszcze

Operacja „pedofilia” odnosi sukcesy. Niestety, nie chodzi o sukcesy w walce z pedofilią dla dobra dzieci. Chodzi o operację, która ma na celu wtłoczenie ludziom skojarzenia: pedofilia – księża. Ludzi ma nie interesować fakt, że pedofilia się rozplenia. Że kwitnie turystyka seksualna, w tym biznes nastawiony na bogaczy poszukujących nastolatków i dzieci. Że mnożą się strony pornograficzne, w tym pedofilskie. Że – wreszcie – molestowanie nieletnich często jest związane z homoseksualnymi lobby. Ludzi mają rozgrzewać jedynie wiadomości, często zmanipulowane i „podkręcone”, o księżach, nawet jeśli owi księża są już w grobie.

Każda opinia, że skuteczna walka z pedofilią domaga się całościowego spojrzenia na problem i merytorycznej współpracy między stanowiącymi prawo, policją, sądownictwem, lekarzami, wychowawcami i mediami, wzbudza wściekłość i krzyk, że Kościół się jeszcze nie oczyścił… A przecież powyższa opinia jest oczywista dla każdego, komu rzeczywiście chodzi o bezpieczeństwo dzieci. Pamiętamy zainteresowanie mediów, szczególnie TVN-u, sprawą abpa Wesołowskiego. Do papieża Franciszka przyjechał prezydent i prokurator Dominikany, gdzie Wesołowski miał dopuszczać się aktów seksualnych z nieletnimi. Wszyscy deklarowali troskę o dzieci. Tylko że przed Wesołowskim i po Wesołowskim tysiące dzieci prostytuuje się na Dominikanie, jak i w wielu innych miejscach na ziemi, ale mało kogo to interesuje. Dlaczego?

Za to na zamówienie „Rzeczpospolitej” zrobiono sondaż, czy Kościół w Polsce poradzi sobie z pedofilią sam. Oczywiście, większość odpowiedziała, że sobie nie poradzi. Nawet mógłbym się zgodzić z taką diagnozą, gdyby jej celem nie było dalsze jątrzenie przeciwko biskupom, tylko całościowe, profesjonalne podjęcie walki z pedofilią wszędzie tam, gdzie ona występuje, oczywiście również wśród duchownych. Niestety, wszystko wskazuje na to, że sondaż jest po prostu kolejnym elementem nagonki na Kościół, wykorzystującej pedofilię, a nie walką z pedofilią.

Państwo powinno się wziąć do zwalczania pedofilii w ogóle, a nie tylko 0,03 proc. przypadków dotyczących duchownych.

22,5 proc. ankietowanych uznało, że niezbędny jest „nacisk wiernych, mediów”. Prawie 40 proc. uznało, że „za rozliczenie Kościoła z przestępstw pedofilii powinno wziąć się państwo”. Świetnie! Tylko że państwo powinno się wziąć do zwalczania pedofilii w ogóle, a nie tylko 0,03 proc. przypadków dotyczących duchownych. A media nie są tutaj w żadnej mierze wiarygodne, bo temat je interesuje tylko wtedy, kiedy dotyczy księży, i wówczas grzeją go bez proporcji i kontekstu. Tymczasem – jak celnie napisał Robert Tekieli – „Nad powiązanymi z sobą zjawiskami pedofilii i handlu dziećmi ktoś rozciągnął parasol ochronny. […] Czy jakaś szajka pedofilska została rozbita? […] W czyim interesie warszawski sąd okręgowy zakazał dziennikarzowi Mariuszowi Zielkemu pisać o aktach pedofilii, jakiej miał się dopuszczać znany muzyk Krzysztof Sadowski? Celebryci bronią Romana Polańskiego, który zgwałcił 13-letnią dziewczynkę, otumaniwszy ja wcześniej narkotykami. Na film Patryka Vegi wylał się ocean hejtu, dlaczego?”. Warto też wspomnieć tajemniczą śmierć Ewy Żarskiej, reporterki, która demaskowała groźnych pedofilów.

Ponad 25 proc. ankietowanych uznało, że w sprawie pedofilii w Kościele „konieczna jest pilna interwencja Watykanu”. Tyle że takie zdanie nie ma żadnego praktycznego sensu, oprócz przyklejania gęby Kościołowi w Polsce. Watykan z jednej strony opracował już stosowne procedury, a z drugiej nie dysponuje tabunem prokuratorów i śledczych, by zastępować organa ścigania i sądownictwo w poszczególnych krajach. Ciekawe, że do interwencji Watykanu nawołują często ci sami, którzy z drugiej strony krzyczą, że Kościół nie powinien być państwem w państwie, a księża mają podlegać prawu cywilnemu. Krzyczą zresztą wbrew faktom, bo Kościół w Polsce nie jest państwem w państwie, a duchowni podlegają prawu państwowemu i to – jak się wydaje – bardziej niż np. celebryci lub lubiani przez „system” politycy i biznesmeni.

Ciągłe oskarżanie Kościoła o pedofilię jest obłudne, jak ciągłe oskarżanie o antysemityzm albo rozdzieranie szat, dlaczego Kościół nie zlustrował się do głębi. Przy czym stosuje się tutaj odpowiedzialność zbiorową i w praktyce rezygnuje z domniemania niewinności oraz konieczności udowodnienia winy. Księża nie są uprzywilejowani. Wręcz przeciwnie! I nikt nie robi sondaży o tym, czy świat, Europa, w tym Polska, radzą sobie z problemem pedofilii…

dkowalczyk@jezuici.pl
Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

REKLAMA

Ewangelizacja zaczyna się od słuchania

Z bp. **Edwardem Dajczakiem**, biskupem koszalińsko-kołobrzeskim, czynnym ewangelizatorem, rozmawia Patryk Lubryczyński

fot. http://www.diecezjakoszalin.pl/biskup-edward-dajczak

Księże Biskupie, czym właściwie jest nowa ewangelizacja?

Proszę pozwolić, że nie będę koncentrował się na definicjach. Moje myślenie o nowej ewangelizacji i troskę o nią dobrze wyrażają słowa św. Pawła, które skierował do młodego Kościoła w Efezie: „Niech Chrystus przez wiarę zamieszka w waszych sercach" (Ef 3, 17a). To oczywiste, że w ewangelizacji chodzi o wiarę uczniów. Ważne jednak pozostaje pytanie, o jaką wiarę chodzi. To jest dla mnie pierwsze pytanie ewangelizacyjne. Prowadzi ono do pewnej konfrontacji tego, czym dzisiaj jest wiara, z tym, czym powinna być. Papież Franciszek w „Evangelii gaudium" pisze o tym, że troska o wiarę ucznia Chrystusa powinna być w centrum programu ewangelizacyjnego.

W książce „Wiara i przyszłość" kard. Joseph Ratzinger dość stanowczo stwierdza, że u początków wiary chodzi o spotkanie z „Osobą". „Wiara nie jest w pierwszym rzędzie wielkim gmachem licznych twierdzeń, dotyczących świata nadprzyrodzonego" – pisze. Dlatego podstawowa forma naszej wiary wyraża się nie przez „wierzę w coś", lecz „wierzę Ci", to znaczy „ufam Ci", „polegam na Tobie", a nawet „buduję na Tobie". Taki jest sens słowa „wiara" w chrześcijańskim „Credo". Kard. Ratzinger mówi również o trudnościach spotykających współczesnego człowieka. Związane są one z wielością twierdzeń nagromadzonych przez stulecia, a teraz domagających się naszej wiary oraz jasnego i zrozumiałego wyjaśnienia. Ewangelizować znaczy wskazywać drogę i uczyć sztuki życia, która staje się dla współczesnego człowieka poważnym problemem.

> **Ewangelizować znaczy wskazywać drogę i uczyć sztuki życia.**

Dlaczego Ewangelia nie dociera do ludzi?

Młody teolog J. Ratzinger w połowie XX w. napisał artykuł „Neopoganie i Kościół", który okazuje się niezwykle aktualny. Pisze w nim, że Kościół u swoich początków budował na fundamencie duchowej decyzji każdego człowieka wybierającego wiarę. Kościół stawał się wspólnotą przekonanych osób, które wzięły na siebie określoną duchową decyzję i tym odróżniały się od innych, którzy z jej podjęcia zrezygnowali. W chwili, kiedy chrześcijaństwo stawało się bardziej kulturowym wyborem, a szczególnie od średniowiecza, ten istotny osobisty wybór przestał być wyborem wiodącym.

Przekaz katechizmowy zaczął dominować w przekazie wiary. W dużej mierze stał się on nauczaniem, z wyraźnym niedoborem inicjacji chrześcijańskiej. W tym miejscu proszę pozwolić mi, że doświadczenie naszej diecezji uczynię komentarzem tych refleksji. Od jakiegoś czasu proponujemy młodym ludziom uczestnictwo w rekolekcjach, w ramach przygotowania do sakramentu bierzmowania. Poprosiłem prowadzących te rekolekcje, by próbowali rozpoznać, czego młodym brakuje, gdzie leży przyczyna zbyt małych owoców bierzmowania, a także odchodzenia części z nich

z Kościoła. Kiedy spotkaliśmy się, by podzielić się doświadczeniami w gronie prowadzących rekolekcje, spostrzeżenie wszystkich było jednoznaczne: Bóg dla młodych to „idea", „pojęcie", a nie „Osoba", nie „Ktoś". Uświadomiliśmy sobie coś bardzo smutnego. Oni przecież mają za sobą kilkaset godzin katechezy szkolnej i katechezy parafialnej przygotowującej do I Komunii, a także ponad rok katechezy przygotowującej do bierzmowania, w czasie których nie zdołaliśmy im pomóc spotkać osobowego Boga. Otrzymali zapewne dużo informacji, zaliczyli katechizm, „meblowaliśmy" im głowy, ale nie pomogliśmy im spotkać Chrystusa. Opanowaliśmy sztukę uczenia o Bogu, zapominając, że w zbyt wielu domach nikt nie weźmie ich za rękę i nie poprowadzi do Jezusa.

Proszę zauważyć jeszcze, jaki jest ogrom informacji, które nieustannie docierają do współczesnego człowieka, a których on nie jest w stanie hierarchizować według ich wartości. Wielość i szybkość przekazu nie daje większych szans na przemyślenie i pogłębienie treści, co w konsekwencji nie chroni również przed błędnymi wyborami. Zmienia się także sposób postrzegania świata i życia, człowiek z coraz większym trudem odczytuje jego cel oraz sens. Zmienia się sposób komunikacji społecznej, równie szybko zmienia się język, którym posługuje się współczesny człowiek. Można dodać w tej analizie jeszcze więcej nowych aspektów naszej rzeczywistości mających wpływ na życie i wiarę, ale myślę, że te wystarczą, by bardziej uświadomić sobie istniejące trudności i czekające nas zadania ewangelizacyjne.

W jaki sposób przekazywać Ewangelię, kiedy podważa się istnienie prawdy obiektywnej?

Wspominany już przeze mnie kard. Ratzinger zauważa, że tego, czym jest dla człowieka wiara, nie można przedstawić abstrakcyjnie. Można ją tylko pokazać na przykładzie ludzi, którzy żyli nią, aż do ostatecznych konsekwencji. Właśnie dlatego nie stawiałbym na pierwszym miejscu pytania o metodę: „w jaki sposób?". Jestem przekonany, że trzeba najpierw zapytać o człowieka, który ma głosić Ewangelię. Spójrzmy w tym kontekście na sposób myślenia papieża Franciszka, który rozpoczął „Evangelii gaudium" słowami, że radość Ewangelii napełnia serce oraz całe życie tych, którzy najpierw spotkali Jezusa. Dopiero po tym jednoznacznym zdaniu zaprasza „wiernych chrześcijan", a więc nas wszystkich, do „nowego etapu ewangelizacji". Papież Franciszek mówi, że Jezus pragnie ewangelizatorów z Duchem, którzy będą głosili Dobrą Nowinę nie tylko słowem, ale przede wszystkim życiem przemienionym obecnością Bożą. Kościół dzisiaj ma coraz większą świadomość, że wołanie o nową otwartość to wołanie o nową Pięćdziesiątnicę.

Nowa ewangelizacja jest powrotem do korzeni tradycji ewangelizacyjnej Kościoła.

Prawdziwa troska o Kościół zakłada również troskę o własną wiarę, o osobiste doświadczenie Boga i o własną wierność, ponieważ pierwszym warunkiem umożliwiającym wiarygodne głoszenie Ewangelii jest moja wiara, moja wierność Bogu i moje świadectwo miłości. Znakomity teolog Hans Urs von Balthasar zauważa, że głosiciel Ewangelii najpierw musiałby wiedzieć na podstawie własnego doświadczenia wiary, jak niepowtarzalna jest relacja każdego człowieka z Bogiem. Jak zauważa von Balthasar, człowiek spotykający Boga potrzebuje kogoś, kto by go wsparł i dopomógł mu trwać razem w Bożej miłości. Wówczas dokonuje się w nim to, o co w nowej ewangelizacji chodzi.

Dobrze to ukazuje Franz-Xaver Kaufmann w książce o znamiennym tytule „Czy chrześcijaństwo przetrwa?", mówiąc o przekonującej mocy osobistych doświadczeń. Pisze, że są one tak samo przekonujące dla doświadczających Boga, jak każde inne doświadczenie odbierane bezpośrednio zmysłami, a przeważnie są o wiele silniejsze i bardziej przekonujące. To zaś wymaga nie tylko głoszenia, ale towarzyszenia osobistego poszczególnym osobom. Do tego ważne jest pełne zaangażowanie duszpasterzy, a także konieczność większej aktywności osób świeckich w dziele nowej ewangelizacji. Patrząc na realia współczesnego duszpasterstwa, ceniąc wszystko, co w nim dobre, trzeba stwierdzić, że nie da się już ewangelizować według zasady „zawsze się tak robiło". Potrzeba zatem „nawrócenia pastoralnego", o które woła papież Franciszek.

Ma Ksiądz Biskup szczególne wspomnienia związane z ewangelizacją na przystanku Woodstock?

Wspomnień mam bardzo dużo, ale odwołam się najpierw do doświadczenia, które później abp Rino Fisichella uznał za najwłaściwsze dla rozpoczęcia ewangelizacji: „ewangelizację rozpoczyna się od słuchania". Na Przystanku Jezus niemal każdą rozmowę trzeba było tak zaczynać. Cierpliwie słuchaliśmy, a były to także żale z powodu niedobrych doświadczeń w Kościele. Kiedy rozmówca został cierpliwie i życzliwie wysłuchany, niejednokrotnie po latach prosił o spowiedź. Jeszcze innym młodym ludziom zostawał w pamięci bardziej pozytywny obraz Kościoła, niż mieli do tej pory. Wspomnę jeszcze spotkanie w pociągu jednego z ojców franciszkanów, który młodym chłopcom zadał pytanie, dokąd jadą. Ku swemu zdumieniu usłyszał odpowiedź, że jadą na Woodstock do spowiedzi, bo do konfesjonału nie potrafili jeszcze podejść.

Niedawno odszedł do Pana ks. Artur Godnarski, współorganizator Przystanku Jezus. Z okazji jego pogrzebu powiedziałem: Kiedy po pierwszym Przystanku pytano nas niejednokrotnie: iluż młodych tam nawróciliście? Odpowiadaliśmy tekstem z Księgi Ezechiela: „Posyłam cię do nich, abyś im powiedział: Tak mówi Pan Bóg. Oni zaś, czy usłuchają, czy nie – są bowiem narodem buntowniczym – będą wiedzieli, że jest wśród nich prorok" (Ez 2, 4b-5). Słowo się spełniło. Na placu woodstockowym mówili o nas: ci od Jezusa.

Czy według Księdza Biskupa Polska jest już obszarem nowej ewangelizacji?

Wszystkie myśli wypowiadałem właśnie w takiej perspektywie, którą jeszcze w poprzednim wieku nakreślił św. Jan Paweł II, mówiąc nam wyraźnie, że Polska potrzebuje nowej ewangelizacji. Kiedy papież Polak mówił o nowej ewangelizacji, miał zawsze na myśli misję nową w swoim zapale, metodach i środkach wyrazu. Idziemy do ludzi, mówił, z tą samą Ewangelią, ale mamy ją głosić w sposób nowy, uwzględniając zmieniający się świat i ludzi.

Warto podkreślić, że Nowa Ewangelizacja jest powrotem do korzeni tradycji ewangelizacyjnej Kościoła, do czasu, w którym każdy uczeń Jezusa, niezależnie od stanu, zawodu i wieku, miał świadomość powinności dzielenia się wiarą z innymi. Właśnie dlatego, jak mówi papież Franciszek, być uczniem oznacza bycie gotowym, by nieść innym miłość Jezusa w każdej sytuacji i w każdym miejscu.

fot. Irena Świerdzewska

Kto potrzebuje ewangelizacji?

Irena Świerdzewska

Częściej niż Afrykę czy Azję wskazuje się dziś Europę, także Polskę, w kolejce do Nowej Ewangelizacji. Czym właściwie jest to wyzwanie?

O. Krzysztof Czerwionka ze Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego swoje nawrócenie przeżył w wieku siedemnastu lat. – Urodziłem się w rodzinie katolickiej, chodziłem do kościoła, ale zawsze siadałem na końcu, żeby jak najszybciej wyjść. Podczas rekolekcji doświadczyłem, że Bóg jest namacalnie obecny, jest blisko mnie i mnie kocha. Nie pamiętam dziś słów, które mnie poruszyły. Doświadczenie było tak mocne, że zostałem w kościele, by go nie utracić. Kiedy wyszedłem, zacząłem się modlić na osobności, płakałem z radości, że Bóg jest mi tak bliski. Bóg dał mi tyle sił, że mogłem przepracowywać moje dotychczasowe życie, ze słabościami, nawykami – mówi w swoim świadectwie o. Krzysztof. W Ruchu Światło-Życie odkrył, że ma powołanie do kapłaństwa. – Miałem wtedy poczucie, że trzeba szukać nowego doświadczenia, nowego sposobu przekazywania Ewangelii ludziom już ochrzczonym.

O. Krzysztof założył charyzmatyczną wspólnotę Chrystusa Zmartwychwstałego „Galilea". Od dziesięciu lat jest też dyrektorem biura krajowego Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja (SESA Polska). – Mamy w Polsce 63 szkoły św. Andrzeja, założone na wzór utworzonej w Meksyku przez świeckiego ewangelizatora Jose Prado Floresa. Rocznie organizujemy kilkaset kursów, w których uczestniczy do 20 tys. ludzi. Na przykład kurs biblijny „Emaus" uczy, jak zakochać się w Jezusie, kurs „Jan" uczy, co znaczy być uczniem Jezusa, kurs „Paweł" – jak ewangelizować innych. Ważna jest zmiana języka przekazu: musi on być dostępny, mamy wychodzić na spotkanie człowieka tam, gdzie on jest – mówi o. Krzysztof Czerwionka.

W poszukiwaniu zapału

O nowym zapale w głoszeniu Ewangelii mówili kolejni papieże: Paweł VI, Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek. Choć nie zawsze pojawiał się termin „nowa ewangelizacja", to pierwotnie chodziło o dotarcie z Ewangelią do tych, którzy zostali ochrzczeni, ale ich wiara osłabła. Benedykt XVI powołał Radę ds. Nowej Ewangelizacji, a w 2012 r. zwołał synod biskupów, który zajął się tematem nowej ewangelizacji. Na początku mówiono „o tych, którzy zostali ochrzczeni, przyjęli sakramenty i z różnych powodów odeszli", jednak na zakończenie wyodrębniono trzech „adresatów" nowej ewangelizacji: nie znających Zbawiciela, ochrzczonych osłabłych w wierze oraz wiernych aktywnie uczestniczących w życiu Kościoła.

Przy Konferencji Episkopatu Polski w 2011 r. powołany został Zespół ds. Nowej Ewangelizacji, któremu przewodniczy metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś. Skupia on zespoły odpowiedzialne za nową ewangelizację we wspólnotach formacyjnych w całej Polsce: Ruchu Światło-Życie, Odnowie w Duchu Świętym, Wspólnocie Chemin Neuf, Wspólnocie Galilea, na Kursach Alpha. W jego prace włącza się także wiele instytucji i ośrodków: Katedra Nowej Ewangelizacji na wrocławskim Wydziale Teologicznym, Szkoła Nowej Ewangelizacji i Szkoła Ewangelizacji św. Andrzeja.

– Zespół KEP zintegrował środowisko nowej ewangelizacji, przygotowaliśmy bazy wspólnot. Konkretnym owocem jest dwuletnia Ogólnopolska Szkoła Ewangelizacji – mówi Marek Filar, członek Centralnej Diakonii Ewangelizacji Ruchu Światło-Życie. Zespół organizuje co dwa lata kongresy, które oceniają, co jest wyzwaniem nowej ewangelizacji w określonych środowiskach. Z inicjatywy świeckiego ewangelizatora Andrzeja Sionka powstało Ogólnopolskie Forum Współpracy Wspólnot z Zespołem KEP ds. Nowej Ewangelizacji. Nie jest to nowa struktura, ale przestrzeń wzajemnego umocnienia i wymiany doświadczeń.

Katedra Nowej Ewangelizacji powstała na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu po powołaniu w Watykanie Rady ds. Nowej Ewangelizacji. – Zajmujemy się obszarem badawczym, z przełożeniem teorii na praktykę, jak można ożywić przekazywanie Ewangelii np. przez taniec, przez sferę sztuki związaną z pantomimą. Chodzi także o nowe spojrzenie na sprawy duszpasterskie, np. jak można lepiej przygotować kandydatów do sakramentu małżeństwa – mówi ks. Bogusław Drożdż, kierownik Katedry Nowej Ewangelizacji.

Szersze spojrzenie

– W Kościele w Polsce powszechne jest katechizowanie tych, którzy nie weszli jeszcze w kontakt, w relację z Jezusem. W naszej wspólnocie dajemy świadectwo przez kerygmat – głoszenie Chrystusa Zmartwychwstałego, by nastąpiła decyzja o życiu wiarą i nawróceniu, potem powinno być miejsce na katechezę, a następnie służbę – dzieli się doświadczeniem Marek Filar, członek Centralnej Diakonii Ewangelizacji Ruchu Światło-Życie. – W nowej ewangelizacji istotne jest stworzenie warsztatu do profesjonalnego głoszenia Ewangelii, nie może być miejsca na bylejakość. Kiedyś wystarczyła gitara, prosta pantomima. Dziś, jeśli ma istnieć zespół, to powinien być on profesjonalny; jeśli ktoś głosi Ewangelię, to powinien przejść odpowiednie kursy, by świadectwo było skuteczne – ocenia.

W nowej ewangelizacji istotne jest stworzenie warsztatu do profesjonalnego głoszenia Ewangelii, nie może być miejsca na bylejakość.

fot. archiwum Przystanku Jezus

Centralna Diakonia Ewangelizacji Ruchu Światło-Życie prowadzi warsztaty dla osób odpowiedzialnych za diecezjalne diakonie ewangelizacji. – Wychodzimy naprzeciw tego, co mówi w danej sprawie nauczanie Kościoła, co mówi papież. Ewangelia nie może być oderwana od rzeczywistości, mówimy również o budowaniu więzi z mężem, żoną, problemach wychowawczych. Nowa ewangelizacja zawiera szeroki wachlarz przekazu. Jako diakonia zaproponowaliśmy księżom proboszczom zajęcie się w parafiach formacją rodziców dzieci pierwszokomunijnych i młodzieży bierzmowanej. Zaprosiliśmy dorosłych na cykl kilku wieczornych spotkań – mówi Marek Filar.

Kursy Alpha cieszą się powodzeniem wśród osób zagubionych w wierze. W Polsce zagościły przed ponad dwudziestu laty. – Przed pandemią gromadziły ok. 30 tys. osób rocznie, dobrze rozwijały się wśród osób osadzonych w więzieniach – mówi Antoni Tompolski, dyrektor Krajowego Biura Alpha Polska. – Staramy się, by ten, kto do nas przychodzi, poczuł się jak w domu i jak ktoś wyjątkowy. Czasami kapłani częstują herbatą i kawą. Przez kursy przybliżamy radośniejszą stronę Kościoła. Doprowadzamy do spowiedzi, Eucharystii, oddania życia Chrystusowi – mówi Antoni Tompolski.

Obok działających od lat wspólnot powstają lokalnie nowe grupy. Przykładem jest wspólnota Hesed, działająca od czterech lat przy parafii św. Andrzeja Boboli w Gdyni. – Chcieliśmy docierać z Ewangelią do naszych rówieśników. Młodzi ludzie tęsknią za relacjami, duże akcje ich nie zainteresują. Dlatego proponujemy w szkole, na uczelniach wchodzenie w relacje 1:1, taką naturalną drogą. Na przykład trzy koleżanki wynajmujące pokój znalazły czwartą lokatorkę, która była osobą niewierzącą. Po roku ta złożyła świadectwo jako osoba, która odkryła wartość Eucharystii. Docieramy do rówieśników także przez media społecznościowe. Oni sami pytają, skąd mamy taki entuzjazm. Zapraszamy ich potem na spotkania, na których głosimy kerygmat, dzielimy się świadectwami – mówi Tymoteusz Filar, inicjator wspólnoty. 25-osobową grupą opiekuje się miejscowy kapłan.

Papież Franciszek w adhortacji apostolskiej „Evangelii gaudium" przestrzega przed stagnacją, zamknięciem się w schematach, zwracając uwagę na potrzebę pastoralnej odnowy: nie można już tylko czekać, aż ludzie przyjdą, trzeba ich aktywnie poszukiwać, wychodzić na „egzystencjalne peryferie" dzisiejszego świata. Żyjemy dziś „nie tyle w epoce zmian, ile […] w sytuacji zmiany epoki". Do tej zmiany musi się odnieść i Kościół – poprzez reformę struktur i sposobu swego działania. Odnowa jest niezbędnym elementem, a zmusza do tego wierność Ewangelii – zauważa papież Franciszek.

Bez nowej ewangelizacji trudno będzie przekazać skarb wiary kolejnym pokoleniom, a o jej jakości dziś będą świadczyć w przyszłości nasze parafie i kościoły.

W skrócie

fot. materiały promocyjne

■ **Miłość od początku.** Polskie Stowarzyszenie Obrońców Życia Człowieka organizuje konkurs plastyczny dla dzieci klas I-III. Do 30 kwietnia na adres: ul. Krowoderska 24/1, 31-142 Kraków z dopiskiem: Konkurs „Na początku była miłość – moja rodzina" można przesyłać prace będące twórczą interpretacją jego tytułu. W jednej paczce można wysłać prace wszystkich przedszkolaków czy uczniów z grupy bądź klasy.

■ **Tysiące z misjonarzami.** Akcja „Misjonarz na Post" trwa, dołączyło już do niej ponad 50 tys. osób. W tym roku w każdy czwartek Wielkiego Postu o godz. 19 polskiego czasu na facebookowym profilu akcji (fb.me/misjonarznapost) odbywają się spotkania on-line z misjonarzami, którzy odpowiadają na pytania uczestników.

■ **Sto lat w Wieluniu.** 26 lutego 1921 r., 26 lat po założeniu Zgromadzenia Misjonarzy Świętej Rodziny w Grave (Holandia), pierwsi duchowi synowie ks. Jana Berthiera przybyli do Polski i zamieszkali w poaugustiańskim klasztorze w Wieluniu. 28 lutego uroczystą Mszą św. w sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia przełożony prowincjalny ks. Piotr Krupa MSF zainaugurował w tym mieście rok jubileuszowy, który potrwa do 26 grudnia.

■ **Zmarła Genowefa Chrapek.** Matka biskupa Jana miała 91 lat. „Modliła się za każdego, kto ją prosił, modliła się o powołania, za trudne sprawy Kościoła" – wspomina córka, s. Barbara ze Zgromadzenia Sióstr św. Michała Archanioła.

■ **Rok z Wenantym.** 31 marca przypadnie setna rocznica śmierci o. Wenantego Katarzyńca. W tym dniu zostanie odprawiona uroczysta Msza św. pod przewodnictwem metropolity przemyskiego abp. Adama Szala, która zainauguruje Rok Ojca Wenantego.

■ **Test na granicy.** „Po wprowadzeniu obowiązku posiadania ujemnego wyniku testu na koronawirusa przy wjeździe z Czech i ze Słowacji nie przywrócimy kontroli granicznej. Kontrole będą intensywnie prowadzone przez patrole" – wyjaśnił PAP wiceszef MSWiA Bartosz Grodecki. Jak zapewnił, test nie będzie wymagany dla pracowników transgranicznych.

POLSKI LEK NA COVID

W Centrum Badawczo-Rozwojowym Celon Pharma SA w Kazuniu Nowym (woj. mazowieckie) trwają prace nad polskim preparatem przeciw koronawirusowi. Odwiedzający centrum prezydent Andrzej Duda wyraził nadzieję, że do 2022 r. Polska będzie mogła poszczycić się rodzimym specyfikiem na wirusa roku 2020 i 2021.

fot. PAP/Andrzej Lange

fot. materiały Poczty Polskiej

ZNACZEK MIŁOSIERDZIA

Poczta Polska wprowadziła do obiegu znaczek pocztowy emisji „90. rocznica objawień Jezusa Miłosiernego siostrze Faustynie". Widnieje na nim obraz przedstawiający św. Faustynę i św. Jana Pawła II, autorstwa Barbary Strzymińskiej-Zdanewicz. Na dwóch przywieszkach przedstawione są obrazy Jezusa Miłosiernego.

Z lewej strony jest to obraz autorstwa Eugeniusza Kazimirowskiego z 1934 r., znajdujący się w sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Wilnie – to jedyny obraz namalowany w obecności i według wskazówek s. Faustyny. Z prawej strony widnieje obraz autorstwa Adolfa Hyły z 1944 r., znajdujący się w sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach, namalowany na podstawie zapisków w „Dzienniczku" s. Faustyny.

Oprócz znaczka Poczta Polska wydała, w limitowanej wersji, kopertę FDC, czyli kopertę pierwszego dnia obiegu. Widnieje na niej fotografia wnętrza sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Częstochowie – Księża Pallotyni „Dolina Miłosierdzia". Datownik zawiera natomiast logotyp Doliny Miłosierdzia.

ŚMIERĆ PODRÓŻNIKA

„Zmarł śmiercią podróżnika, zdobywając najwyższy szczyt Afryki, Kilimandżaro, spełniając swoje marzenia" – tak rodzina Aleksandra Doby poinformowała o śmierci 74-letniego podróżnika. Emerytowany inżynier mechanik z Polic trzykrotnie samotnie przepłynął kajakiem Ocean Atlantycki. Do 1975 r. mieszkał w Swarzędzu koło Poznania. Ukończył Politechnikę Poznańską, a w 1975 r. osiedlił się z rodziną w Policach.

fot. PAP/Bartłomiej Zborowski

fot. PAP/Tomasz Czell

BEZCENNE

Na powstającą wystawę stałą Muzeum Historii Polski trafiły: krzyż harcerski, Order Virtuti Militari, mundur service dress z okresu służby Ryszarda Białousa w Polskich Siłach Zbrojnych oraz płaskorzeźba Matki Boskiej Ostrobramskiej, przekazane przez rodzinę. Ryszard Białous, ps. „Jerzy", charyzmatyczny przywódca batalionu „Zośka", z którym przeszedł cały jego powstańczy szlak bojowy, jeniec obozów niemieckich, trzykrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych, kawaler Orderu Virtuti Militari, po wojnie zmuszony został do życia na emigracji i od 1948 r. mieszkał w Argentynie. Jak zapewnia rodzina, nigdy nie przestał myśleć o Polsce.

fot. parafiaorawka.pl/unikatowe-zaslony-wielkopostne-w-orawce

KURTYNY WIELKOPOSTNE

Unikatowe kurtyny wielkopostne, z których najstarsza pochodzi z XVII w., można oglądać od 20 do 28 marca w kościele w Orawce koło Jabłonki. Służą przysłanianiu ołtarzy od piątej niedzieli Wielkiego Postu do Wielkiej Środy.

Zabytkowe tkaniny lniane malowane są temperą, najstarsza datowana jest na 1676 r., a trzy pozostałe pochodzą z początku XIX w. Noszą tytuły: „Pieta pod krzyżem" oraz „Biczowanie Chrystusa", „Pokutująca Maria Magdalena" i „Matka Boża Siedmiobolesna". Tkaniny orawczańskie zostały przebadane i zakonserwowane na początku XXI w. Zniszczone w stopniu znacznym, z powodu niewłaściwego przechowywania i upływu czasu, zostały odrestaurowane i naszyte na czarne cienkie płótno lniane.
Kościół w Orawce to najstarszy zachowany zabytek na polskiej części Orawy. Ponadto jest to pierwsza na Górnej Orawie parafialna świątynia katolicka. Prezbiterium z zakrystią i nawą, najstarsze części kościoła, pochodzą z połowy XVII w.

fot. materiały prasowe

UCZNIOWIE JPII

80 tys. uczestników z całej Polski na przestrzeni 16 lat, 500 nagrodzonych laureatów i wygrane podróże do Rzymu. Ruszył pierwszy etap XVII edycji Ogólnopolskiego Konkursu Papieskiego organizowanego przez Instytut Tertio Millennio, przebiegający pod hasłem „Święty Kościół grzesznych ludzi". To wyjątkowa okazja dla uczniów szkół ponadpodstawowych do bliższego poznania nauczania i życia Jana Pawła II oraz wygrania cennych nagród. Konkurs dzieli się na cztery etapy. Do końca marca uczestnicy mają czas na rejestrację i rozwiązanie quizu on-line. Ci, którzy uzyskają więcej niż połowę punktów, zakwalifikują się do II etapu – testu on-line. Na napisanie eseju (etap III) będą mieli czas od 16 kwietnia do 14 maja. Finał, czyli już IV etap – ustna obrona prac – będzie miał miejsce 12 czerwca w dziewięciu miastach regionalnych. Szczegóły na stronie konkurspapieski.pl oraz profilu na Facebooku: facebook.com/KonkursPapieski.
Tygodnik „Idziemy" sprawuje patronat medialny nad konkursem.

W SKRÓCIE

■ **Prawa lokatorów.** Sejm przez aklamację przyjął uchwałę upamiętniającą stołeczną działaczkę na rzecz praw lokatorów Jolantę Brzeską w 10. rocznicę jej zabójstwa w Lesie Kabackim. Sejm domaga się rzetelnego śledztwa w tej sprawie, skazania sprawców i mocodawców. Tymczasem Komisja Weryfikacyjna wydała dotąd 309 decyzji o przyznaniu odszkodowań lub zadośćuczynień na rzecz 323 pokrzywdzonych osób, na łączną kwotę 10 mln zł.

■ **Koniec „metody na wnuczka"?** Sąd Okręgowy w Poznaniu skazał w czwartek Arkadiusza Ł. ps. „Hoss" na karę 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności za oszustwa dokonywane tzw. metodą „na wnuczka". W ramach zorganizowanej grupy przestępczej działającej w Warszawie, Szwajcarii i Niemczech miał wyłudzić pieniądze i biżuterię o łącznej wartości ok. 2 mln zł. Wyrok nie jest prawomocny.

■ **Muzyczne wybory młodych.** 97 proc. młodzieży deklaruje, że słucha muzyki, a dla dwóch trzecich młodych ludzi to niemal codzienny sposób na obcowanie z kulturą. 39 proc. Polaków w wieku od 12 do 17 lat zadeklarowało, że słucha popu, 22 proc. – rapu, hip-hopu, a 20 proc. – rocka, po 4 proc. słucha disco polo i muzyki poważnej.

■ **Kultura na cyfrowo.** Ponad 31 mln zł rząd przeznaczy na rozwój cyfrowy domów kultury w całej Polsce. Doposażenie ich w niezbędny sprzęt oraz rozbudowany pakiet szkoleń, podnoszących kompetencje cyfrowe pracowników tych instytucji, to dwa główne założenia projektu „Konwersji cyfrowej domów kultury". Kierowany jest do samorządowych instytucji kultury: domów, centrów i ośrodków kultury i ma je wspierać w związku z pandemią.

■ **Mędrcy Lublina.** W Muzeum Historii Jesziwy „Mędrców Lublina" w pomieszczeniach przylegających do Synagogi w budynku Jeszywas Chachmej Lublin można oglądać ekspozycję poświęconą rabinowi Maierowi Szapirze i jednej z najsłynniejszych uczelni rabinicznych, otwartej w Lublinie w 1930 r. Większość materiałów nie była wcześniej publikowana, są to głównie zbiory udostępnione przez rodzinę rabina.

fot. PAP/Wojtek Jargiło

Jacek Karnowski

Spirala pretensji

Przed wyborami prezydenckimi obóz rządzący przekonywał Polaków, że zwycięstwo Andrzeja Dudy zapewni krajowi trzy lata spokoju, tak potrzebnego w okresie pandemii. Trzy lata bez wyborów, bez konfliktów na szczytach władzy. Prezydent wygrał, ale ta atrakcyjna – i ważna – obietnica wciąż pozostaje niespełniona. Zamiast politycznej nudy mamy właściwie ciągły konflikt PiS-u czy to z Porozumieniem, czy to z Solidarną Polską. Chwilami – tak jak teraz – z obu koalicjantami naraz. Są to spory z jednej strony toczone w miarę otwarcie, ale z drugiej – jakoś niedopowiedziane, okryte mgiełką tajemniczości. Co ciekawe, relatywnie rzadko dotyczą stref wpływów, konkretnych stanowisk, a częściej obracają się wokół sporów ideowych, taktycznych oraz strategicznych. Nierzadko kryje się za nimi intensywne myślenie o przyszłości, o roku 2023 i dalej.

Gdyby spróbować znaleźć głębszą przyczynę niesnasek, trzeba wrócić do wyników wyborów. I Solidarna Polska, i – zwłaszcza – Porozumienie wprowadziły do Sejmu znacznie większe grupy posłów, niż wynikałoby to z ich realnej siły. Zbigniew Ziobro i Jarosław Gowin mają dziś po 17-18 posłów. Każdy z nich jest więc w stanie zdecydować o tym, czy rząd ma większość, czy też jej nie ma. Potężny PiS, wspierany przez ok. 90 proc. wyborców Zjednoczonej Prawicy, musi negocjować właściwie wszystko. I coraz częściej napotyka sprzeciw. W efekcie nie sposób przyjąć żadnej trudniejszej ustawy, a procesy polityczne stają się niebywale zawiłe. Spada sprawczość, czyli rzecz kluczowa dla każdej władzy. PiS nie ma ruchu; nie ma skąd dobrać brakujących głosów, ponieważ obecny Sejm jest „gęsty" – żaden klub się nie rozpada.

Rozważana często koalicja z PSL-em jest dziś niemożliwa z braku woli ludowców, a poza tym rozwiązałaby mniej problemów, niż by stworzyła. To wszystko rodzi oczywiście frustrację w gronie liderów Prawa i Sprawiedliwości. Z drugiej strony ziobryści i gowinowcy nie mają pewności, że dostaną dobre miejsca na listach PiS-u w 2023 r. Chcą więc wykorzystać czas, który pozostał do wyborów, na zaznaczenie własnej odrębności i na myślenie o jakichś kołach ratunkowych, o nowych sojuszach. Powstała samonakręcająca się spirala podejrzliwości, wzajemnych pretensji i zarzutów, drobnych złośliwości, urazów. Spirala, którą w polityce jeszcze trudniej zatrzymać niż w życiu prywatnym. To naprawdę może się wymknąć spod kontroli.

Ziobryści i gowinowcy chcą wykorzystać czas do wyborów na zaznaczenie własnej odrębności.

Liderzy Zjednoczonej Prawicy wewnętrzne spory raczej skrywają, teraz jednak głos zabrał sam Jarosław Kaczyński. W wywiadzie dla PAP nie ukrywał, że sytuacja jest poważna. „Jako szef obozu Zjednoczonej Prawicy mam obowiązek jasno i jednoznacznie powiedzieć: każdy, kto rozbija dzisiaj prawicę – ale rozbijaniem jest także odmowa głosowania – bo myśmy się umówili na wspólne głosowania – działa przeciw Polsce, przeciw polskiej rodzinie i przeciw polskim wartościom. Trzeba się zjednoczyć, a kto tego nie rozumie, kto tego nie robi, po prostu jest kimś, kto szkodzi" – mówił Kaczyński, podkreślając jednocześnie, że „ci, którzy chcą to zniszczyć nie w imię żadnych wartości, bo to są bajki, tylko w imię bardzo partykularnego, a często wręcz osobistego interesu, wystawiają sobie świadectwo najgorsze z możliwych". Trudno jednoznacznie orzec, do kogo konkretnie skierowane były te słowa, czy bardziej do Ziobry, czy też może do Gowina? Może do obu. Na pewno słowa te oznaczają odwołanie się przez lidera obozu rządzącego bezpośrednio do wyborców popierających rząd. Są powiedzeniem, że naprawdę możliwy jest każdy scenariusz, włącznie z przejęciem władzy „przez tę opozycję, która jest", co „byłoby dla Polski nieszczęściem".

Na pytanie, czy możliwe są przyspieszone wybory albo rząd mniejszościowy, lider PiS odpowiedział: „Nie chcę rozważać tych wariantów. Na razie mamy rząd większościowy i zobaczymy, co będzie dalej". Przyspieszone wybory oznaczałyby obecnie niemal na pewno utratę władzy przez PiS. Byłyby możliwe tylko w jednym wypadku: gdyby samemu PiS-owi groziła dezintegracja, a Zjednoczona Prawica stała się środowiskiem całkowicie jałowym, zagrażającym istnieniu partii. Do tego jednak dość daleka droga. Dziś plan polityczny jest chyba inny. Jego istotą jest próba odbudowania sterowności całej Zjednoczonej Prawicy. Służą temu działania „wychowawcze", które mają zdyscyplinować zarówno Solidarną Polskę, jak i Porozumienie. Służy temu rozglądanie się za posłami, którzy mogą dać choćby niewielką rezerwę głosów. Służy temu przekonywanie sympatyków, że liderzy małych partii igrają z historią. I rzeczywiście, trudno się nie zgodzić, że stawka jest bardzo wysoka. Obóz, który dziś stanowi w Polsce opozycję, nie ukrywa przecież, że szykuje nam rewolucję. Taką prawdziwą, bolesną i nieodwracalną.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci"

Państwo kontra pedofilia

„Obecnie Komisja zajmuje się ponad 120 sprawami wykorzystania seksualnego dzieci, w tym około 10 proc. dotyczy osób duchownych. Około 20 spraw, które nie mogły doczekać się sprawiedliwości przed sądem z powodu przedawnienia, analizowanych jest pod kątem wpisu do Rejestru Pedofilii" – czytamy w oświadczeniu Państwowej Komisji ds. Pedofilii. Oprócz tego badanych jest 2500 spraw już zakończonych prawomocnym wyrokiem.

Miliardy z luki

– Luka VAT w Polsce w ostatnich latach spada, w efekcie więcej pieniędzy trafia do budżetu – oświadczył minister finansów Tadeusz Kościński. Przytoczył badania, wskazujące, że o ile w 2014 r. luka VAT była na poziomie 32 proc., to w 2019 r. spadła do 10 proc. Spadek ten przełożył się na ok. 38 mld zł wpływów do budżetu w zeszłym roku. Jak podkreśliła Kancelaria Premiera, suma luk VAT za rządów PO wyniosła tyle, ile koszt budowy 47 tysięcy żłobków.

Dźwigozaury i choroby

fot. PAP/Marcin Bielecki

Dźwigozaury, czyli trzy zabytkowe żurawie przy Nabrzeżu Starówka w Szczecinie, podświetlono na zielono, różowo i niebiesko z okazji Światowego Dnia Chorób Rzadkich, który przypada w ostatni dzień lutego, miesiąca o rzadkiej liczbie dni.

Strajk kobiet na radzie dzielnicy

Centrum Życia i Rodziny wsparło radnych dzielnicy Warszawa Praga-Północ, gdy do porządku obrad włączono punkt dotyczący „wyrażenia solidarności z postulatami Strajku Kobiet". Projekt takiego stanowiska, przygotowany przez radnego Grzegorza Walkiewicza, zawierał postulaty: bezpłatnego dostępu do antykoncepcji i sterylizacji, „bezpiecznego przerywania ciąży" i dofinansowania in vitro. Radny upominał się także o poparcie rady dla „rzetelnej" edukacji seksualnej i likwidacji tzw. klauzuli sumienia czy „opieki medycznej, nie watykańskiej".

Członkowie CŻiR, którym umożliwiono udział w e-obradach, wskazywali, że znaczna większość Polaków ma poglądy pro-life, a także uważa, że dzieci powinny być chronione, nawet jeśli nie są chciane przez ich matki. I odnieśli sukces – radni odrzucili projekt.

Książkowe znaleziska

fot. PAP/Tomasz Wojtasik

Niecodzienną wystawę pt. „Biuro rzeczy znalezionych" można obejrzeć w filii Miejskiej Biblioteki Publicznej przy alei Wolności w Kaliszu. Przedstawia ona pamiątki po czytelnikach pozostawione przez nich w wypożyczonych książkach. Eksponaty z filii nr 4 i 9 bibliotekarze zbierali przez kilkadziesiąt lat.

Nie pohulamy

Zgodnie z przyjętą nowelizacją ustawy Prawo o ruchu drogowym kierujący hulajnogą elektryczną będzie mógł korzystać głównie z drogi dla rowerów lub pasa ruchu dla rowerów – z prędkością dopuszczalną 20 km/h. Osoby, które nie ukończyły 18 lat, będą musiały mieć kartę rowerową lub prawo jazdy kategorii AM (na motorower lub lekki quad, od 14. roku życia), A1 (na motocykl do 125 cm^3, od 16. roku życia), B1 (na małe auto rozpędzające się do 100 km/h, od 16. roku życia) lub T (na ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny z przyczepą, od 16. roku życia). Dzieci w wieku do 10 lat będą mogły jeździć hulajnogą elektryczną jedynie w strefie zamieszkania, pod opieką osoby dorosłej.

Gdy brakuje drogi dla rowerów oraz pasa ruchu dla rowerów, kierujący hulajnogą elektryczną będzie mógł korzystać z jezdni, po której ruch pojazdów jest dozwolony z prędkością nie większą niż 30 km/h, jednak i tam nie będzie mógł przekroczyć 20 km/h.

Hulajnogą elektryczną będzie można wyjątkowo poruszać się chodnikiem lub drogą dla pieszych, gdy chodnik jest usytuowany wzdłuż jezdni, po której ruch pojazdów jest dozwolony z prędkością większą niż 30 km/h i brakuje wydzielonej drogi dla rowerów oraz pasa ruchu dla rowerów. Trzeba będzie jednak jechać tam z prędkością zbliżoną do prędkości pieszego, zachować szczególną ostrożność i ustępować pierwszeństwa pieszemu oraz nie utrudniać mu ruchu.

Kupimy chińskie szczepionki?

fot. PAP/Leszek Szymański

Prezydent Andrzej Duda rozmawiał telefonicznie z prezydentem Chin Xi Jinpingiem. – Na wniosek premiera Mateusza Morawieckiego prezydent poruszył m.in. kwestie współpracy polsko-chińskiej w zakresie walki z pandemią koronawirusa, w tym możliwości zakupu przez Polskę szczepionek wyprodukowanych w Chinach – poinformował prezydencki minister Krzysztof Szczerski. Kwestia ewentualnego zakupu chińskiej szczepionki – zaznaczył – będzie przedmiotem dalszych ustaleń na poziomie międzyrządowym.

– Prezydent Duda z zadowoleniem przyjął deklarację chińskiego przywódcy o gotowości Pekinu do uczynienia z produkowanych przez chińskie firmy szczepionek przeciw COVID-19 globalnego dobra publicznego – przekazał Szczerski. Jak zaznaczył, prezydent Duda wskazał, że „solidarność i współpraca międzynarodowa odgrywają kluczową rolę w działaniach na rzecz przezwyciężenia zdrowotnych i ekonomicznych skutków pandemii".

– Polski rząd nie podjął jeszcze decyzji w sprawie sprowadzania szczepionki chińskiej albo rosyjskiej; analizujemy, jak wygląda sytuacja w krajach, które zdecydowały się na taki krok – przekazał rzecznik rządu Piotr Müller. Zaznaczył przy tym, że Komisja Europejska zabiega o zwiększenie dostaw szczepionek firm Pfizer, Moderna i AstraZeneca. – Natomiast w tej chwili – zgodnie z deklaracjami producentów – trudno mówić o jakichś dodatkowych możliwościach, które miałyby się pojawić – dodał.

REKLAMA

Kryzys rozumiemy zazwyczaj jako coś złego. Ale kryzys może mieć też dobrą stronę, np. kryzys choroby może prowadzić ku polepszeniu stanu zdrowia i wyzdrowieniu.

**ks. prof.
Waldemar Chrostowski**

Abraham – kryzys świadków cierpienia

Przyglądając się obliczom kryzysu tak, jak można je rozpoznać w Biblii, trzeba pamiętać, że to, co my opisujemy za pomocą pojęć i definicji, ludy i narody starożytnego Bliskiego Wschodu wyrażały za pomocą narracji, czyli opowiadania. Biblia zawiera wiele opowiadań, lecz by je właściwie zrozumieć, potrzeba wrażliwości i wyobraźni.

Zawierzenie wystawione na próbę

Opowiadanie zawarte w 22. rozdziale Księgi Rodzaju, opatrywane tytułem „Ofiarowanie Izaaka", otwierają słowa: „Po tych wydarzeniach Bóg wypróbował Abrahama". Stanowią klucz, bo dzięki nim stajemy się świadkami wszystkiego, co nastąpi później. Wiemy to, czego nie wie Abraham, a mianowicie, że wszystko, co się wydarzy, nie jest przypadkiem, lecz próbą zesłaną przez Boga. Oburzenie wyrażane przez niektórych podczas lektury tego tekstu bierze się stąd, że zapominają, iż Bóg jest nie tylko sprawcą całej sytuacji, lecz i Panem tego, co ona zapoczątkowała. Po wszystkim, co Abraham wcześniej przeżył, Bóg postanawia wystawić na próbę jego wiarę, a dokładniej – jego zawierzenie.

Czy Bóg ma prawo wystawiać człowieka na próbę? Pytając w ten sposób, jesteśmy bliscy przeprowadzenia sądu nad Bogiem. Odrzucając tę pokusę, trzeba uznać, że Bóg ma prawo „sprawdzić" człowieka, by bardziej utwierdzić go w wierności i wzmocnić. Zdarzają się w życiu sytuacje, kiedy posuwamy się do sprawdzania czy weryfikowania innych osób, czasami czyniąc to w przekonaniu, że ktoś, kogo znamy i komu ufamy, na pewno sprosta czekającej go próbie. Na kartach Biblii mamy wiele przykładów wypróbowywania przyjaciół Boga. Staje się wtedy jasne, że gdy Bóg wystawia kogoś na próbę, nigdy go nie opuszcza ani nie zostawia samego. Celem próby, która pochodzi od Boga, jest bowiem osiągnięcie większego dobra.

Bóg zwrócił się do Abrahama po imieniu: „Abrahamie!". Każda duchowa próba ma charakter indywidualny, osobisty. Bóg zwraca się do konkretnego człowieka, z czego nie wynika, że innych poprowadzi tą samą drogą. Nie każdy może być poddany wielkiej próbie, bo nie każdy jest w stanie jej sprostać. Abraham odpowiedział „Oto jestem!", w czym wyraziła się gotowość do pełnego posłuszeństwa i działania. Pod tym względem „ojciec wierzących" nigdy nie był zmęczony ani niepewny. W jego ślady poszła Maryja: „Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa Twego" (Łk 1, 38).

Bóg nie nadużył zaufania Abrahama.

Następuje niezwykłe polecenie: „Weź swego syna jedynego, którego miłujesz, Izaaka, i idź do kraju Moria i złóż go tam w ofierze całopalnej na jednym ze wzgórz, które ci wskażę" (Rdz 22, 2). Abraham miał w tym czasie dwóch synów. Izmael urodził się mu z Hagar, niewolnicy Sary, wtedy gdy Sara była bezdzietna, a gdy Bóg „otworzył jej łono", urodziła Izaaka. Hagar i jej syn, na skutek konfliktu między kobietami, musieli opuścić rodzinny dom. Bóg, żądając od Abrahama ofiary z jedynego syna, żąda ofiary z miłości. Jednak ciężkiej próbie została poddana nie tylko wiara Abrahama, lecz i jego ojcowska miłość, a także nadzieja. Otrzymawszy w darze syna, Abraham miał w swych potomkach stać się wielkim narodem, teraz zaś wygląda na to, że Bóg nagle zmienił zdanie. Według naszych standardów reakcja Abrahama brzmiałaby: „Żądaj ode mnie wszystkiego, ale nie mojego dziecka!".

Życie stale dostarcza przykładów, jak śmierć dziecka zmienia nastawienie rodziców wobec Boga, tak iż przechodzą od wiary w Niego do buntu i niewiary. Bóg poleca, by Abraham udał się do kraju Moria i tam złożył syna na wskazanym wzgórzu. Moria to miejsce, na którym wznosiła się świątynia jerozolimska, a od końca VII w. znajduje się tam Kopuła Skały, znana jako Meczet Omara.

Nazajutrz, a więc po nocy, w której otrzymał polecenie, „Abraham wstał, osiodłał swego osła, wziął ze sobą dwóch swoich sług i Izaaka, swego syna, narąbał drzewa na całopalenie,

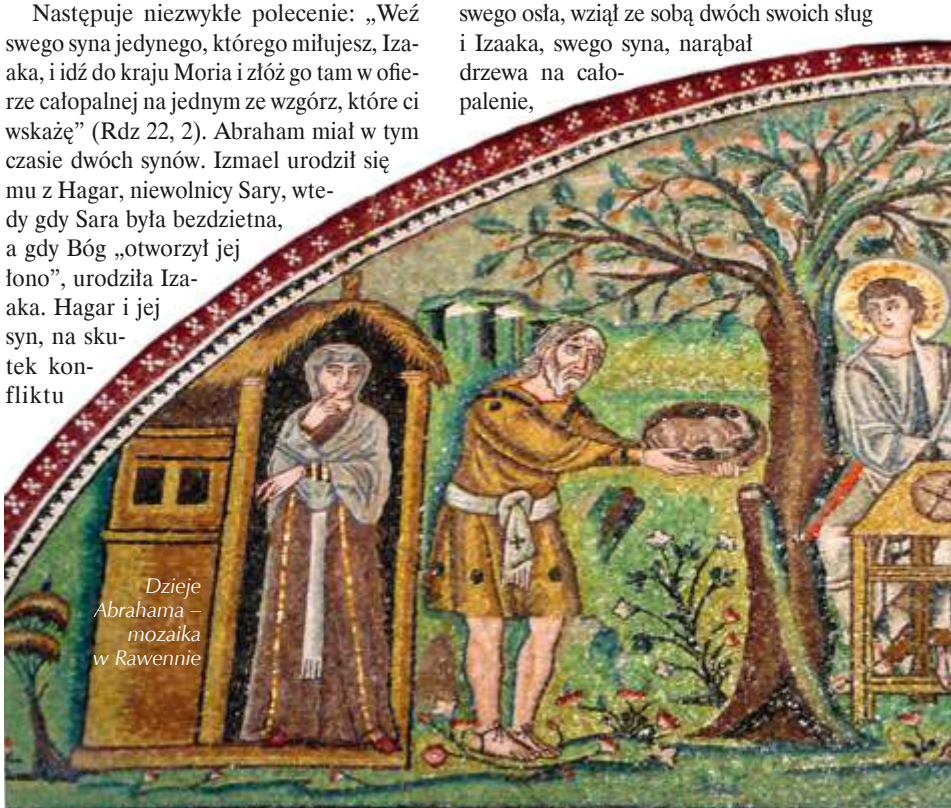

Dzieje Abrahama – mozaika w Rawennie

fot. xtz

wstał i udał się do miejsca, o którym Bóg mu powiedział" (Rdz 22, 3). Między poleceniem a przygotowaniem do jego wypełnienia upłynęła noc, na pewno już bezsenna. Była czasem zmagania się ze sobą i przezwyciężania nasuwających się pytań, rozterek i wątpliwości. Rankiem Abraham nie działał impulsywnie, lecz racjonalnie, konsekwentnie i rzeczowo, podejmując niezbędne przygotowania do drogi. Bóg potrzebuje od nas posłuszeństwa świadomego i przecierpianego. Ta noc była zapewne bezsenna również dla Sary, ale o niej nie ma żadnej wzmianki. Tradycja żydowska utrzymywała, że Abraham nie podzielił się z żoną tym, co przeżył. Chciał oszczędzić jej bólu, a może i sprzeciwu wobec jego heroicznego posłuszeństwa.

Na wzgórzu Moria – i na Golgocie

„Trzeciego dnia Abraham podniósł wzrok i z daleka ujrzał to miejsce". Trzydniowa podróż odbywała się w milczeniu. Lecz istnieje system komunikacji pozasłownej, gdy porozumiewamy się np. kiwnięciem głowy czy gestem ręki. Milczenie, np. milczenie matki czuwającej przy chorym dziecku albo żony zdradzonej i opuszczonej przez męża, jest bardziej wymowne niż słowa. Rozpoznawszy cel podróży, Abraham powiedział do sług: „Zostańcie tutaj z osłem, ja zaś i chłopiec pójdziemy tam i złożymy pokłon [Bogu] i wrócimy do was" (Rdz 22, 5). Czy Abraham kłamał, skoro miał powrócić do nich sam? Nie kłamał, ale i nie powiedział wszystkiego. Uznał, że nie powinien wprowadzać swoich sług w to, co się ma wydarzyć. Nie brakuje ludzi, którzy nie zrozumieją i nie przyjmą wzniosłej duchowej motywacji, co trzeba uszanować, traktując ich tak, jak na to zasługują.

„Abraham wziął drewna na całopalenie i położył na Izaaka, swego syna, i wziął w swe ręce ogień i nóż; i szli obaj razem" (Rdz 22, 6). Tradycja utrzymuje, że Izaak liczył wówczas trzynaście lat – był w wieku, w którym chłopiec podejmuje brzemię dorosłości. Był świadomym uczestnikiem rozgrywającego się dramatu, a dopowiedzenie „szli obaj razem" świadczy, że wyraził swoją zgodę na poczynania ojca. Między ojcem a synem nawiązuje się rozmowa, najbardziej wzruszająca spośród zapisanych na kartach Biblii. „Izaak powiedział do Abrahama, swego ojca: «Mój ojcze!» Odpowiedział: «Jestem, mój synu!» Zapytał: «Oto ogień i drewna, a gdzie jest baranek na całopalenie?» Abraham powiedział: «Bóg upatrzy sobie baranka na całopalenie, synu mój»; i szli obaj razem" (Rdz 22, 7-8).

Nie każdy może być poddany wielkiej próbie, bo nie każdy jest w stanie jej sprostać.

Język hebrajski jest w tym miejscu bardzo czuły i niesłychanie subtelny, ponieważ sytuacja jest absolutnie wyjątkowa. Posłuszeństwo Abrahama, gotowego do ofiary z miłości, otrzymuje bezcenne wsparcie od syna, dzięki jego posłuszeństwu i miłości do ojca. To chłopiec wychodzi z inicjatywą rozmowy, Abraham zaś odpowiada mu: „Jestem, mój synu!". Obaj doskonale się rozumieją, bo się wzajemnie miłują. Pytanie Izaaka jest racjonalne i subtelne. Nie pyta: „Czy chcesz mnie zabić?", lecz zostawia pole dla tego, co jest tajemnicze i niewypowiedziane. Uzyskawszy odpowiedź, wzmacnia wolę współuczestniczenia w tym, co ma się wydarzyć. Ofiara, o której tu mowa, to nie tylko ofiara Abrahama, lecz także Izaaka, o czym świadczą słowa „i szli obaj razem". Izaak zaufał Abrahamowi tak mocno, jak Abraham zaufał Bogu.

„Przybyli na miejsce, o którym Bóg mu powiedział, i Abraham zbudował tam ołtarz, ułożył drewna i związał Izaaka, swego syna, i położył go na ołtarzu, na drewnach. Abraham wyciągnął swą rękę i wziął nóż, by zabić swego syna" (Rdz 22, 9-10). Właśnie od „związania" pochodzi hebrajski tytuł tego epizodu: *Aqedah*, „Związanie [Izaaka]". Komentatorzy i artyści, zwłaszcza malarze, na różne sposoby przedstawiali ten moment. Jeżeli zaczynamy burzyć się wewnętrznie i oburzać na Boga, zarzucając Mu okrucieństwo, właśnie teraz pamiętajmy o tym, co wiemy od samego początku, a czego nie wie Abraham: „Bóg wypróbował Abrahama".

Postawmy więc pytanie: Kto przeżywa kryzys? Nie obaj wielcy bohaterowie wiary – bo oni są niezłomni, co wynika z całkowitego zawierzenia Bogu – lecz my, którzy jesteśmy świadkami osobliwego polecenia oraz trzydniowej drogi i bezgranicznego posłuszeństwa. Na czym polega kryzys, który przeżywamy? Na tym, że nie potrafimy, a może nie chcemy, utożsamić się z wiarą Abrahama. Gdybyśmy byli na jego miejscu, nie postąpilibyśmy tak jak on, mnożąc różne argumenty i wykręty, bo uważamy, że Bóg nie ma prawa domagać się aż takiej ofiary. Wyznając Boga, jesteśmy gotowi do przyznania Mu tego miejsca i roli w życiu, jaką my wyznaczymy. Ktoś może pomyśleć, że to, co przydarzyło się Abrahamowi, dotyczyło wyłącznie jego. Ale czy naprawdę? Czy nie znamy rodziców, którzy opłakują własne dzieci? Czy brakuje ludzi, którzy zachowali się zupełnie inaczej niż Abraham? Te i podobne kryzysy, z jakimi mamy do czynienia, wynikają stąd, że nie potrafimy sprostać trudnym wyzwaniom, które niesie życie. Kiedy się pojawiają, nie postrzegamy ich jako próby, ale jako karę Bożą.

Bóg nie nadużył zaufania Abrahama. „Anioł Pana zawołał na niego z niebios, mówiąc: «Abrahamie, Abrahamie!» Odpowiedział: «Oto jestem!» Rzekł: «Nie wyciągaj swej ręki na chłopca, ani nic mu nie czyń, bo teraz poznałem, że boisz się Boga, skoro nie odmówiłeś mi syna, swego jedynego»" (Rdz 22, 12). Wyszedłszy z trudnej próby zwycięsko, Abraham powtórnie otrzymał syna. Był gotowy na wszystko – i właśnie tej jego gotowości Bóg potrzebował.

Nieopodal skały, na której miał złożyć swego syna w ofierze, znajduje się skała, która po hebrajsku nazywa się Golgota, a po łacinie Kalwaria. Na owej skale doszło do ofiarowania Syna przez Ojca. W hymnie wdzięczności za dokonane zbawienie zamieszczonym w Liście do Rzymian czytamy o Bogu, że „nawet własnego Syna nie oszczędził, ale go za nas wszystkich wydał" (Rz 8, 32). To, czego Bóg wymagał od Abrahama, nie doszło do skutku, stanowiło jednak prefigurację ofiary Syna, który posłuszny woli Ojca dźwigał drzewo krzyża i przeszedł przez śmierć.

Na Węgrzech wzrasta liczba zawieranych małżeństw i przybywa dzieci, spada liczba rozwodów. Warto się przyjrzeć, jak nasi „bratankowie" do tego doszli, i wyciągnąć wnioski.

Jak Węgry wspierają rodziny

Piotr Kościński

Podobnie jak inne kraje Europy Środkowej Węgry mają bardzo poważne problemy z demografią. W połowie lutego br. liczba mieszkańców tego kraju wynosiła 9 mln 645 tys. To mniej niż w 2020 r. – w ostatnich latach co roku odnotowywano spadek liczby ludności o mniej więcej 0,25 proc., a teraz do ogólnego trendu dołożyła swoje pandemia koronawirusa. Węgierskie władze uznały, że niekorzystnym tendencjom trzeba przeciwdziałać, stosując politykę prorodzinną.

Wzrost liczby Węgrów trwał nieprzerwanie do początku lat 80. ubiegłego stulecia (maksymalna liczba ludności to ponad 10 mln osób), potem nastąpił spadek. Owszem, w sąsiednich państwach – Słowacji, Rumunii i Ukrainie – żyje znaczna mniejszość węgierska, ale w dużych skupiskach, co jest efektem fatalnych ustaleń traktatowych po przegranej przez Austro-Węgry I wojnie światowej. Nie ma szans, by ci ludzie postanowili przenieść się do swego ojczystego kraju.

Liczba zawieranych małżeństw wzrosła w 2020 r. o 3,1 proc. w porównaniu z rokiem 2019. Zmalała liczba rozwodów.

Władze w Budapeszcie też nigdy nie były zainteresowane ściąganiem imigrantów, którzy wypełniliby powiększającą się lukę demograficzną. Jest to wciąż kraj jednorodny pod względem narodowościowym: 98,3 proc. stanowią Węgrzy, 3,2 proc. Romowie, a 1,8 proc. Niemcy. Także potencjalni migranci niespecjalnie chcą na Węgry docierać, być może ze względu na trudny język, jakim posługują się mieszkańcy tego kraju.

Dlatego powstała koncepcja polityki prorodzinnej, której warto się przyjrzeć. Wpływ na nią ma przede wszystkim program rządzącej partii Fidesz, kierowanej przez Viktora Orbana. Fidesz określa się jako ugrupowanie chrześcijańsko-demokratyczne, w wielu sprawach zasadniczo różniące się od partii chadeckich zachodniej Europy – przede wszystkim jest o wiele bardziej konserwatywny.

Partia Orbana od kilkunastu lat wygrywa kolejne wybory parlamentarne i ma obecnie 117 posłów na 199 miejsc w parlamencie, a razem z koalicyjną KNDP (Chrześcijańsko-Demokratyczna Partia Ludowa) aż 133, co daje jej możliwość łatwej zmiany konstytucji. Ostatnia taka zmiana miała miejsce w ubiegłym roku.

Prawo o rodzinie

Fidesz stawia przede wszystkim na rodzinę i jej wsparcie. W węgierskim rządzie znalazła się kierująca tymi sprawami minister bez teki ds. rodziny Katalin Novak. Pani minister jest optymistką. – Liczba zawieranych na Węgrzech małżeństw wzrosła dwukrotnie w ciągu ostatnich dziesięciu lat i wśród Węgrów stale rośnie chęć posiadania dzieci – mówiła niedawno. A w opublikowanym w grudniu ub.r. na Facebooku nagraniu stwierdziła, że kobieta nie powinna mieć potrzeby wybierania pomiędzy karierą zawodową a urodzeniem dziecka i założeniem własnej rodziny – jedno i drugie należy traktować z równą uwagą.

W drugiej połowie ubiegłego roku parlament dokonał zmian w węgierskiej konstytucji, wprowadzając do niej kilka kluczowych artykułów. Po pierwsze, wyraźnie stwierdzono, że małżeństwem jest związek mężczyzny i kobiety (podobne stwierdzenie jest zresztą w polskiej konstytucji z 1997 r.). Po drugie, określono, że ojcem jest mężczyzna, a matką – kobieta. To może wydawać się oczywiste, ale wiadomo doskonale, iż w niektórych krajach odchodzi się od pojęcia „matka" i „ojciec" na rzecz nieokreślonego „rodzica". Węgrzy wybrali więc tradycyjną, a zarazem chrześcijańską formułę rodziny.

Po tych zmianach konstytucja stwierdza również, że „Węgry chronią instytucję małżeństwa jako powstały drogą dobrowolnego zobowiązania związek między mężczyzną i kobietą, a także rodzinę jako fundament przetrwania narodu. Więzi rodzinne są oparte na małżeństwie lub relacji między rodzicami a dziećmi. Matka jest kobietą, ojciec jest mężczyzną". Warto zauważyć, że na Węgrzech istnieje prawo dopuszczające związki partnerskie, także tej samej płci. Wcześniej takie pary mogły adoptować dzieci, jeśli wystąpił o to jeden z partnerów. Po zmianie konstytucji nie jest to możliwe. Osoby samotne będą mogły wystąpić o zgodę na adopcję do resortu ds. stosunków rodzinnych.

Dodatkowo w ustawie zasadniczej znajdują się dwa istotne stwierdzenia. Pierwsze dotyczy ochrony życia poczętego: „Godność człowieka jest nienaruszalna. Każdy człowiek ma prawo do życia i godności ludzkiej; życie płodu będzie chronione od momentu poczęcia". Drugie zaś przewiduje, że płeć człowieka należy zdefiniować tylko i wyłącznie w chwili jego przyjścia na świat.

Od maja 2020 r. na Węgrzech niedozwolona jest urzędowa zmiana płci, czyli nie ma możliwości sądowego czy też innego urzędowego stwierdzenia, że kobieta stała się mężczyzną lub na odwrót: „Węgry chronią prawo dzieci do tożsamości odpowiadającej ich płci w chwili urodzenia i zapewniają im wychowanie odzwierciedlające wartości oparte na tożsamości konstytucyjnej Węgier i kulturze chrześcijańskiej".

Jak podkreślają politycy Fidesz, wszystkie te przepisy mają na celu kształtowanie rodziny w tradycyjnej formule.

Wsparcie dla wielodzietnych

Oczywiście, żadne przepisy prawne nie spowodują automatycznego wzmocnienia rodziny – a więc i poprawy sytuacji demograficznej kraju. Jak jednak podkreśla pani minister Katalin Novak, dalekosiężnym celem władz węgierskich jest stworzenie z Węgier kraju przyjaznego dla rodzin, co „przyczyni się do podniesienia poziomu dzietności w państwie, wesprze węgierską gospo-

Siedziba węgierskiego parlamentu w Budapeszcie

fot. Radek Molenda

darkę oraz odwróci negatywne tendencje demograficzne".

Co więc w praktyce robi węgierski rząd? Przede wszystkim przyjął założenie oddzielenia kwestii wspierania rodzin od pomocy dla ludzi biednych. Młode małżeństwa powinny być zachęcane do posiadania dzieci; państwo ma dbać, by nie stanowiło to dla nich wielkiego obciążenia czy problemu finansowego, stosując różnego rodzaju ulgi i pomoc.

W praktyce przyjęto kilka kluczowych rozwiązań. Jednym z najważniejszych jest szczególny system podatkowy: im więcej ma się dzieci, tym niższy podatek dochodowy (czyli tzw. PIT) trzeba opłacać. Od 1 stycznia 2020 r. kobiety mające czwórkę dzieci nie muszą w ogóle płacić podatku dochodowego, natomiast w przypadku rodzin o średnich (w skali kraju) dochodach zwolnienie z płacenia podatku następuje przy posiadaniu trójki dzieci.

Istnieje szczegółowo rozpisany program opieki nad rodzinami. Przewiduje on udzielanie kredytu w wysokości do 10 milionów forintów (około 125 tys. zł) dla młodych małżeństw. Po urodzeniu pierwszego dziecka spłata kredytu jest odraczana, podobnie jest przy drugim dziecku. Po urodzeniu trzeciego kredytu tego nie trzeba już w ogóle spłacać.

Rodziny posiadające troje lub więcej dzieci mogą otrzymać bezzwrotne wsparcie analogicznej wysokości na zakup domu lub mieszkania; w razie wychowywania dwójki dzieci można natomiast uzyskać tej samej wysokości nisko oprocentowany kredyt. Wyższy o połowę kredyt otrzymają rodziny z trójką dzieci. Takie wsparcie funkcjonuje już od kilku lat, ale jest systematycznie zwiększane.

Rozmaitych form dotowania zakupu mieszkań jest zresztą więcej. Od stycznia 2020 r. obniżono VAT na nowo budowane domy i mieszkania (z 27 do 5 proc.), a rodziny wychowujące co najmniej jedno dziecko mogą ubiegać się – w ramach tzw. programu CSOK – o zwrot VAT. Dla takich rodzin przewidziano też wsparcie na renowację lub remont mieszkania – do równowartości ok. 40 tys. zł.

W ciągu dziesięciu lat wskaźnik dzietności na Węgrzech wzrósł aż o 24 proc.

Jest też, chyba niespotykane w innych krajach, wsparcie na zakup samochodu. Rodziny z co najmniej trójką dzieci mogą ubiegać się o dofinansowanie w wysokości równowartości ok. 32 tys. zł (ale nie więcej niż 50 proc. ceny zakupu), pod warunkiem, że pojazd ma minimum siedem miejsc.

Inne formy pomocy dotyczą bezpośrednio dzieci. Aż 60 proc. uczniów korzysta z posiłków w szkołach bezpłatnie lub ze zniżką. Każdy uczeń w szkole publicznej dostaje też bezpłatne podręczniki – programem tym objętych jest 1,2 mln dzieci i młodzieży. A w połowie 2021 r. zasiłek z tytułu opieki nad dzieckiem wzrośnie z 70 do 100 proc. wynagrodzenia matki i będzie wypłacany przez pierwsze sześć miesięcy.

Rząd węgierski nie chce, by młode matki były zmuszane do porzucenia pracy po urodzeniu dziecka, stąd też polityka rozwijania żłobków i przedszkoli.

Czekamy na efekty

Przedstawiciele węgierskich władz już teraz wskazują, że na ochronę i wsparcie rodziny państwo wydaje 4,7 proc. PKB, gdy średnia w krajach OECD wynosi 2,55 proc. I jak wskazuje pani minister Novak, są już konkretne skutki prowadzonej polityki: w ciągu dziesięciu lat wskaźnik dzietności wzrósł aż o 24 proc., a liczba zawieranych małżeństw wzrosła w 2020 r. o 3,1 proc. w porównaniu z rokiem 2019. Odnotowano też malejącą liczbę rozwodów.

Jednak na dalekosiężne skutki trzeba będzie poczekać. Polityka rodzinna, a także szerzej – demograficzna, przynosi efekty widoczne po wielu latach. Nasi „bratankowie" przyjęli bardzo konkretną formułę ulg podatkowych i zasiłków, która ma sprzyjać podejmowaniu przez młode małżeństwa decyzji o urodzeniu dziecka. Na ile ona zadziała na większą skalę, dopiero się okaże.

Są jeszcze dwa czynniki, które również mogą wpływać na politykę rodzinną Węgier. Pierwszym jest pandemia. Koszty walki z koronawirusem są ogromne i mogą się odbić na programach prorodzinnych; nie wiadomo, czy decyzja rządu o zakupie szczepionek w Rosji i Chinach okaże się dobrym posunięciem. Drugim są zbliżające się wybory parlamentarne, które powinny się odbyć najpóźniej w 2022 r. Badania wykazują, że jednocząca się od prawa do lewa opozycja jest coraz silniejsza (w niektórych sondażach uzyskuje więcej głosów niż rządzący), a twarde rządy Orbana przez wielu są krytykowane. Jeśli nawet opozycja wygra, nie musi to jednak wcale oznaczać zmiany dotychczasowych działań.

Marek Jurek

Patrzaj w serce

Mój znakomity współfeletonista na tych łamach, prof. Dariusz Kowalczyk SJ, postawił niedawno bardzo zasadnicze pytanie: „co się stało w drodze, jaką tak zwany katolicyzm otwarty przeszedł od okołosoborowych fascynacji myślą m.in. Emmanuela Mouniera i Jacques'a Maritaina do popierania Strajku Kobiet z Martą Lempart na czele?". Istotnie, warto tę drogę prześledzić od początku, bo to, że „niektórzy «otwarci» chętnie grymaszą nad nauką Kościoła, ale za to modne, lewicowo-liberalne «dogmaty» przyjmują bezkrytycznie" – należy do istoty tej tradycji intelektualnej.

Emmanuel Mounier zaraz po wojnie przekonywał polską inteligencję katolicką do jednoznacznego opowiedzenia się „za socjalizmem". Nie do dyskusji, dialogu czy nawet sojuszu, ale po prostu – do poparcia. „Socjalizm" teoretycznie nie musiał oznaczać wtedy sowieckiego komunizmu, z drugiej strony jednak oznaczał stanięcie z nim w tym samym obozie. Mouniera nie zmuszał do tego oportunizm, ale przekonanie, że Zachód moralnie zbankrutował, „socjalizm" zaś niesie światu moralną regenerację. Istniała już zresztą bruzda, w którą Mounier wszedł. Sillon, czyli właśnie Bruzda, była ruchem zainicjowanym przez Marca Sangniera, który zaczął od prób wypracowania zasad chrześcijańskiego socjalizmu, by w latach 30. XX w. (już jako Młoda Republika) poprzeć Front Ludowy z udziałem komunistów, a po 1968 r. współzakładać z organizacjami skrajnej lewicy nową Partię Socjalistyczną.

Dlaczego tam zabłądzili? Przede wszystkim nie potrafili odczytać najważniejszych znaków czasu, wskazujących na sens najpierw nadchodzącego, a potem toczącego się już dramatu. Znaków takich jak „Biesy" Dostojewskiego czy „Widmo przyszłości" Zdziechowskiego, ale i tych o wiele bardziej dosłownych – palonych i burzonych kościołów w Rosji czy w Hiszpanii. Uznali, że świat, który odwrócił się od Boga, reprezentuje (mimo wszystko) postęp – podczas gdy oznaczał (mimo wszystko) stały, choć często też gwałtowny, powrót do barbarzyństwa. Żeby się o tym przekonać, wystarczyło zresztą poważnie, a nie ceremonialnie, traktować dialog. Engels w „Pochodzeniu rodziny, własności prywatnej i państwa" nie ukrywał, że barbarzyństwo uważa za stan naturalny człowieka, a cywilizację za formę alienacji, którą rewolucja powinna obalić siłą.

Dziś potrzebne są nam zasady cywilizacji chrześcijańskiej, właśnie teraz, gdy jest burzona.

Dlaczego nie potrafili tego pojąć? Problem chyba w sercu, które przecież też jest narzędziem poznania, i w solidarności, która jest formą miłości. Gdy dziś jeden ze „zwykłych księży" dumnie oświadcza, że „nie jest patriotą", choć Polskę (jako dobry chrześcijanin) oczywiście kocha, ale nie bardziej jak Nową Zelandię – daje przykład tej właśnie postawy.

Marcin Król w „Konserwatystach i niepodległości" świetnie pokazał, jak idea niepodległości była w czasach niewoli moralną kotwicą polskiej polityki, tym ważniejszą, im bardziej pragmatyczna musiała niekiedy bywać. Tak samo dziś potrzebne są nam zasady cywilizacji chrześcijańskiej, właśnie teraz, gdy jest burzona. Bo gdy traci instytucje, zostają jej tylko nasze serca.

W trosce o starszych

Ludzie starsi cierpią na skutek trwającej już od roku izolacji. Trzeba zapewnić im inne sposoby ochrony i wyprowadzić z izolacji – uważa przewodniczący Komisji Episkopatów Unii Europejskiej (COMECE). Jego zdaniem trzeba na nowo przemyśleć miejsce najstarszych pokoleń w naszych społeczeństwach, trzeba docenić ich wkład i potencjał. Inaczej nie uda się zapewnić im niezbędnej ochrony – mówił Radiu Watykańskiemu kard. Jean-Claude Hollerich.

Luksemburski arcybiskup przyznał, że wymaga to zmiany naszego pojęcia piękna, bo dziś jest to ideał niemal kliniczny, piękno młodości. Jednakże również starość ma swoje piękno, piękna jest rzeczywistość, piękny jest człowiek. Oznacza to, że musimy inaczej patrzeć na ludzi starszych, wyzwalając się z utylitaryzmu wyłącznie ekonomicznego, aby dostrzec godność każdego człowieka, bez względu na jego miejsce w procesie gospodarczym.

Kard. Hollerich przypomina, że papież Franciszek często zwraca naszą uwagę na peryferie. Dziś w Europie peryferie to ludzie starsi.
– Nie chcę krytykować instytucji czy samych polityków, bo wiem, że w czasie pandemii musieli podejmować szybkie decyzje. W stosunku do ludzi starszych podjęli decyzję najprostszą z możliwych. Postanowili ich odizolować, aby ich chronić. Wydaje mi się jednak, że teraz trzeba już to zmienić. Istnieją bowiem inne metody ochrony, które nie zakładają izolacji. Są przecież testy, które dają niemal natychmiastowe rezultaty. Dzięki szerszemu użyciu tych testów ludzie starsi mogliby wyjść z izolacji – wskazuje arcybiskup Luksemburga.

– Kiedy dzwonię do ludzi starszych, widzę, jak bardzo cierpią na skutek izolacji, słyszę ich krzyk. To straszne. Coś jest nie tak. Trzeba coś z tym zrobić, aby pokazać, że życie tych ludzi w podeszłym wieku ma sens, że my ich potrzebujemy, że młodzi potrzebują swoich dziadków. Dziadkowie to ci, którzy kochają, choć nie mają władzy nad dziećmi. Cały ich autorytet wynika z doświadczenia i miłości. Dlatego punktem wyjścia muszą być dla nas te peryferie, którymi są dziś ludzie starsi, aby inaczej postrzegać społeczeństwo. Nasz papież wytycza nam drogę – podkreśla kard. Hollerich.

Konsternacja w Ghanie

Otwarcie biura jednej z organizacji działających na rzecz promocji praw homoseksualistów w stolicy Ghany wywołało w tym kraju niemałe zamieszanie. Sekretarz Narodowej Koalicji na rzecz Praw Seksualnych Człowieka i Wartości Rodzinnych Moses Foh-Amoaning zwrócił się do rządu o jak najszybsze zamknięcie placówki. W tej sprawie interweniował także episkopat Ghany, który w nocie podpisanej przez przewodniczącego przypomniał: „Kościół postrzega praktykę homoseksualizmu jako niezgodną z opisem stworzenia. Potępia akty homoseksualne, ale nie homoseksualistów i nalega na respektowanie ich praw" – czytamy w oświadczeniu biskupów.

Koleiny

ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski

Przedwiośnie obnaża całą prawdę o drogach. Oprócz zwykłych dziur dramatycznie ukazują się koleiny. Są to wzdłużne wgniecenia spowodowane przez ciężkie pojazdy. Powstają podczas upalnych dni, a zimą wypełniają się zamarzniętym pośniegowym błotem. Zmiany temperatury, a szczególnie przekraczanie punktu zamarzania, rozsadzają i kruszą warstwy asfaltu. Koleiny doczekały się własnej klasyfikacji od A do D. Ta ostatnia to wgłębienia powyżej czterech centymetrów. Droga oznaczona literą D kwalifikuje się do remontu. Normy unijne dopuszczają do użytku drogi o maksymalnym wgnieceniu do dwóch centymetrów. W Polsce na razie ta reguła nie jest przestrzegana.

Droga pofałdowana wzdłużnie stwarza dla kierowców wiele niebezpieczeństw. Po każdym deszczu takie koleiny wypełniają się spływającą wodą i mogą być powodem poślizgu. Kierowanie pojazdem po zniekształconej drodze grozi również nagłą zmianą toru jazdy, a w konsekwencji kolizją.

Przez analogię do dróg można powiedzieć, że człowiek żłobi własne koleiny na drodze swego życia. Czyni to poprzez powtarzanie pewnych zachowań – czasami są to obojętne nawyki, innym razem stają się prawdziwymi fiksacjami. To, co na początku było gładkie, a emocjonalność przewidywalna i łatwa do opanowania, staje się wyboistą drogą pełną przykrych niespodzianek. Przecież na takiej zasadzie działają grzechy główne: pycha, chciwość, nieczystość, łakomstwo, zazdrość, gniew, lenistwo lub znużenie duchowe. Stają się przyczyną całego zestawu nieodpowiednich zachowań.

Pozostaje pytanie o granice własnej odpowiedzialności za nieodpowiednie zachowania, gdy było się na początku drogi.

Katechizm Kościoła Katolickiego z 1992 roku, za tradycją średniowieczną, mówi nie tylko o grzechach, ale i o wadach, które powstają wskutek powtarzania tych samych czynów, będących wynikiem skłonności do grzechu po popełnieniu innych grzechów, oraz wyjaśnia, że określenie „główne", używane od wieków za św. Janem Kasjanem i św. Grzegorzem Wielkim, oznacza, że są przyczyną powstawania innych grzechów, wad, nieprawości i zaniedbań.

Nie ma wątpliwości, że pewne uzależnienia i niezdolność do wysiłku mają wymiar choroby i tym samym łagodzą lub nawet odbierają odpowiedzialność moralną za konkretne czyny. Pozostaje jednak trudne pytanie o granice własnej odpowiedzialności za nieodpowiednie zachowania, gdy było się na początku drogi i wola była w pełni sił. To znaczy gdy człowiek posiadał pełną wolność, aby wybierać wyższe dobra i unikać jazdy po koleinach własnych słabości. Podążanie śladami własnych słabości przyczynia się do ich pogłębiania.

Cnota odwagi

Magdalena Wołochowicz

Jedną z moich ulubionych postaci w Biblii jest królowa Estera. Jest na tyle ważną bohaterką, że poświęcono jej całą księgę. Zwieńczeniem tej historii było powstanie wyjątkowego święta – Purim – do dziś obchodzonego w Izraelu pod koniec zimy.

Choć współczesne świętowanie, w mocno zeświecczonym społeczeństwie izraelskim, często sprowadza się przede wszystkim do przebierania się w różne stroje oraz spożywania dużej ilości jedzenia i picia, historia, która stoi za Purim, jest naprawdę głęboka i niesamowita.

Estera, młoda Żydówka, była sierotą. Opiekował się nią jej krewny Mardocheusz. Byli częścią społeczności żydowskiej w mieście Suza, potomkami uprowadzonych w niewolę przez Nabuchodonozora. Wydarzenia opisane w Księdze Estery odbywają się za czasów jednego z kolejnych królów – Aswerusa.

Z powodu nieposłuszeństwa królowa Waszti, żona Aswerusa, traci tron, a król szuka nowej królowej. Służba przyprowadza do pałacu młode, piękne dziewice. Jedną z nich jest Estera. Na prośbę Mardocheusza zachowuje ona w tajemnicy swe żydowskie pochodzenie. Po roku specjalnych przygotowań idzie do króla i znajduje przychylność: „I umiłował król Esterę nad wszystkie [inne] kobiety. Pozyskała sobie u niego życzliwość i względy nad wszystkie [inne] dziewice, i włożył na jej głowę koronę królewską, i uczynił ją królową w miejsce Waszti" (Est 2, 17).

Gdy życie wydaje się piękne, pojawia się problem. Haman, królewski dostojnik o dużym autorytecie, każe, by wszyscy mu się kłaniali. Mardocheusz, ze względu na Boga, odmawia. Wściekły Haman, manipulując królem, doprowadza do wydania dekretu o zagładzie wszystkich Żydów. My rozumiemy już korzenie duchowe: nie chodziło o wytracenie jakiegoś narodu, ale tego, z którego miał wyjść Mesjasz.

Estera podejmuje wyzwanie, zarządza kilka dni postu i modlitwy i decyduje się być dzielna.

Mardocheusz prosi Esterę, by poszła do króla błagać o ratunek. Ona jednak boi się, gdyż stawienie się przed nim bez wezwania może skończyć się śmiercią. Jej krewny odpowiada jej na to poruszającymi słowami: „Nie myśl sobie w sercu, że uratujesz się w domu króla, jedyna ze wszystkich Żydów, bo jeśli ty zachowasz milczenie w tym czasie, uwolnienie i ratunek dla Żydów przyjdzie z innego miejsca, a ty i dom ojca twojego zginiecie. A kto wie, czy nie ze względu na tę właśnie chwilę dostąpiłaś godności królowej?" (Est 4, 13b-14).

Estera podejmuje wyzwanie, zarządza kilka dni postu i modlitwy i decyduje się być dzielna: „Potem pójdę do króla, choć to niezgodne z prawem, a jeśli zginę, to zginę" (Est 4, 16b). Skracając historię (zachęcam do przeczytania całości!): Żydzi zostają uratowani, Haman zgładzony. Ponad 450 lat później Jezus, Mesjasz, rodzi się z narodu żydowskiego, wypełniając wszelkie proroctwa.

Niech postać Estery, pokonującej lęk, pokładającej całą ufność w Bogu – i przez to zmieniającej bieg historii – będzie dla nas inspiracją do codziennego życia w odwadze i zwycięstwie!

Chcę wierzyć w Boga

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Życie jest nam dane, aby nim żyć, aby pełnić Bożą wolę, aby osiągnąć naszą ludzką pełnię. Bóg jest Bogiem żywych i żyjących, wolnych i uwolnionych. Jaki jest sens mojego życia? Nie rozumiem świata, nie pojmuję niepowodzenia tylu dobrych inicjatyw ludzkich. Coraz częściej wątpię w Opatrzność i istnienie Boga. Im dłużej zastanawiam się nad światem, tym częściej mam wrażenie, że jest on tylko wynikiem ślepych sił przyrody. Chcę wierzyć w Boga, bo to łatwiejsze. Przeraża mnie pustka ateizmu, lecz zdaję się do tej pustki nieuchronnie zbliżać.

List Pana przeczytałem z szacunkiem i nadzieją. Może to tylko próba wiary, może oschłość, może depresja? Być może Pana wątpliwości pochodzą z sumy bolesnych zawodów? A może Pańskie przeżycia są kuszeniem do niewiary? Kto wie? Nie jestem filozofem i nie mam natury filozoficznej. Zapraszam Pana do rozmowy z innymi duchownymi, z księżmi o zacięciu filozoficznym. Pozwolę sobie też dołączyć kilka refleksji, jakie zrodził we mnie Pański list.

Życie jest nam dane, aby nim żyć, aby pełnić Bożą wolę, aby osiągnąć naszą ludzką pełnię. Bóg jest Bogiem żywych i żyjących, wolnych i uwolnionych.

Wiara Abrahama zaczyna się od wyjścia z Ur Chaldejskiego. Izrael zaczyna się od wyjścia z Egiptu. Życie bez drogi, bez doświadczeń, bez prób, życie bierne, życie widza – może stać się życiem bezbożnym.

Wielu ludzi dziś próbuje zrozumieć życie, zamiast je przeżywać. Próbuje zrozumieć wiarę, zamiast nią żyć. Próbuje zrozumieć Boga, zamiast z Nim żyć. A życie to nie tylko rozumienie. Bardzo lubię tezę Romana Brandstaettera, że syn marnotrawny musi się najpierw zgubić, żeby się znaleźć. Trzeba się nieraz zgubić, zdezorientować czy załamać, żeby podjąć życiową decyzję: „wstanę i pójdę do mojego Ojca”.

Druga kwestia to paradoksy wiary. Paradoksy, czyli pozorne sprzeczności, w praktyce są potwierdzeniem autentyczności prawd. Tak jest w drodze biblijnej, że pierwsi są ostatni – a ostatni pierwsi, że błogosławieni są ci, którzy cierpią i płaczą, że najwięcej wrzuca wdowa dająca dwa grosze, a jako mistrz życia postawione jest dziecko. Mądrość Boża jest paradoksalna, więc dezorientująca. Dostęp do niej uzyskamy przez pokorę, przez ubóstwo duchowe i przez prostotę. Mądrość to intelekt pokorny: słuchający, odrzucający łatwe osądy i pokusy do grzechu. Inaczej mówiąc, nie ma tu satysfakcji domkniętych odpowiedzi. Należy pytać, modlić się, żyć i wierzyć. Praktycznie trzeba wejść na drogę wiary. Drogę zawsze po części nieznaną: „Bo myśli moje nie są myślami waszymi, ani wasze drogi moimi drogami” (Iz 55, 8). O powodzenie na tej drodze pomodlę się dla Pana.

xmarekk@o2.pl
Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Śmierć nowym życiem

Pamięć o śmierci jest absolutnie koniecznym aspektem życia chrześcijańskiego, ponieważ pomaga nam żyć dobrze, a także nie zapominać o tym, co Chrystus dla nas uczynił. Jezus podeptał śmierć – pisze w swojej książce „Memento mori” Theresa Aletheia Noble FSP.

Autorka jest paulistką, mieszka w Miami i ewangelizuje przez słowo pisane. Piękna edytorsko najnowsza publikacja dominikańskiego wydawnictwa W drodze jest dobrym przewodnikiem nie tylko na czas Wielkiego Postu, ale na każdy czas w życiu wierzącego chrześcijanina. Składa się z dwóch części: „Wielkopostnika” i „Dziennika”. W „Wielkopostniku” czytelnik znajdzie rozważania na każdy dzień Wielkiego Postu, nawiązujące do czytań mszalnych, a także dobrane cytaty ze świętych oraz duchowe zadanie na każdy dzień. „Dziennik” pomoże – jak pisze autorka – „przyjąć głową i sercem praktykowanie memento mori”. Cenne są wskazówki, jak choćby ta, jak zrobić codzienny rachunek sumienia w duchu memento mori.

Spośród wielu wypowiedzi świętych przytoczonych w książce szczególnie warto zacytować dwie, które mogą być propozycją na trwający właśnie Wielki Post: św. Jana Marii Vianneya „Przygotujmy się na dobrą śmierć, na wieczność. Nie traćmy czasu na letniość, zaniedbanie, na codzienne niewierności” oraz św. Teresy z Lisieux „Ja nie umieram, ja wchodzę w życie”. Tygonik Idziemy objął książkę patronatem medialnym./**wś**

„Memento mori. Dziennik. Wielkopostnik”; Theresa Aletheia Noble FSP; W drodze; Poznań 2021, 486 s.

Nie kupczyli wartościami

Zdobył miejsce w sercach wielu ludzi, którym pomagał, a jako senator RP był rzetelny, prawdomówny i nie zabiegał o tanią popularność. Takiego go pamiętamy” – wspomina Zbigniewa Romaszewskiego bp Edward Frankowski w książce „Po stronie dobra” wydanej przez Instytut Pamięci Narodowej.

Obszerna księga, poświęcona także małżonce senatora Zofii Romaszewskiej, przywołuje najważniejsze fakty z życia państwa Romaszewskich: ich zaangażowanie w służbę potrzebującym i prześladowanym, w obronie praw człowieka, w powstanie Radia „Solidarność”. Obydwoje byli wielokrotnie represjonowani, a w stanie wojennym otrzymali jedne z najwyższych wyroków.

W uznaniu „znamienitych zasług dla Rzeczypospolitej Polskiej, za wybitne osiągnięcia w pracy publicznej i państwowej” odznaczeni zostali Orderem Orła Białego (Zbigniew w 2011 r., Zofia w 2016).

W książce wspominają ich przyjaciele i współpracownicy. Niezwykle ciekawe są dokumenty dotyczące m.in. spotkania z Aleksandrem Sacharowem czy świadectwo o ks. Janie Ziei. „Romaszewscy nigdy nie kupczyli wartościami” – wspomina w książce Ewa Tomaszewska. To dobra rekomendacja znakomitej lektury dla wszystkich interesujących się niezakłamaną historią PRL. /**wś**

„Po stronie dobra. Księga dedykowana Zofii i Zbigniewowi Romaszewskiemu” Instytut Pamięci Narodowej Warszawa, Kraków, Rzeszów 2020, 746 s.

Parafia NMP Matki Kościoła w Warszawie żyje duchem odnowy neokatechumenalnej, co przejawia się także w wystroju świątyni. W domu parafialnym powstał niedawno wyjątkowy projekt „Pogotowie dla Rodziny".

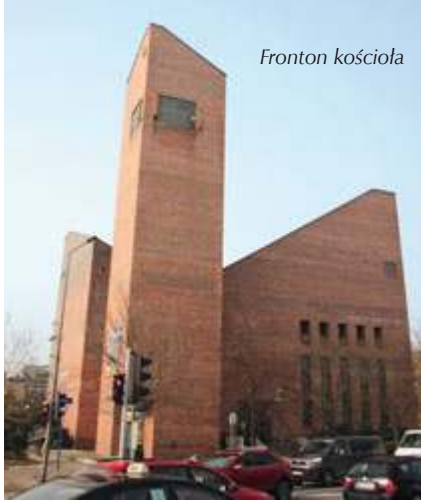
Fronton kościoła

Na pomoc rodzinie

tekst i zdjęcia
Patryk Lubryczyński

Ksiądz proboszcz Jan Zieliński

Parafię zamieszkuje około 20 tys. mieszkańców, działa w niej imponująca liczba 27 parafialnych grup Drogi Neokatechumenalnej. – Raz w roku osoby z neokatechumenatu głoszą otwarte katechezy dla dorosłych i młodzieży. – Opieramy nauki na trzech elementach: Słowie Bożym, wprowadzeniu w liturgię oraz wspólnocie. Ludzie przychodzą na katechezy często po osobistych zaproszeniach – opowiada proboszcz ks. Jan Zieliński.

Marek Kalbarczyk z grupy neokatechumenalnej podkreśla, że osoby z neokatechumenatu aktywnie włączają się w życie parafialne. – Od sześciu lat prowadzimy m.in. „Postcresima", z włoskiego „po bierzmowaniu". Inicjatywa polega na formacyjnym towarzyszeniu młodym ludziom po przyjęciu sakramentu bierzmowania do osiągnięcia pełnoletności. Spotkania są prowadzone przez małżeństwa z Drogi w grupach ośmioosobowych, odbywają się raz w tygodniu przez cały rok oprócz okresu wakacyjnego – wyjaśnia Marek Kalbarczyk. Dla młodych, zwłaszcza rozeznających powołanie, przygotowywane są także skrutacje Pisma Świętego. Jest to czas modlitwy Biblią z dzieleniem się owocami medytacji.

Ks. Zieliński podkreśla, że pierwsze grupy neokatechumenalne powstały około czterdziestu lat temu, jeszcze przed zbudowaniem kościoła, i zostały przyjęte w salach katechetycznych Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek od Cierpiących przy parku Królikarnia. – Parafia ma nie tylko duszpasterstwo sakramentalne, ale także duszpasterstwo misyjne, skierowane do ludzi obojętnych religijnie i niewierzących. Wiele małżeństw z parafialnych grup jest na misjach w takich krajach jak Australia czy Holandia. Mamy także w parafii powołania do Seminarium Misyjnego Redemptoris Mater, którego placówki znajdują się w Warszawie oraz na całym świecie. Z seminarium pomagają nam duszpastersko wikariusze różnych narodowości z Włoch, Brazylii, Ukrainy, Filipin, przygotowujący się do wyjazdu na misje – opowiada ks. Jan Zieliński.

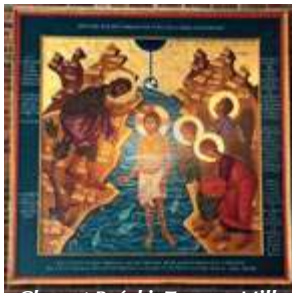
Chrzest Pański, Tomasz Mill

Inspiracje Drogą Neokatechumenalną widać także w wystroju świątyni. Uwagę zwracają ikony przedstawiające Chrzest Pański, Zwiastowanie, Jezusa Miłosiernego, Drogę Krzyżową, autorstwa Tomasza Milla. Monika Wiater i Agata Powojewska z parafialnej grupy neokatechumenatu zainicjowały powstanie „Pogotowia dla Rodziny". – Pomysł na powstanie poradni specjalistycznej przy parafii NMP Matki Kościoła podsunął nam Dyrektor Duszpasterstwa Rodzin w archidiecezji warszawskiej ks. Marcin Szczerbiński. Jesteśmy związane z parafią od wielu lat, ksiądz proboszcz Jan Zieliński zaufał nam, udostępnił jedno z pomieszczeń w Domu Katechetycznym – relacjonują Monika Wiater i Agata Powojewska.

Jak podkreślają, oferta poradni skierowana jest do osób potrzebujących wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych, w problemach z niepłodnością, adopcją czy szeroko rozumianych problemach rodzinnych i wychowawczych. – Kierujemy naszą ofertę do rodzin, do osób pragnących czy oczekujących dziecka, starszych, samotnych albo będących w narzeczeństwie. Czekamy na człowieka w potrzebie – mówią obydwie panie.

Od czasu ogłoszonego w 2004 roku przez Jana Pawła II Roku Eucharystii w parafii żywy jest kult Jezusa Eucharystycznego. – W każdy czwartek od godz. 7.00 do 21.00 trwa adoracja Najświętszego Sakramentu. Wtedy istnieje również możliwość pojednania się z Bogiem w sakramencie pokuty. Do spowiedzi przychodzą osoby z okolicznych parafii, a także pracujący w pobliskich korporacjach na ulicy Domaniewskiej. Staram się formułę rozgrzeszenia mówić głośno, od kiedy jeden z penitentów powiedział mi: „jakie to piękne słowa" – mówi ks. Jan. Dodaje, że każdego dnia odbywa się krótsza adoracja Najświętszego Sakramentu z odmówieniem różańca. Z czwartku na piątek okresowo mają miejsce całonocne czuwania przed Jezusem Eucharystycznym.

Z kaplicy parafialnej gościnnie korzysta parafia greckokatolicka bł. Mikołaja Czarneckiego w Warszawie. – Podarowali nam ikonę Matki Bożej Fatimskiej, niebawem otrzymamy także – z racji nadzwyczajnego roku – przedstawienie św. Józefa. Grekokatolicy odprawiają w kaplicy Msze św. w niedzielę i święta, udzielają także chrztów, błogosławią stających na ślubnym kobiercu. Bardzo dobrze układają się nasze relacje – puentuje ks. Jan Zieliński.

Prezbiterium i ołtarz główny

W SKRÓCIE

■ **Droga Krzyżowa w konkatedrze.** Bp Jacek Grzybowski będzie przewodniczyć Mszy św. i nabożeństwu Drogi Krzyżowej 5 marca o godz. 18 w konkatedrze Matki Boskiej Zwycięskiej, ul. Grochowska 365.

■ **Kościoły stacyjne** w warszawskich diecezjach w najbliższym tygodniu: 7 marca – III niedziela Wielkiego Postu – bazylika Najświętszego Serca Jezusowego, ul. Kawęczyńska 53 (diecezja warszawsko-praska); 8 marca – poniedziałek – par. św. Michała Archanioła, ul. Puławska 95 (archidiecezja warszawska); 9 marca – wtorek – par. Świętej Trójcy, ul. Solec 61 (AW); 10 marca – środa – par. św. Wincentego Pallottiego, ul. Skaryszewska 12 (DWP); 11 marca – czwartek – par. św. Tomasza Apostoła, ul. Dereniowa 12 (AW); 12 marca – piątek – par. Podwyższenia Krzyża, ul. Słomiana 2/4 (AW); 13 marca – sobota – par. Chrystusa Króla, ul. Tykocińska 27/35 (DWP); 14 marca – IV niedziela Wielkiego Postu – bazylika Świętego Krzyża, ul. Krakowskie Przedmieście 3 (AW); 15 marca – poniedziałek – par. Ofiarowania Pańskiego, ul. Stryjeńskich 21 (AW).

■ **Msze św. pod przewodnictwem bp. Jacka Grzybowskiego.** 14 marca o godz. 13 bp Jacek Grzybowski będzie sprawować Mszę św. z udzieleniem sakramentu chrztu w konkatedrze, ul. Grochowska 365; o godz. 19 w par. św. Szczepana Pierwszego Męczennika, ul. Głębocka 74 w Warszawie.

■ **Jutrznie wielkopostne.** Do udziału w modlitwie jutrznią w Wielkim Poście zapraszają parafie: św. Hieronima, ul. Rumiankowa 2/4, os. Stara Miłosna – poniedziałki i środy o godz. 6.30; św. Wojciecha w Wiązownie, ul. Kościelna 65 – wtorki i piątki o godz. 6.30; św. Wawrzyńca w Gliniance, ul. Wawrzyniecka 149 – poniedziałki i czwartki o godz. 7.00.

■ **W intencji żołnierzy wyklętych.** Bp Jacek Grzybowski 7 marca o godz. 11.50 w par. św. o. Pio na Gocławiu będzie przewodniczyć modlitwie w intencji gen. Emila Fieldorfa „Nila" i żołnierzy wyklętych. W złożeniu wieńców przed pomnikiem gen. Nila oraz modlitwie wezmą udział przedstawiciele władz samorządowych.

■ **Wolne miejsca dla seniorów.** Diecezja warszawsko-praska i Caritas diecezji warszawsko-praskiej informują, że dysponują wolnymi miejscami w Domu Seniora prowadzonym przez Fundację Gniazdo Rodzinne. Dom znajduje się w pobliżu kościoła Opatrzności Bożej w Wesołej. Więcej informacji: ks. Wojciech Lipka, tel. 694 451 117, wojciech.lipka@gmail.com lub Mirosław Maciążek, tel. 502 737 474, prezes@gniazdo.org.pl.

fot. archwwa.pl

DUCHOWOŚĆ DLA WARSZAWY

W kolejnym wykładzie z cyklu „Duchowość dla Warszawy" 24 lutego wzięli udział ks. Krzysztof Gajos SAC – rekolekcjonista i duszpasterz, oraz Marzena Szymczak – dietetyk. Prelegenci wygłosili wykład na temat „Dla ciała dieta – dla duszy post". Dietetyk zwróciła uwagę na motywy podjęcia diety oraz konieczność dostosowania jej do stanu zdrowia osoby. Natomiast ks. Gajos, odnosząc się do Pisma Świętego i Ojców Kościoła, przedstawił główne założenia i motywacje postu. Patronat nad wydarzeniem objął tygodnik „Idziemy".

SKWER SIERPNIA 1944

Miejsce, gdzie warszawiacy spotykają się z ocalonymi i świadkami powstania warszawskiego, doczekało się swojej nazwy. Skwer Sierpnia 1944 znajduje się u zbiegu ulic Wolskiej i Płockiej. Nazwa już od lat była używana w mowie potocznej. Skwer powstał na prośbę mieszkańców, inicjatywę wsparło Muzeum Powstania Warszawskiego. W tym miejscu 3 sierpnia 1944 r. hitlerowcy dokonali mordu na ok. 150 osobach. To w tej okolicy odbyła się egzekucja personelu medycznego i chorych ze Szpitala Wolskiego.

fot. wola.waw.pl

NORWID NA URSYNOWIE

Od drugiej połowy lutego można oglądać wystawę „Piosenka Norwida", która znajduje się przed Urzędem Dzielnicy Ursynów (wejście od strony al. KEN). Powstała z okazji dwóchsetlecia urodzin Cypriana Kamila Norwida. Władze Ursynowa postanowiły uczynić wystawę ogólnodostępną. Rok 2021, zgodnie z uchwałą parlamentu RP, jest Rokiem Norwida. Cyprian Kamil Norwid był poetą, malarzem, rysownikiem, rzeźbiarzem, tłumaczem, publicystą, a ponadto filozofem oraz badaczem kultur i cywilizacji.

fot. http://ursynow.pl/

81. ROCZNICA EGZEKUCJI

fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego w Legionowie

Realizując plan zabicia Polaków szczególnie cennych dla lokalnej społeczności i ojczyzny, w dniach 24-25 lutego 1940 r. Niemcy dokonali na terenie dzisiejszego powiatu legionowskiego masowych aresztowań około 250 osób. Zatrzymania miały miejsce głównie w Legionowie, Jabłonnie, Michałowie i Henrykowie. Wśród ofiar znaleźli się m.in.: Mikołaj Bożym (wójt gminy Legionowo w 1939 r.), Stanisław Gierczyński (przedsiębiorca), Piotr Buczacki (powstaniec śląski). Historia znalazła tragiczny finał w Palmirach, gdzie 26 lutego zostali rozstrzelani.

ZNAKI Z GÓRY

fot. ks. Paweł Kłys

„Znaki z góry" to wielkopostna inicjatywa skierowana do młodych, a przygotowana przez Wydział Duszpasterstwa Młodzieży oraz Wydział Katechetyczny Kurii Metropolitalnej Łódzkiej, która odbywa się we wszystkie niedziele Wielkiego Postu. Spotkania odbywają się hybrydowo w kościele księży salezjanów w Łodzi oraz poprzez transmisję internetową na kanale YouTube archidiecezji łódzkiej. Uczestnicy spotkania słuchają katechezy, pracują w grupach, mogą zadawać pytania biskupowi oraz biorą udział we wspólnej Mszy św. pod przewodnictwem abp. Grzegorza Rysia. /**xpk**

WIELKOPOSTNE STACJE

fot. ks. Paweł Kłys

Już po raz dziewiąty mieszkańcy Łodzi i okolic wyruszyli na pielgrzymkę szlakiem wielkopostnych kościołów stacyjnych. Od Środy Popielcowej do soboty przed Niedzielą Palmową każdego dnia, z wyłączeniem niedziel, w 34 świątyniach w mieście odbywają się liturgie stacyjne, którym przewodniczyć będą biskupi. – Bądźcie z nami biskupami, którzy w tych dniach wielkopostnych będziemy wędrować po łódzkich kościołach – apelował abp Ryś. Na stronie archidiecezji łódzkiej i kanale YouTube można wysłuchać nauczania, które głoszone będzie w czasie pielgrzymowania do wielkopostnych kościołów stacyjnych Łodzi. /**xpk**

W SKRÓCIE

■ **Dla rodziców o depresji dzieci.** Bezpłatne spotkania on-line „Czym jest depresja" prowadzi dr Konrad Ambroziak z Fundacji Psycho-Edukacja. Webinaria są inicjatywą władz Warszawy. Zapisy nie obowiązują, spotkania są otwarte także dla osób z całej Polski. Odbędą się: 9 marca w godz. 18.00-20.00 – „Czym jest depresja? Specyfika depresji u dzieci i nastolatków" (edycja II); 15 marca w godz. 18.00-20.00 – „Jak zapobiegać depresji? Zasady dobrostanu psychicznego u dzieci i młodzieży w warunkach pandemii" (edycja I), 17 marca w godz. 18.00-20.00 – „Jak zapobiegać depresji? Zasady dobrostanu psychicznego u dzieci i młodzieży w warunkach pandemii" (edycja II). Dostęp przez http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/bezp-atne-webinaria-dla-rodzic-w-na-temat-depresji.

■ **Konferencja o mediach.** Konferencję „Media społecznościowe – kulisy działania" organizuje 9 marca o godz. 19.00 Szkoła Żagle Stowarzyszenia Sternik. Po wystąpieniu prof. Jerzego Surmy z SGH – eksperta od eksploracji danych, hurtowni danych oraz analiz data science – odbędzie się panel dyskusyjny z udziałem innych specjalistów i rodziców, prowadzony przez red. Krzysztofa Ziemca. Całość będzie transmitowana na kanale YouTube.

■ **Pamięci Jolanty Brzeskiej.** Ugrupowanie Porozumienie zabiega, aby w Warszawie powstała ulica „Ofiar dzikiej reprywatyzacji", co ma być formą uczczenia Jolanty Brzeskiej oraz innych osób poszkodowanych w wyniku warszawskiej reprywatyzacji. Jolanta Brzeska, działaczka stołecznego ruchu lokatorskiego, zamordowana została przed dziesięcioma laty w Lesie Kabackim.

■ **Praskie Dni Teatru.** Praskie teatry w dniach 8-22 marca wystawią spektakle, które można bezpłatnie obejrzeć on-line na profilu Urzędu Dzielnicy Praga-Północ m.st. Warszawy na Facebooku. Spektakle dla dorosłych odbędą się w dn. 8, 10, 12, 16, 20, 22 marca o godz. 19. Spektakle dla dzieci: „Migający świat" Teatru Oratorium – 14 marca o godz. 10; „Plastusiowy pamiętnik" Teatru Baj – 18 marca o godz. 10. Przed każdą sztuką planowane jest spotkanie z przedstawicielami teatru. Szczegóły: http://www.praga-pn.waw.pl/page/25,aktualnosci.html?id=14696.

■ **Rekrutacja do szkół i przedszkoli.** Rekrutacja do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych oraz szkół podstawowych w stolicy zakończy się 18 marca. Do tego czasu rodzice mogą zarejestrować w systemie wniosek o przyjęcie dziecka. Szczegóły na stronach internetowych w poszczególnych dzielnicach.

Bp Romuald Kamiński 28 lutego wziął udział w uroczystościach 190. rocznicy bitwy o Olszynkę Grochowską. W parafii Najczystszego Serca Maryi na Grochowie przewodniczył Mszy św., w Alei Chwały poświęcił głaz pamięci dedykowany ppłk. Janowi Pawłowi Lelewelowi.

Rocznica Olszynki Grochowskiej

Eucharystia sprawowana była w kościele – wotum pamięci bohaterów poległych w bitwie o Olszynkę Grochowską, w 96. rocznicę jego wzniesienia. W uroczystościach wzięły udział władze samorządowe.

– Pamięć o wydarzeniach historycznych musi rodzić pewne refleksje. Niejednokrotnie postrzegamy bitwy, zwłaszcza zwycięskie, jako wielkie wydarzenia w historii narodu – mówił w homilii bp Kamiński. Zwrócił uwagę, że działania wojenne to napaść albo walka obronna. – Każde jednak niesie zniszczenie i śmierć. W każdym z nich ma miejsce walka jednego człowieka przeciwko drugiemu – podkreślił. Zaznaczył, że mądrość, zwycięstwo i codzienne owocowanie człowieka zależy od tego, na ile jego życie jest zgodne z Ewangelią. – W Bogu nasza siła i codzienne zwyciężanie. Jeśli chcemy, żeby nasze życie było owocne, bezpieczne, sensowne, to wszystkie nasze programy życiowe trzeba oprzeć na Ewangelii – dodał.

Po Mszy św. uczestnicy uroczystości przeszli ul. gen. Chłopickiego do Alei Chwały i pomnika-mogiły bohaterów bitwy o Olszynkę Grochowską. Odmówiono różaniec, śpiewano pieśni religijne i patriotyczne. W pochodzie szły poczty sztandarowe Komitetu Katyńskiego, Służby Porządkowej Totus Tuus i Szkoły Podstawowej nr 163 im. Batalionu „Zośka”.

W Alei Chwały bp Kamiński poświęcił głaz pamięci dedykowany ppłk. Janowi Pawłowi Lelewelowi, bohaterowi walk. Lelewel – malarz, poeta, inżynier, architekt – po wybuchu powstania listopadowego kierował budową fortyfikacji na Pradze, a potem, awansowany do stopnia podpułkownika, dowodził ich obroną. Głaz odsłonili burmistrz Rembertowa Agnieszka Kądeja i burmistrz Pragi Południe Tomasz Kucharski.

Dalsze uroczystości odbyły się przed pomnikiem poległych w bitwie, gdzie wojsko wystawiło wartę honorową.

Andrzej Melak ze stowarzyszenia Krąg Pamięci Narodowej wręczył Krzyże Służby Niepodległości bp. Romualdowi Kamińskiemu, Łukaszowi Kudlickiemu z MON, Jarosławowi Wróblewskiemu, Józefowi Wojtasowi, Andrzejowi Lipszyńskiemu i posłowi Dariuszowi Bąkowi.

Z powodu pandemii uroczystości miały charakter uwzględniający reżim sanitarny. Nie było grup rekonstrukcyjnych w żołnierskich strojach z epoki. Przybyło jednak wielu warszawiaków, bo pamięć o bohaterach Olszynki Grochowskiej jest w stolicy szczególnie pielęgnowana, zwłaszcza przez mieszkańców prawobrzeżnej Warszawy. Bitwa pod Olszynką Grochowską, zakończona 25 lutego 1831 r., była najkrwawszą bitwą powstania listopadowego, uniemożliwiła Rosjanom szturm na Warszawę.

fot. Biuro Prasowe DWP/Karolina Błażejczyk

Po powstaniu władze rosyjskie nie zezwalały Polakom na upamiętnianie bohaterów. Wycięto rosnący w miejscu walk las olchowy. Dopiero 12 lipca 1916 r. na jednej z wydm drewniany krzyż postawiło Towarzystwo Przyjaciół Grochowa. Na jego poświęcenie przyszło około 100 tys. ludzi. Kiedy w 1936 r. prowadzono na Olszynce Grochowskiej roboty melioracyjne, znaleziono broń, resztki umundurowania oraz kości poległych żołnierzy. Ludzkie szczątki spoczęły przy metalowym krzyżu, w krypcie, na której umieszczono tablicę z napisem:

Przechodniu, powiedz współbraciom,
Że walczyliśmy mężnie i umierali bez trwogi,
Ale z troską w sercu o losy Polski,
O losy przyszłych pokoleń, o Wasze losy.

Na pomniku znajduje się także druga tablica, ufundowana rok później: „Krwawy posiew na polach Grochowa, przeradzający się w potężny prąd siły odrodzeńczej Narodu w naszym pokoleniu wyda plon niepodległości Ojczyzny. Ku czci poległych w 1831 Bohaterskich Obrońców Ojczyzny Zrzeszenie Własności Nieruchomości Koła Grochów 1937”.

O pamięć bohaterów Olszynki Grochowskiej zabiegał legendarny kapłan śp. ks. Wacław Karłowicz. W latach 70. ubiegłego wieku był inicjatorem Mszy św. polowych w Olszynce. Wraz z braćmi Melakami założyli w 1974 r. Krąg Pamięci Narodowej. Z inicjatywy ks. Karłowicza w 1995 r. powstało Stowarzyszenie Olszynka Grochowska, odpowiedzialne za budowę 600-metrowej Alei Chwały, prowadzącej do powstańczej mogiły. W alei umiejscawiane są sukcesywnie kolejne głazy pamięci poświęcane bohaterom walk. Głaz pamięci ppłk. Lelewela ufundowali prof. Lech Królikowski, Marek Jarzęcki, Andrzej Lipczyński oraz Michał i Daniel Melakowie.

Chrystus w bezdomnych

fot. www.facebook.com/santegidio.warszawa

W kościele Świętych Apostołów Piotra i Pawła w parafii św. Barbary w Warszawie 28 lutego została odprawiona Msza św. w intencji bezdomnych, sprawowana pod przewodnictwem bp. Rafała Markowskiego. Wraz z nim modliło się sześciu kapłanów. W liturgii uczestniczyło w reżimie sanitarnym kilkadziesiąt osób, w tym członkowie wspólnoty Sant'Egidio. – Ogarniając modlitwą wszystkich bezdomnych, chciałbym im powiedzieć, że nigdy nie są sami. Nawet gdy zawiedziemy się na ludziach, Bóg jest blisko nas. W każdej chwili ogarnia nas swoją miłością i pragnie nas prowadzić przez życie, o ile my tego chcemy – powiedział bp Markowski. Podczas liturgii modlono się za zmarłych, wymieniając po kolei ich imiona. W kościele można też było zaopatrzyć się w najnowsze wydanie przewodnika „Gdzie zjeść, spać, umyć się", stworzonego przede wszystkim z myślą o osobach w kryzysie bezdomności.

Na zakończenie Mszy św. Magdalena Wolnik, odpowiedzialna za warszawską wspólnotę Sant'Egidio, przypomniała, że tradycja wspólnej modlitwy w intencji osób bezdomnych narodziła się w rzymskiej Wspólnocie Sant'Egidio po śmierci Modesty Valenti, która zmarła 31 stycznia 1983 r. w okolicach dworca Termini po tym, jak obsługa karetki odmówiła zabrania jej do szpitala, bo żyjąc na co dzień na ulicy, była brudna.

WCIELENIE SŁOWA

Muzeum Archidiecezji Warszawskiej zaprasza na wystawę ikon „Słowo stało się ciałem" w dniach od 3 do 31 marca 2021 r. Na wystawie zaprezentowanych zostanie ok. 50 ikon artystów, którzy spotkali się na XII Międzynarodowych Warsztatach Ikonopisów w Nowicy. We wrześniu 2020 r. uczestnicy wydarzenia podjęli temat Wcielenie Słowa według prologu Ewangelii św. Jana: „Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, i Bogiem było Słowo. Ono było na początku u Boga. Wszystko przez Nie się stało, a bez Niego nic się nie stało, co się stało".

W tym roku obok „owoców" nowickich spotkań będzie można zobaczyć i poczuć artystycznego ducha wrześniowych warsztatów. Wystawie ikon towarzyszy prezentacja fotografii Piotra Beyma, który od roku 2016 uczestniczy w spotkaniach. Jego fotografie są nie tyle dokumentacją wydarzenia, ile artystycznym spojrzeniem na warsztaty i proces pisania ikony, oddają ciszę pracy i klimat miejsca. Muzeum Archidiecezji Warszawskiej zaprasza do kontemplacji radości Bożego Narodzenia w świetle radości Zmartwychwstania, w czasie Wielkiego Postu. Jak co roku wystawie towarzyszy katalog z ilustracjami ikon oraz artykułami, które podejmują temat warsztatów – Słowo Wcielone – Ikona. Goście muzeum proszeni są o noszenie maseczek, dezynfekcję rąk i zachowanie dystansu. Wystawa jest czynna od 3 do 31 marca w godzinach wt.-pt. 12-18, sb.-nd. 12-16.

fot. materiały prasowe Muzeum Archidiecezji Warszawskiej

SŁOWO STAŁO SIĘ CIAŁEM

WYSTAWA IKON
03/03/2021 - 31/03/2021

WYSTAWA TOWARZYSZĄCA:
PIOTR BEYM - FOTOGRAFIE

Muzeum Archidiecezji Warszawskiej
ul. Dziekania 1, 00-279 Warszawa
+48 22 621 34 14, mow.art.pl
muzeum@mow.art.pl

REKLAMA

O owoce beatyfikacji

fot. archwwa.pl

Jak co miesiąc w archikatedrze warszawskiej została odprawiona Msza św. o owoce beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego. 28 lutego przewodniczył jej i homilię na temat „Prymas Wyszyński a seminarium" wygłosił ks. dr Wojciech Bartkowicz, rektor Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Ks. Bartkowicz w nawiązaniu do Ewangelii podkreślił, że każde seminarium może być nazwane górą czy szpitalem przemienienia.

Kard. Wyszyński bardzo często nazywał seminarium łonem matki Kościoła, bo „w tym łonie rzeczywiście dochodzi do tajemniczego cudu w sercach powołanych". Ks. Bartkowicz omówił temat w trzech odsłonach: seminarium ks. Wyszyńskiego, prymas jako formator seminaryjny, prymas widziany przez kleryków. Na koniec przywołał świadectwa kleryków, którzy formowali się w warszawskim seminarium za czasów prymasa Wyszyńskiego. W nawiązaniu do daty rocznicy śmierci Prymasa Tysiąclecia 28. dzień miesiąca to od lat dzień modlitwy przy grobie kard. Stefana Wyszyńskiego w stołecznej archikatedrze.

fot. xhz

Małżeńskie Drogi Krzyżowe

Ksiądz Robert Wielądek, dyrektor Wydziału Duszpasterstwa Rodzin diecezji warszawsko-praskiej, w zbliżającym się Roku Rodziny zachęca do skorzystania z małżeńskich rozważań Drogi Krzyżowej, przygotowanych przez diecezjalnych doradców życia rodzinnego. Rozważania można również przekazać do indywidualnego przemodlenia w rodzinach. Małżeńskie Drogi Krzyżowe oparte są na adhortacji papieża Franciszka „Amoris laetitia". Wprowadzenie do nich napisał dyrektor Krajowego Ośrodka Duszpasterstwa Rodzin KEP ks. Przemysław Drąg.

– Wszyscy, którzy przygotowali rozważania, są zaangażowani w posługę na rzecz narzeczonych, małżonków i rodzin w swoich diecezjach. Mają doświadczenie jako małżonkowie, rodzice, teściowie i w niektórych przypadkach dziadkowie. Odkrywali radość miłości dzień po dniu w różnych sytuacjach swoich rodzin, ale także towarzysząc innym na drodze życia małżeńskiego i rodzinnego – napisał ks. Drąg.

Łącznie doradcy życia rodzinnego przygotowali VI rozważań Małżeńskich Dróg Krzyżowych. Każda z nich rozpoczyna się krótkim wstępem, a następnie medytacją nad poszczególnymi stacjami Drogi Krzyżowej w oparciu o zdania z „Hymnu o miłości" św. Pawła Apostoła. Treść modlitwy dotyka trudności napotykanych w przeżywaniu sakramentu małżeństwa. Tekst można pobrać bezpłatnie ze strony diecezji warszawsko-praskiej diecezja.waw.pl/7374.

oprac. Patryk Lubryczyński

REKLAMA

Jubileusz siedziby królów

Patryk Lubryczyński

W tym roku rozpoczynamy świętowanie 50-lecia odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, które potrwa do 2024 r.

fot. z archiwum Muzeum Zamku Królewskiego w Warszawie

Zamek Królewski – widok od strony placu Zamkowego

Jak podkreśla Bożena Radzio, autorka książki „Zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie", Zamek Królewski od pierwszych dni II wojny światowej był obiektem ataków wojsk niemieckich. Pierwszy pocisk spadł na budowlę 8 września 1939 r. Największe zniszczenia zostały dokonane 17 września w wyniku ostrzału artyleryjskiego, wtedy to część gmachu spłonęła. Niemcy od początku chcieli wymazać z mapy Warszawy symboliczny obiekt pamięci narodowej. Adolf Hitler podjął decyzję, że Zamek Królewski ma zostać całkowicie zniszczony. Po zajęciu Warszawy przez Niemców pojawiła się tu grupa saperów, która zaczęła przygotowania do wysadzenia gmachu w powietrze. Ostatecznie zamek został obrócony w ruinę podczas powstania warszawskiego, we wrześniu 1944 r. W przygotowanych wcześniej otworach na dynamit zamontowano ładunki wybuchowe i stopniowo je detonowano.

fot. z archiwum Muzeum Zamku Królewskiego w Warszawie

Makieta Zamku Królewskiego ustawiona na placu Zamkowym (1972)

Równocześnie z zorganizowaną akcją niszczenia Zamku Królewskiego rozgrywała się heroiczna walka polskich muzealników i konserwatorów o ratowanie najcenniejszych obiektów sztuki z płonącej budowli. – Dzięki bohaterskiej akcji udało się z apartamentów królewskich ocalić wiele obrazów, rzeźb i zbiorów rzemiosła artystycznego, na przykład wszystkie obrazy Bernarda Bellotta zwanego Canalettem – mówi Bożena Radzio.

Po 1945 r. powstało wiele projektów zagospodarowujących bardzo atrakcyjny teren w centrum miasta. Zgłaszano propozycje, aby w miejscu dawnej siedziby królów stworzyć centrum rozrywki, postawić budynki mieszkalne czy centrum handlowe. Ale były też koncepcje odtworzenia budowli według wzorców socrealistycznych w nieco zmienionej sylwetce, prezentowane przez warszawskich architektów na czele z Józefem Sigalinem. Brano także pod uwagę odbudowę zamku na siedzibę najwyższych władz państwowych lub zorganizowanie w gmachu Muzeum Tysiąclecia Państwa Polskiego. – W 1971 r. przeważyła koncepcja odbudowy bryły Zamku Królewskiego w historycznym kształcie sprzed II wojny światowej, w stylu epoki, w której dana część powstawała – przypomina Bożena Radzio.

Decyzję o odbudowie Zamku Królewskiego Biuro Polityczne KC PZPR podjęło 19 stycznia 1971 r., a 17 września tego samego roku nastąpiło położenie tzw. pierwszej cegły. Zmiana stanowiska władz partyjnych była bezpośrednio związana z wydarzeniami grudniowymi 1970 r. na Wybrzeżu i nową ekipą rządzącą pod przewodnictwem Edwarda Gierka. Warto podkreślić ważną rolę w odbudowie prof. Stanisława Lorentza, wieloletniego dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie, który zwykł mawiać: „nie umrę, dopóki zamek nie zostanie odbudowany".

Profesor był autorem koncepcji, którą podsunął ekipie rządzącej, aby sfinansować budowę Zamku Królewskiego ze składek społecznych – zauważa Bożena Radzio. Stanisław Lorentz był także pomysłodawcą powstałego 26 stycznia 1971 r. Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego. Była to grupa społeczników, która kierowała pracami związanymi z odbudową gmachu oraz zbiórką funduszy.

– W całej Polsce oraz w ośrodkach polonijnych powstawały lokalne komitety, których było ponad 80. Ustawiano skarbonki, do których zbierano fundusze na budowę zamku. Wiele osób przyjeżdżało z miast i wsi pracować społecznie przy odbudowie, wykonując np. prace budowlane. Natomiast przy odtwarzaniu wnętrz pracowali znakomici konserwatorzy i rzemieślnicy, którzy zgodnie z przyjętą zasadą stosowali dawne technologie – podkreśla Bożena Radzio.

Do zamkowych wnętrz powróciły obiekty uratowane w czasie wojny, a uzupełniły je dary przekazywane w czasie odbudowy przez Polaków z kraju i spoza granic, organizacje społeczne, instytucje oraz rządy obcych państw, zbiory użyczone przez Muzeum Narodowe w Warszawie oraz obiekty rekonstruowane.

2 września 1980 r. Stare Miasto i Zamek Królewski wpisano na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, a 31 sierpnia 1984 r. odbyło się oficjalne udostępnienie zamku publiczności. – Goście muzeum mogą oglądać oryginalne detale w czasie zwiedzania apartamentów królewskich. Odbudowa była przedsięwzięciem unikatowym w skali światowej. W zamkowe mury wmontowano kilka tysięcy oryginalnych elementów: fragmenty złoconych listew, sztukaterii, posadzek, gzymsów, kominków… – podsumowuje Bożena Radzio.

Informacje dotyczące zwiedzania i specjalnych wystaw oraz konferencji związanych z jubileuszem, którego obchody potrwają do 2024 r., dostępne są na www.zamek-krolewski.pl, e-mail: informacja@zamek-krolewski.pl, tel. +48 22 35 55 170.

TEATR jako terapia

fot. Teatr Rampa

„Terapii potrzebuje każdy, ale nie każdy zdaje sobie z tego sprawę" – tą dewizą kieruje się terapeutka par małżeńskich. Jak łatwo się domyślić, przychodzące do niej małżeństwa z łatwością poradzą sobie dzięki wzajemnej miłości, a najbardziej potrzebującą pomocy jest sama dr Anna. Co w jej życiu sprawiło, że miłość uznaje za „jednostkę chorobową, którą się leczy przez małżeństwo, przy czym miłość przechodzi, a małżeństwo zostaje?". Jaki to ma wpływ na odwiedzające ją pary? Czy ona sama jest impregnowana na uczucie?

Niejako na przekór jej „recepcie" większość par wychodzi umocniona, za to panią doktor trafia grom z jasnego nieba. Może nie do końca grom, ale zrobi tyle samo huku i narobi takiego samego zamieszania.

„Miłość jako jednostka chorobowa" to komedia młodej dramatopisarki Doroty Wójtowicz. Na scenie słyszymy wiele szlagierów w ciekawych aranżacjach na głos i fortepian – od „S.O.S" Kaliny Jędrusik przez „Wyszłam za mąż, zaraz wracam" Ewy Bem i „Byłaś serca biciem" Andrzeja Zauchy po „Lepszy model" Kasi Klich czy „Kiedyś cię znajdę" Reni Jusis.

Od początku sztuki zastanawiałam się, czy w związku z tematem miłości pojawi się wątek homoseksualny. I jest, ale zwieńczony piosenką Danuty Rinn „Gdzie ci mężczyźni", co stawia go w zupełnie innym świetle niż choćby seriale Netflixa. W sztuce wiele par może przejrzeć się jak w krzywym zwierciadle, a przeciwwagą dla cynicznej pani doktor jest jej romantyczna asystentka.

Nie mniej ważne niż treść sztuki były po spektaklu słowa aktorów do publiczności: „Jesteście sensem naszej sztuki!". Miło znów było zobaczyć ich na scenie, a lekką komedią odreagować pandemiczną atmosferę./**mo**

„Miłość jako jednostka chorobowa";
Teatr Rampa;
scen. Dorota Wójtowicz; reż. Grzegorz Mrówczyński; aktorzy: Brygida Turowska, Dominika Łakomska, Andrzej Niemirski, Agnieszka Fajlhauer, Maciej Gąsiorek, Robert Kowalski; Czas trwania: 1,5 godz. z przerwą

Razem w Kościół

Oniesławnej pamięci Urzędzie do spraw Wyznań w PRL większość Polaków starszego pokolenia zapewne słyszała. Brak było jednak do tej pory szerszej wiedzy o tym, jak „wyznaniowcy" współpracowali ze sobą w ramach tzw. obozu socjalistycznego i czemu to miało służyć.

Tematem zajął się historyk dr Bartłomiej Noszczak, który w IPN wydał książkę „Międzynarodówka antykościelna". W pierwszej części autor pokazuje, czym były urzędy do spraw wyznań, przybliża ich strukturę, kadry, miejsce w systemie władzy oraz omawia wpływ aparatu władzy ZSRS na politykę wyznaniową w „bratnich" krajach. Następnie analizuje kontakty polskich „wyznaniowców" z ich odpowiednikami w krajach obozu socjalistycznego nie tylko w Europie, ale także w Chinach, Wietnamie, na Kubie czy… w Afganistanie. Wymiana doświadczeń na temat sposobów walki z Kościołem to najważniejszy cel tych spotkań. Po wyborze Jana Pawła II pracy przybyło, ale po latach widać, że trud w dużej części był daremny, a Kościół mimo prześladowań przetrwał. Tego „wyznaniowcy", zwłaszcza ci z ZSRS, w ogóle nie zakładali./**wś**

„Międzynarodówka antykościelna"
Bartłomiej Noszczak
Instytut Pamięci Narodowej
Warszawa 2020, 224 s.

Młodzi niepokorni

Tylko w latach 1945-1956 powstało w Polsce ponad tysiąc młodzieżowych organizacji konspiracyjnych, przez które przeszło przynajmniej dziesięć tysięcy osób. Jak aparat represji reagował na takie akty nieposłuszeństwa i nielojalności wobec Polski Ludowej, przypomina dwunastu autorów tekstów opublikowanych w książce „Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej". Autorzy prześledzili wydarzenia w okręgu wileńskim po 1944 r., przeanalizowali działalność młodzieżowych organizacji antykomunistycznych w województwie łódzkim, Poznaniu, a także sytuację pod tym względem w innych krajach socjalistycznych. Wiele miejsca poświęcono represjom sądowym wobec młodych ludzi, a także próbom ich ratowania. Przypomniane zostały także łagry dla więźniarek politycznych w Bojanowie i dla młodocianych mężczyzn w Jaworznie.

Ważna lektura, a zarazem kolejna pozycja IPN odsłaniająca niewygodne fakty, skrywane latami przez komunistów./**wś**

„Młodzieżowy opór antykomunistyczny w Polsce po II wojnie światowej"
Instytut Pamięci Narodowej, Łódź, Warszawa 2020, 340 s.

fot. Best Film

O szkole na wesoło

Mirosław Winiarczyk

Kolejną premierą po otwarciu kin w Warszawie jest duński film „Na rauszu". Temat alkoholizmu od wieków obecny był w kulturze, głównie w literaturze. Również w kinie oglądaliśmy mnóstwo filmów o tych problemach: od klasycznego amerykańskiego „Straconego weekendu" Billy'ego Wildera, „Pętli" Wojciecha Hasa, zrealizowanej według opowiadania Marka Hłaski, aż do wielu zagranicznych i polskich współczesnych pozycji w rodzaju „Pod Mocnym Aniołem" Wojciecha Smarzowskiego czy „Wszyscy jesteśmy Chrystusami" Marka Koterskiego.

fot. Best Film

Można powiedzieć, że studia nad alkoholizmem już dawno stały się osobnym działem sztuki filmowej i niewiele jest już w tej materii do dodania. A jednak obsypany nagrodami duński komediodramat „Na rauszu" wnosi do tej problematyki nowe, bardzo dwuznaczne elementy.

Na pierwszy rzut oka pomysł scenariusza może wydać się szokujący. Bohaterem filmu jest nauczyciel historii w średnim wieku, mocno sfrustrowany po odejściu żony z dwojgiem dzieci. Coraz bardziej traci on kontakt z młodzieżą, a rodzice zasypują go pretensjami o zaniedbania. Aby nabrać nowej energii do działania, wraz z trzema kolegami z pracy wpada na pomysł pewnego eksperymentu. Wzrost ich samopoczucia ma zostać spowodowany podwyższeniem zawartości alkoholu w organizmie. Powołując się na jakieś dziwaczne badania, panowie zaczynają więc popijać przy różnych okazjach, także w szkole. Stopniowo wciągają w to młodzież, która przyznaje się, że pije na imprezkach. Doprowadza to do nieoczekiwanych zdarzeń…

Film przypomina mieszankę dramatu psychologicznego z kontrowersyjnym melodramatem i rodzajową opowiastką z życia szkolnego.

Rozgrywająca się w Kopenhadze akcja utrzymana została w mrocznym klimacie tradycji kultury i kina skandynawskiego. Nastroje wyjęte ze sztuk Augusta Strindberga i z dramatów małżeńskich Ingmara Bergmana, jak w scenach rozmów skłóconych małżonków, przenikają się tu ze scenami typowymi dla współczesnych tragikomicznych obrazów o narastających dziś szybko zmianach obyczajowych i pozbywaniu się w postępowaniu młodzieży wszelkich tabu etycznych. W tym wypadku chodzi o pokazanie wyzwolenia młodzieży z wielu reguł moralnych.

Dyskusyjna wydaje się wymowa tego filmu. Czy chodzi tu o ukazanie dwuznacznego eksperymentu z nadużywaniem alkoholu przez nauczycieli w zbożnym celu nawiązania lepszego kontaktu z młodzieżą, która po tym doświadczeniu bez problemu zdaje egzamin dojrzałości? Czy autorzy „Na rauszu" nie dostrzegli jednak, że taki właśnie filmowy obraz stosunku bohaterów do alkoholu nie wydaje się afirmacją życia, lecz jest w najwyższym stopniu naiwnie ideologiczny, rozgrzesza bowiem czyny kompletnie amoralne?

Na rauszu (Another Round); Dania, Szwecja, Holandia 2020
Reżyseria: Thomas Vinterberg; aktorzy: Mads Mikkelsen, Thomas Bo Larsen, Magnus Milang i inni; dystrybucja: Best Film

fot. Best Film

Jak rudzik z gniazda

Wdychając wiosenne powietrze i słuchając śpiewu rudzika, wędrująca do szkoły młoda nauczycielka Elizabeth Thatcher postanawia wyrwać się ze swojego środowiska. Zawdzięcza mu wiele, ale – jak ów rudzik – chce po prostu zmienić miejsce pobytu. Dziewczyna zostawia więc rodzinne miasteczko na wschodzie Kanady, życie wyższych sfer i rusza na zachód. Nie spodziewa się, że los wypchnie ją na odludzie, gdzie porzuci eleganckie stroje, ale znajdzie coś cenniejszego. Jak to u Janette Oke – autorki znanej z trylogii biblijnej „Śledztwo setnika", „Ukryty płomień" i „Droga do Damaszku" oraz serii pogodnych, rodzinnych powieści typu „Pewnego razu latem" – opowieść przepojona jest duchem ewangelicznym. Czy za bohaterką, która chcąc kształtować serca i umysły swoich uczniów, sama musiała dopasować się do trudnych okoliczności, potrafilibyśmy powtórzyć: „Dziękuję Ci, Boże, za to, co niespodziewane. Dziękuję za wypchnięcie mnie z mojego bezpiecznego gniazda"? Na podstawie książki w 2014 r. nakręcono amerykańsko-kanadyjski serial obyczajowy.

Janette Oke, „Głos serca",
wyd. Psalm 18, Warszawa 2020 r., 312 s.
Patronat „Idziemy"

KONKURS

Dla tych, którzy chcieliby pogłębić coniedzielne homilie, wydawnictwo W drodze przygotowało „Niedzielnik B", w którym o. Adam Szustak OP komentuje niedzielne czytania na rok B, który obecnie przeżywamy. To zapis kazań, które głosił jako wędrowny kaznodzieja. Podczas wizyt w nieznanych miejscach to Pismo Święte, z którym się nie rozstaje, sprawia, że wszędzie czuje się jak w domu. Duchowny przybliża realia opisywanych w czytaniach scen, by lepiej je unaocznić i zrozumieć. A dalej w typowy dla siebie sposób potrząsa sumieniem odbiorcy.

Wśród czytelników, którzy 8 marca zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: Co przysiągł i postanowił psalmista w Psalmie 119, dla którego Słowo Boże jest światłem na ścieżce? – rozlosujemy 3 egz. książki „Niedzielnik B".

Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 9: **„Jak szczęśliwy i mądry (roztropny) jest ten, kto teraz żyjąc, stara się być takim, jakim chce, aby zastała go śmierć"** – napisał Tomasz a Kempis w „Rozmyślaniach nad śmiercią". Zwycięzcom gratulujemy!

Szermująca hasłami „wolnej od frankistowskiej dyktatury" i „tolerancyjnej" Hiszpanii minister edukacji Isabel Celaá z ministrem nauki Pedro Duque

fot. PAP/EPA/Emilio Naranjo

Indoktrynacja od małego

Marcin Zatyka

Obowiązująca od stycznia nowelizacja przepisów szkolnych w Hiszpanii nie tylko wprowadziła wiele kontestowanych przez rodziców zasad nauczania, ale też wyprowadziła tysiące obywateli na ulice. Protestujący zarzucają autorom nowej ustawy lewicowo-liberalne indoktrynowanie dzieci, ich seksualizację oraz brak dialogu z opiekunami uczniów.

W ostatnich miesiącach nic tak bardzo nie zjednoczyło Hiszpanów, jak nowelizacja prawa oświatowego, zwana od nazwiska minister edukacji Isabel Celaá ustawą Celaá lub przepisami Lomloe. Kilkaset zorganizowanych w całym kraju, pomimo pandemii, wielotysięcznych manifestacji rodziców, nauczycieli oraz związkowców jest dowodem na silną opozycję wobec nowych przepisów oświatowych. Krytyczne uwagi wobec nowej regulacji mają nie tylko środowiska związane z hiszpańską prawicą i Kościołem, ale też grupy o bardziej liberalnych przekonaniach.

Lekcje nietolerancji

Szermująca hasłami „wolnej od frankistowskiej dyktatury" i „tolerancyjnej" Hiszpanii Isabel Celaá sama ma problem ze zrozumieniem swoich adwersarzy, z dialogiem, a przede wszystkim z szacunkiem dla większości obywateli swojego kraju – twierdzą członkowie dyrekcji hiszpańskich szkół i związkowcy kontestujący nowelizację. Wskazują na nieustępliwą postawę minister edukacji, która ujawniła się już podczas wiosennych rozmów z władzami oświatowymi poszczególnych regionów Hiszpanii. Jak twierdzi kierownictwo związku zawodowego CSIF, Celaá swoimi wytycznymi zmusiła nauczycieli do zawyżania w okresie epidemii ocen uczniom. Mario Gutierrez z kierownictwa syndykatu ujawnił, że przed zakończeniem roku szkolnego 2019/2020 organizacja ta otrzymała liczne skargi od nauczycieli, którzy mieli być nakłaniani przez przedstawicieli kuratorium do wydawania zgody na promocję do następnej klasy tych uczniów, którzy na nią nie zasłużyli. – Resort oświaty Hiszpanii wymuszał podwyższanie ocen uczniom, szczególnie zagrożonym brakiem promocji do następnej klasy. Naciski były uzasadniane trudnymi warunkami do nauki z powodu epidemii koronawirusa – poinformował reprezentujący nauczycieli i pracowników sektora publicznego członek władz CSIF. Według związkowca presja na nauczycieli była wywierana

m.in. poprzez nakazywanie im przygotowania „nadmiernej liczby dokumentów" uzasadniających brak promocji dla ucznia.

Zarówno CSIF, jak i wiele innych syndykatów oraz organizacji zarzuca też minister Isabel Celaá „nietolerancyjne" działania w związku z forsowaniem nowej ustawy oświatowej. Ta obowiązująca od końca stycznia 2021 r. regulacja została przegłosowana w Kongresie Deputowanych dzięki poparciu posłów z koalicji socjalistów i skrajnie lewicowego bloku Unidas Podemos, a także mniejszych partii o charakterze lewicowym i separatystycznym. Nieformalnym hasłem powtarzanym przez szefową resortu oświaty podczas debaty nad nowelizacją był slogan „uczniowie nie należą do rodziców". Pojawił się też argument o „naczelnej roli państwa w nauczaniu".

Skarga do Brukseli

Jednym z głównych ataków, jaki przypuścili przeciwnicy ustawy Lomloe, była skarga złożona na początku lutego do władz Komisji Europejskiej. Organizacje zrzeszające rodziców uczniów, w tym opiekunów dzieci niepełnosprawnych, napisały w dokumencie, że nowe przepisy niosą ze sobą widmo ograniczenia liczby szkół specjalnych. Wskazali też na ryzyko, jakie dla wielu dzieci z upośledzeniem niesie przewidziana w nowym prawie praktyka kierowania niepełnosprawnych uczniów do zwykłych szkół. Wielu rodziców uważa, że ich dzieci w tzw. normalnych szkołach staną się nie tylko przedmiotem kpin i prześladowania ze strony pełnosprawnych rówieśników, ale też ofiarami nierównego współzawodnictwa. Za fałszywy uznają argument premiera Pedro Sancheza, według którego „zgodnie z konwencją ONZ wszyscy uczniowie powinni podlegać temu samemu systemowi edukacyjnemu". – To nierealne, utopijne przekonanie. Część dzieci wymaga bowiem specjalistycznej, a zarazem indywidualnej oświaty, którą mogą zapewnić tylko szkoły specjalne – stwierdził Jose Escudero, jeden z działaczy hiszpańskich organizacji popierających nauczanie specjalne.

Na odpowiedź ze strony władz unijnych hiszpańscy rodzice czekali zaledwie kilkanaście godzin. Jak wyjaśniła 3 lutego rzeczniczka KE do spraw edukacji Sonya Gospodinova, „oświata należy tylko i wyłącznie do kompetencji państw członkowskich". – To wyłącznie ich prawo, w jaki sposób zorganizować krajowy system szkolnictwa – dodała przedstawicielka UE, wskazując, że w kwestii tej Bruksela jest bezradna.

Tymczasem największe opozycyjne ugrupowania hiszpańskiego parlamentu: Partia Ludowa (PP) i konserwatywny Vox podkreślają, że ustawa Celaá sprzyja rozbijaniu jedności terytorialnej Hiszpanii. Wskazują, że nowe przepisy promują języki regionów kosztem nauczania po kastylijsku, który dotychczas był językiem wehikularnym w nauczaniu we wszystkich regionach Hiszpanii. Nowa regulacja pozwala wspólnotom autonomicznym na rezygnację z języka kastylijskiego w nauczaniu szkolnym. Przykładem takich praktyk mogą być Baleary, gdzie, jak szacuje dziennik „El Mundo", pod koniec 2020 r. w ponad 85 proc. szkół publicznych tego archipelagu nie prowadzono nauczania w języku kastylijskim jako języku macierzystym, ale jako obcym. – To niesamowite, że już na starcie życiowym, który stanowi szkoła, dzieci muszą być świadkami nieuczciwości i łamania prawa na terenie Hiszpanii. Zadziwiające jest szczególnie to, że pozbawia się je możliwości nauki języka, który jest oficjalnym w całym kraju – powiedział Tomeu Berga, szef Balearskiego Stowarzyszenia Obywatelskiego.

Wdrożenie nowych przepisów oświatowych niesie ze sobą zmniejszenie roli rodziców w decydowaniu o nauce, jaką pobierać będą ich dzieci.

Wśród regionów, które najbardziej popierają nowe przepisy ograniczające nauczanie w języku kastylijskim, są Katalonia oraz Kraj Basków. Ugrupowania separatystyczne dominujące w tamtejszych parlamentach podczas głosowania w parlamencie Hiszpanii poparły ustawę oświatową centrolewicowego rządu Sancheza.

Seksualizacja maluchów

Wpływ ugrupowań separatystycznych na przyjęcie ustawy Lomloe był niemały. Właśnie dzięki nim zdobyła ona nieznaczną przewagą głosów w Kongresie Deputowanych, niższej izbie parlamentu Hiszpanii. Kluczowe okazało się jednak grono posłów rządzących krajem socjalistów oraz ich koalicjanta, skrajnie lewicowego bloku Unidas Podemos. Podczas debaty wskazywali oni na „postępowość" nowych przepisów oświatowych. Przejawem rzekomej „nowoczesności" nowego prawa, a jednocześnie jednym z głównych zarzutów wobec nowej regulacji, jest ograniczenie wpływu rodziców na program nauki pobierany przez dzieci, a także zwiększenie praw rządów wspólnot autonomicznych na edukację. Przeciwnicy reformy twierdzą również, że nowe przepisy niosą ze sobą niebezpieczeństwo demoralizowania najmłodszych uczniów, gdyż ustawa zobowiązuje do prowadzenia zajęć z tzw. edukacji seksualnej uczniów już w wieku sześciu lat. Według nowego prawa dzieci podczas lekcji tego przedmiotu „muszą poznać i ocenić ludzki wymiar seksualności w całej swojej różnorodności".

W ocenie komentatorów portalu „Hispanidad" wdrożenie nowych przepisów oświatowych niesie ze sobą zmniejszenie roli rodziców w decydowaniu o nauce, jaką pobierać będą ich dzieci, one zaś w szkole poddane zostaną indoktrynacji i zeświecczeniu. Publicyści wskazują, że służyć „urabianiu dzieci" i pozbawianiu ich tradycyjnych wartości mają m.in. nowa dyscyplina „Nauczanie wartości obywatelskich i etycznych", a także wycofanie oceny z religii ze średniej końcowej.

Konflikt o zmianę płci

Wraz z obwieszczonym przez lewicę „sukcesem" w reformie oświatowej środowisko to skłóciła inna próba nowelizacji przepisów – o zmianie płci. Według projektu ustawy forsowanego przez minister ds. równouprawnienia Hiszpanii Irene Montero prawo do zmiany płci w dokumentach cywilnych mogłyby zyskać osoby, które jedynie deklarują „poczuwanie się" do płci innej niż biologiczna. Według przedstawicielki skrajnie lewicowego bloku Unidas Podemos do zmiany płci w urzędzie stanu cywilnego nie byłaby już potrzebna wymagana obecnie terapia hormonalna oraz oświadczenie lekarskie, ani nawet zgoda rodziców w przypadku osób niepełnoletnich. Jedynym wymogiem byłaby słowna deklaracja osoby zainteresowanej zmianą płci.

W tej sprawie protesty rodziców i organizacji katolików świeckich nieoczekiwanie poparła też część feministek. W liście skierowanym do parlamentu, podpisanym przez osiem bardzo znanych figur tego ruchu w Hiszpanii, skrytykowały one nowy projekt ustawy, twierdząc, że zapowiedziany przez Montero dokument jest próbą tworzenia iluzji i wprowadzania chaosu do pojęcia płci. Odnotowały, że na bazie przepisów proponowanych przez minister ds. równouprawnienia nie da się potwierdzić w sposób obiektywny, kto jest kobietą, a kto mężczyzną. Feministki podkreśliły, że dążenie do tego, aby „uczynić kogoś kobietą lub mężczyzną" w oderwaniu od płci biologicznej i na podstawie „swobodnego wyboru" jest działaniem błędnym, niesprawiedliwym i odbiegającym od rzeczywistości.

Swobodniej przeklinają kobiety, które porzuciły rolę żony i opiekunki domowego ogniska. Częściej od wyzwolonych przeklinają jednak te, które nad swoim wyzwoleniem jeszcze muszą popracować. W ich przypadku wulgaryzmy są częścią protestu.

kownika języka zachwyt nad wulgaryzmami. Emma Byrne – badaczka, dziennikarka i popularyzatorka nauki, znana jedynie z książki „Bluzgaj zdrowo" – szczyci się talentem do „barwnych przekleństw" i to na nich buduje swoją karierę naukowo-pisarską. Kiedyś półki księgarskie zapełniały poradniki językowe prof. Bralczyka, prof. Miodka, prof. Markowskiego. Teraz wypierają je „listy miłosne do wulgaryzmów", jak swoją książkę „What the f.?" nazwał jej autor Benjamin K. Bergen.

Widać jaki język, takie elity. A co gorsza, jakie elity, takie społeczeństwo. A przecież etymologia słowa „przeklinać" wiedzie do klątw, bluźnierstw, kojapokaźnej przestrzeni między gryzieniem czy wulgaryzmami a brakiem reakcji. A wypełnia ją przecież całe spektrum języka, który we władaniu umiejętnego właściciela potrafi oddać emocje w sposób wyraźny, ale nie obraźliwy. Czy ze zwulgaryzowanych umysłów zdążyły one już wywietrzeć? Tym bardziej że apoteoza wulgaryzmów dotyczy używania ich nie tylko w sytuacjach ekstremalnych, ale także w charakterze przerywników wypowiedzi, do podkreślania ekscytacji czy wzmocnienia dowcipu. Na przykładzie wspomnianych książek nie da się uniknąć wrażenia, że autorzy szukają w nich usprawiedliwienia dla własnych wulgarnych poczynań językowych.

Bez cenzury, bez kultury

Monika Odrobińska

Na pytanie: „Czy popiera Pani/Pan używanie wulgaryzmów jako haseł w trakcie manifestacji i protestów w Polsce?" dla wpolityce.pl tydzień po pierwszym Strajku Kobiet tylko co czwarty ankietowany odpowiedział „tak". Jak podaje portal, wulgaryzmy wykrzykiwane na ulicach przeszkadzają 85 proc. wyborców Zjednoczonej Prawicy, a zdaniem 54 proc. wyborców Koalicji Obywatelskiej są one dopuszczalne. Po pierwszych protestach jednak sami ich uczestnicy apelowali, by z postulatów usunąć niecenzuralne słowa.

Przeklinanie polityczne…

Językowemu wyczuciu opinii publicznej przeczy dr hab. nauk humanistycznych, pisarz i literaturoznawca Michał Rusinek, który w „Newsweeku" zachwyca się słowem „w…ć", które „kryje w sobie brutalność, siłę, bunt, ale też wyzwolenie". Z kolei dr Piotr Jakub Fereński z Instytutu Kulturoznawstwa UW w rozmowie z „Przeglądem uniwersyteckim on-line" twierdzi, że obrażać innych, np. przechodniów, nie wolno, ale wykrzykiwanie „j… PiS" i „w…ć" „to nie są po prostu wulgaryzmy, ale językowa ekspresja, która ma nadać siłę przekazowi, pokazać gniew i wpłynąć na rzeczywistość. Czy pan doktor odważyłby na podobną ekspresję pod synagogą czy wobec mniejszości narodowych? Jak widać, zacietrzewienie polityczne zawładnęło naszym myśleniem. Panuje tu moralność Kalego: przeklinać oponenta – dobrze, przekleństwa rzucane na naszych – źle.

Wspomniani doktorzy nie pierwsi wyrażają niezrozumiały dla przeciętnego użytrzonych z odmienianiem rzeczywistości. Przekleństwa wywodzą się ze sfer związanych z brudem i chorobami, defekacją, zachowaniami seksualnymi, często przemocowymi. Potrafią nieść ze sobą duży ładunek emocjonalny.

Przedwojenny filozof żydowskiego pochodzenia Abraham Joshua Heschel powiedział, że najpierw pojawiają się nienawistne myśli, potem słowa niosące pogardę, a kończy się na obozach koncentracyjnych. Tymczasem „mową nienawiści" nazywa się dziś plakaty z dzieckiem wpisanym w łono-serce matki, a wulgaryzmy – wszechobecne w ustach polityków czy celebrytów – doczekują się nobilitacji.

Profesor psychologii Philip Zimbardo, znany z badań nad psychologią zła, których zwieńczeniem była książka „Efekt Lucyfera: dlaczego dobrzy ludzie czynią zło?", przekonywał, że każdy człowiek w odpowiednich warunkach może przeobrazić się w oprawcę lub w ofiarę. Jego słynny eksperyment więzienny ukazał, jak najpierw oswajamy zło w myślach, potem dokonujemy dehumanizacji człowieka, wobec którego czujemy złość, by wreszcie dać jej wyraz w postaci agresywnych zachowań – niekoniecznie kończących się na werbalnych.

Zdumiewające jest więc, jak wybrani naukowcy próbują przekonać do rzekomych pożytków z przeklinania, które np. może służyć rozładowaniu emocji. Przekleństwa są sygnałem, że zaraz możemy wybuchnąć, „bez nich bylibyśmy ograniczeni do gryzienia, skakania sobie do oczu (…), jak to robią nasi naczelni krewniacy" – przekonuje Emma Byrne. Zdaje się nie zauważać dość

Emma Byrne z pewnością nie jest autorytetem, jednakowoż przykro czytać, że w wulgaryzmie określającym panią lekkich obyczajów nie widzi obelgi, ale wyraz fiaska dekad feministycznej walki o to, że kobieta może sypiać, z kim popadnie. Niestety, mało jest dziś mężczyzn, którzy odważą się powiedzieć jak Bogdan Rymanowski w materiale Agnieszki Domańskiej dla naszego tygodnika: „Prawdziwe piękno nie krzyczy. Bardzo mi się podobała postawa dwóch odważnych nastolatek, które weszły w rozkrzyczany tłum Strajku Kobiet z transparentem: «Myślę, czuję, nie zabijam»".

…i niepolityczne

Gdy przebadano pacjentów z afazją, np. po udarze, okazało się, że nie potrafią w sposób sensowny łączyć słów, ale zachowują możliwość przeklinania. Psycholog i językoznawca Steven Pinker twierdzi, że wulgaryzmy powstają bowiem nie w części mózgu odpowiedzialnej za złożone myślenie, czyli w korze mózgowej, ale w części podkorowej, odpowiadającej za ruch, uczucia i funkcje biologiczne. Naukowiec sugeruje, że przekleństwom bliżej do zwierzęcego skamlenia niż do mowy.

Wiele eksperymentów dowiodło, że przeklinanie potrafi przynieść ulgę w bólu. Zwiększa ono natężenie emocji. Emocje z kolei zwiększają odporność na ból fizyczny, ale także: przyspieszają tętno, spłycają oddech, wywołują potliwość dłoni i reakcję „uciekaj albo walcz".

„W swoim najmroczniejszym wcieleniu wulgaryzmy mogą stać się narzędziem przemocy słownej, werbalnego poniżenia

i umniejszenia wartości, a nawet klątwy (…) dlatego zakazujemy ich użycia" – przyznaje Benjamin K. Bergen, autor książki „What the f.?". Mimo to namawia do nietłumienia ich w sobie.

Przekleństwa są dziś obecne wszędzie: na ulicy, na scenie teatralnej, w książce, także podającej się za naukową. Nobilitacja wulgaryzmów postępuje do tego stopnia, że osoby przeklinające oceniane są w badaniach naukowych nie tylko jako inteligentniejsze, ale także jako bardziej prawdomówne, bo autentyczne. Ja byłabym ciekawsza wyników badań nad tym, jakie ścieżki w umyśle żłobią wulgaryzmy. Jak wpływają na mózg nadawcy i odbiorcy, na poziom agresji. Co na to neurobiolodzy, neurolingwiści?

James V. O'Connor, amerykański pisarz i mówca motywacyjny, prowadzi w amerykańskich zakładach pracy kursy, dzięki którym pracownicy mieliby przestać przeklinać. Jak twierdzi, przyczyną upowszechnienia wulgaryzmów jest „dzisiejsza moda na nieformalność: nieformalny seks, nieformalne stroje, nieformalne relacje z ludźmi, do których kiedyś zwracalibyśmy się per «pan» i «pani»". W kontrze do niego popularyzatorzy wulgaryzmów, jak Emma Byrne czy Benjamin K. Bergen, proponują wyzbycie się krępujących: cenzury, wstydu i tabu.

Cytowane przez Emmę Byrne badaczki Marion Oliver i Joan Rubin zauważyły, że swobodniej przeklinają kobiety, które porzuciły rolę żony i opiekunki domowego ogniska. Częściej od wyzwolonych jednak przeklinają też te, które nad swoim wyzwoleniem jeszcze muszą popracować. W ich przypadku wulgaryzmy są częścią protestu.

Jednak ta swoista emancypacja wulgaryzmów ma swoje granice. Benjamin K. Bergen przytacza łamiące tabu orientacji seksualnej przekleństwo koszykarza do sędziego, który usunął go z boiska. Miał za nie zapłacić 100 tys. dolarów. Jak pisze, „Gdyby chodziło o «k…», (…) nie budziłoby aż tyle kontrowersji. [Słowo] «p…ł» sprawi, że twój rzecznik prasowy będzie miał ręce pełne roboty". I tak też się stało – pyskaty koszykarz gęsto tłumaczył się z braku zamiaru uwłaczania gejom i lesbijkom, po czym „stał się żarliwym obrońcą praw LGBTQ i orędownikiem «języka szacunku»". Przypadek wysokiej kary za homofobiczne wyzwisko nie jest odosobniony.

Czym skorupka…

Jak podkreśla Bergen, używanie obelżywych określeń na osoby homoseksualne wzmaga w używającym stopień uprzedzenia, a poczucie stygmatyzowania w osobie o takiej orientacji, z czym trudno się nie zgodzić. Co ciekawe, odmawia za to korelacji między używaniem wulgaryzmów w obecności dzieci i młodzieży a wzrostem wśród nich poziomu agresji, choć udowodniła to Amerykańska Akademia Pediatryczna. Jak donosi Akademia, „kontakt z wulgaryzmami może prowadzić do stępienia normalnych reakcji emocjonalnych". W piśmie „Pediatrics" można z kolei przeczytać: „Wulgaryzmy są czymś w rodzaju ścieżki (…). To nie jest tak, że oglądasz film, słyszysz brzydkie słowo, a potem idziesz kogoś zastrzelić. Kiedy jednak młodzi zarówno słuchają, jak i sami używają przekleństw, wchodzą na równię pochyłą prowadzącą ku innym agresywnym zachowaniom". Bergen kwestionuje tę opinię, podkreślając brak dowodów empirycznych, choć wie, że prowadzenie doświadczeń nad wpływem wulgaryzmów na agresję u dzieci jest niemoralne.

Jak dotąd przestrzeń publiczna ma być wolna od dymu tytoniowego czy alkoholu. Tak też powinno być z wulgaryzmami, ale skoro ani palenia, ani picia na ulicy nie da się upilnować, cóż dopiero z przeklinaniem. Wspomniane publikacje – a coraz ich więcej – chcą, by normą była możliwość używania wulgaryzmów, wrażliwi zaś mają uszanować potrzebę ekspresji przeklinających. Niemniej entuzjaści przeklinania w imię ulżenia sobie powinni pamiętać, że ulgę przynosi także załatwienie potrzeby fizjologicznej, a jednak większość z nas nie robi tego publicznie.

Gdy młodzi słuchają i używają przekleństw, wchodzą na równię pochyłą prowadzącą ku innym agresywnym zachowaniom.

fot. unplash.com

ks. Jacek Stefański

Czym był ów sen św. Józefa, który diametralnie odmienił jego życie? Bo z pewnością nie był to zwyczajny sen.

Pierwsze przebudzenie św. Józefa

Kiedy św. Józef budzi się ze snu, od razu wie, co ma czynić. Ewangelista Mateusz zaznacza, że po przebudzeniu Józef nie tylko zrobił to, co mu anioł polecił, ale uczynił to tak, jak niebiański posłaniec nakazał. Inaczej mówiąc, oblubieniec Najświętszej Dziewicy jest nie tylko posłuszny w tym sensie, że czyni to, co Bóg każe. Jego posłuszeństwo jest absolutne: nawet sposób wykonania Bożego nakazu stanowi dla Józefa integralną część posłuszeństwa.

A zatem wiedział, że to, co usłyszał we śnie, pochodziło od Pana Boga. Ale skąd ta pewność? Przecież sny mogą być mylące. Jeśli nawet zawierają treści religijne, wcale nie muszą pochodzić od Boga. Jak się okazuje, pytanie o pewność prowadzi nas do lepszego zrozumienia postępowania opiekuna Zbawiciela bezpośrednio po przebudzeniu. Z pomocą przychodzi nam Stary Testament.

Dwa sny

Św. Józef nie jest jedyną osobą na kartach Pisma Świętego, która postępuje na podstawie własnych snów. Jego starotestamentowy imiennik, Józef egipski, miewał nadprzyrodzone sny od dzieciństwa. Jednak niewiele osób zdaje sobie sprawę z tego, że sny opiekuna Zbawiciela należy rozpatrzyć nie tyle w świetle snów Józefa egipskiego, ile przede wszystkim w świetle snu naszego praojca Adama.

W drugim rozdziale Księgi Rodzaju czytamy słowa Pana Boga po stworzeniu pierwszego człowieka: „Nie jest dobrze, żeby mężczyzna był sam; uczynię mu zatem odpowiednią dla niego pomoc" (Rdz 2, 18). Wobec tego Bóg zsyła na Adama sen, chociaż nie jest to zwykły sen, bo w języku hebrajskim biblijnym są dwa słowa na określenie snu. Pierwsze odnosi się do snu naturalnego, spowodowanego zmęczeniem. Drugie słowo odnosi się do snu spowodowanego bezpośrednio przez Boga, ze skutkami moralnymi lub duchowymi dla osoby uśpionej. W przypadku snu Adama pojawia się w tekście hebrajskim to drugie słowo, czyli chodzi o nadprzyrodzony sen, który zmieni jego życie i spojrzenie na otaczającą go rzeczywistość. I to właśnie podczas takiego snu Bóg bierze z mężczyzny jedno z żeber i tworzy z niego niewiastę (Rdz 2, 21-22). Następnie przyprowadza ją do Adama, a ona otrzymuje od niego najpierw ogólną nazwę „kobieta", a później imię „Ewa".

Zarówno sen Adama, jak i sen św. Józefa dotyczyły niewiasty, z którą mężczyzna miał założyć rodzinę.

Podobnie jak sen Adama – pierwszy starotestamentalny sen – nie był zwykłym snem, tak też wolno przypuszczać, że pierwszy nowotestamentowy sen, jakim był sen św. Józefa, nie był zwykłym snem. Z tej racji Adam i Józef wiedzą dokładnie, co mają czynić po przebudzeniu. Ponadto oba sny dotyczyły niewiasty, z którą mężczyzna miał założyć rodzinę. Podobnie jak Adam po śnie podejmuje trwały związek ze swoją małżonką, tak też św. Józef po przebudzeniu pozostaje przy swojej Małżonce i nie odchodzi od Niej. Oprócz tego tak jak po pierwszym starotestamentowym śnie następuje czynność nadania nazwy kobiecie przez Adama, tak też po pierwszym nowotestamentowym śnie następuje podobna czynność nadania imienia przez Józefa, aczkolwiek nie Małżonce, lecz Synowi Bożemu. Małżonka Józefa bowiem otrzymała swoje nowe imię już wcześniej, od archanioła Gabriela, który nazwał ją „pełną łaski" (por. Łk 1, 28).

To ostatnie podobieństwo między snami, jak również różnica między nimi, sygnalizuje coś ważnego: nadanie nazwy niewieście przez Adama prowadzi do stwierdzenia cielesnego aspektu małżeństwa – „mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem" (Rdz 2, 24); natomiast nadanie imienia Synowi Bożemu przez Józefa prowadzi do stwierdzenia braku cielesnego aspektu małżeństwa Niepokalanej Dziewicy i jej małżonka – „zbudziwszy się ze snu, Józef wziął swoją Małżonkę do siebie, lecz nie zbliżał się do Niej, aż porodziła Syna, któremu nadał imię Jezus" (Mt 1, 24-25).

Ta różnica między snami będzie miała swoje dalsze konsekwencje. O ile bowiem po przebudzeniu Adama Ewa będzie za każdym razem nazwana żoną Adama, o tyle po przebudzeniu Józefa Najświętsza Maryja Panna już nigdy nie będzie nazwana żoną Józefa. Dlaczego? Jest to subtelne potwierdzenie faktu, że małżeństwo Matki Bożej z opiekunem Zbawiciela było i pozostało dziewicze! Z perspektywy biblijnej można nawet powiedzieć, że Najświętsza Maryja Panna, w przeciwieństwie do Ewy, nie otrzymuje swej „nazwy" od małżonka, ponieważ Jej małżeństwo miało być dziewicze.

Aż porodziła Syna?

Dochodzimy do zdania, które wywołuje błędne wnioski, zwłaszcza u protestantów. Zarzucają oni, że dogmat o trwałym dziewictwie Najświętszej Maryi Panny nie ma podstaw biblijnych. Dostrzegają w nim sprzeczność z ewangelijnym zapisem, że Józef nie zbliżał się do swojej Małżonki, „aż porodziła Syna" (Mt 1, 25). Uważają, że w przypadku trwałego dziewictwa ewangelista Mateusz nie użyłby spójnika „aż", a skoro to uczynił, to chciał zaznaczyć, że po narodzinach Dziecięcia to małżeństwo

fot. xhz

pod względem cielesnym niczym się nie różniło od innych małżeństw.

Jest to błędna konkluzja, bo nie bierze pod uwagę wyżej wspomnianego zestawienia snu Adama ze snem Józefa. Nawet abstrahując od tego, protestanci popełniają jeszcze bardziej zasadniczy błąd, bo zapominają, że św. Mateusz posługuje się hebrajskim językiem biblijnym. W tym języku stwierdzenie, że Józef nie zbliżał się do Małżonki, „aż" porodziła Syna, oznacza to samo, co następujące polskie zdanie: urodziła Syna bez stosunków małżeńskich z Józefem! Po prostu semicki sposób przekazu informacji jest inny niż w językach europejskich. Nie chodzi tutaj o błąd w tłumaczeniu, ale raczej o to, że ludzie czytający Pismo Święte w językach niebiblijnych mogą wyciągać błędne wnioski, nie zdając sobie sprawy z tego, że Ewangelie, w swojej ekspresji, kierują się zasadami biblijnymi często związanymi z hebrajską, aramejską oraz grecką gramatyką starożytną.

Gdyby więc pojawił się wśród nas św. Mateusz i usłyszał, że ktoś podważa trwały dziewiczy stan małżeństwa Najświętszej Maryi Panny ze św. Józefem po narodzinach Syna Bożego, zaprotestowałby stanowczo. Wykazałby osobom snującym tego rodzaju bajki, że są niedouczone. Wystarczy bowiem, abyśmy zobaczyli, w jaki sposób spójnik „aż" może być użyty w Starym i w Nowym Testamencie. A zatem w Pierwszej Księdze Samuela czytamy, że „Mikal, córka Saula, była bezdzietna aż do czasu swej śmierci" (2 Sm 6, 23). Czy na tej podstawie mamy wywnioskować, że Mikal nie rodziła dzieci tylko do chwili śmierci, ale po śmierci już zaczęła rodzić dzieci regularnie? Albo gdy Pan Jezus mówi: „jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata" (Mt 28, 20), czy mamy rozumieć, że Chrystus jest z nami tylko do skończenia świata, a później już nie będzie z nami?

Nikt po przeczytaniu tych zdań – i to nawet bez znajomości starożytnych języków biblijnych – nie stwierdzi, że spójnik „aż" zawsze musi funkcjonować na zasadzie stwierdzenia zmiany w stanie opisanej sytuacji. Widzimy więc, że słowa Ewangelisty, iż Józef nie zbliżał się do swej Małżonki, „aż porodziła Syna", wcale nie są dowodem, że po narodzinach Chrystusa przestali oni żyć w dziewiczym małżeństwie. Nawet główni przedstawiciele protestantyzmu – Luter, Kalwin i Zwingli – wierzyli w trwałe dziewictwo Najświętszej Maryi Panny…

Katolicka lektura Biblii

Katolicy nie czytają Biblii jak protestanci. My uznajemy, że skoro Pismo Święte powstało w Kościele i skoro to Kościół zadecydował – z woli Chrystusa i z Jego autorytetem (por. Łk 10, 16) – które pisma należą do Biblii, a które nie, to znaczy, że Kościół jest też najwyższą instancją weryfikującą i interpretującą słowo Boże. Gdybyśmy nie mieli takiej zewnętrznej weryfikacji, bylibyśmy w rozterce, bo trzeba byłoby powiedzieć, że Biblia sama siebie uwiarygodnia i sama siebie interpretuje. Ale to samo mogą powiedzieć muzułmanie o swoim Koranie i hindusi o swoich Wedach. Nie wiedzielibyśmy, czy księgi biblijne są natchnione i dobrze przez nas zrozumiane, gdyby nie było Kościoła – filaru i podpory prawdy – który by nam o tym powiedział (por. 1 Tm 3, 15). Z tej racji, nawet jeżeli trudno nam coś zrozumieć w Piśmie Świętym, nawet jeżeli nie odnajdujemy tam odpowiedzi, które uspokajają nasze wątpliwości, to nie pozostajemy bez pomocy. Mamy bowiem Kościół. I to Kościół nas poucza o nieustannym dziewictwie Matki Bożej w nieomylnym dogmacie (KKK 499).

Przesłanie dziewiczego Małżeństwa

Św. Józef rozumiał, że jego Niepokalana Małżonka należy w pełni do Ducha Świętego, a nie do niego. Nie miał względem Niej cielesnych praw małżeńskich, bo Ona jest Oblubienicą Ducha Świętego, zjednoczona z Trzecią Osobą Trójcy Przenajświętszej, jak żadna inna osoba ludzka. W zamyśle Bożym dziewicze Małżeństwo opiekuna Zbawiciela z Matką Bożą jest przykładem dla wszystkich ochrzczonych niezależnie od stanu. Dla małżonków są oni wzorem więzi oblubieńczej nacechowanej miłością, wiernością, uczciwością i nierozerwalnością. Małżonków bezdzietnych zapewniają, że Bóg uzupełnia pustkę nieobecności własnego dziecka. Małżonków adoptujących dziecko utwierdzają w przekonaniu, że rodzicielstwo to o wiele więcej niż pokrewieństwo biologiczne. Osobom samotnym, konsekrowanym i kapłanom przypominają, że życie dziewicze jest szczęśliwe, bo to Bóg obdarza największym szczęściem. Małżonków, którzy z różnych poważnych przyczyn muszą zrezygnować z cielesnego wymiaru małżeństwa, zachęcają do odkrycia bliskości małżeńskiej poza cielesnością.

Pukajmy więc często do domu nazaretańskiego, a drzwi otworzy nam po przebudzeniu św. Józef. I uczyni dla nas to, co uczynił dla swojej Przeczystej Małżonki: weźmie nas do siebie, czyli pod swoją przeczystą opiekę. Wraz z Nią pomoże nam wszystko przeżyć.

Autor jest kapłanem diecezji ełckiej,
doktorem biblistą,
urodził się i wychował w Izraelu

fot. archiwum

W POSZUKIWANIU STRATEGII

Wielki Post mobilizuje do robienia porządków, czynienia postanowień, uczestniczenia w rekolekcjach i większego zaangażowania w rozwój duchowy. Warto to docenić, ale i podkreślić, że nie byłoby dobrze, gdyby takie postawy miały miejsce tylko w tym szczególnym czasie.

Ważne, by każdego dnia podejmować swoje życie i powołanie, coraz bardziej świadomie. Z czego jednak zrezygnować, a co rozwijać i pielęgnować? Nie jest to proste zadanie, tym bardziej że zaganiana codzienność potrafi wybić nas z obranego kierunku, nie pomaga w tym, by być wytrwałym.

Jezus to nauczyciel cierpliwy i wytrwale realizujący plan Ojca. Chodzi, naucza, uzdrawia, gromadzi uczniów – a dziś burzy, by uporządkować. Może czasami chodzi właśnie o taką postawę? Trzeba coś radykalnie odciąć, „rozwalić", ale tylko po to, by powstało coś piękniejszego, wartościowszego.

Może gdy czytasz dzisiejszą Ewangelię, uświadamiasz sobie, że jest w tobie coś, co niszczy pokój serca, co „rozwala" twoje serce, wiarę, relacje. Może leżysz zrezygnowany i płaczesz, że tyle tych straganów się w życiu nazbierało. Powiedz o tym Bogu, postaw Go na pierwszym miejscu, zdecyduj się na spowiedź i obierz odpowiednią strategię, w której zatroszczysz się o świątynię Ducha Świętego, którą jesteś. Może się tak zdarzyć, że refleksja nad życiem będzie zniechęcająca. Tyle tych straganów, tyle rzeczy trzeba zniszczyć, uporządkować. Jak się zmotywować, jaki mieć plan? Nie ma jednej odpowiedzi. Podzielę się tą, która towarzyszy mi najdłużej w świadomej głębszej pracy nad sobą: „Boże, użycz mi pogody ducha, abym zgadzał się z tym, czego zmienić nie mogę. Użycz mi odwagi, abym zmieniał to, co zmienić mogę. I mądrości, abym odróżniał jedno od drugiego".

ks. Michał Dziedzic

Autor jest dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa Młodzieży Diecezji Warszawsko-Praskiej, diecezjalnym duszpasterzem młodzieży i asystentem diecezjalnym KSM

III NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

7 marca 2021

Czytanie z Księgi Wyjścia
20, 1-17
W owych dniach mówił Bóg wszystkie te słowa: „Ja jestem Pan, Bóg twój, który cię wyprowadził z ziemi egipskiej, z domu niewoli. Nie będziesz miał cudzych bogów obok Mnie. Nie będziesz czynił żadnej rzeźby ani żadnego obrazu tego, co jest na niebie wysoko, ani tego, co jest na ziemi nisko, ani tego, co jest w wodach pod ziemią! Nie będziesz oddawał im pokłonu i nie będziesz im służył, ponieważ Ja, Pan, Bóg twój, jestem Bogiem zazdrosnym, który za nieprawość ojców karze synów do trzeciego i czwartego pokolenia, tych, którzy Mnie nienawidzą. Okazuję zaś łaskę aż do tysiącznego pokolenia tym, którzy Mnie miłują i strzegą moich przykazań. Nie będziesz wzywał imienia Pana, Boga twego, w błahych rzeczach, bo nie pozwoli Pan, by pozostał bezkarny ten, kto wzywa Jego imienia w błahych rzeczach. Pamiętaj o dniu szabatu, aby go uświęcić. Sześć dni będziesz się trudził i wykonywał wszystkie swoje zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem Pana, Boga twego. Nie będziesz przeto w dniu tym wykonywał żadnej pracy ani ty sam, ani syn twój, ani twoja córka, ani twój niewolnik, ani twoja niewolnica, ani twoje bydło, ani przybysz, który przebywa w twoich bramach. W sześć dni bowiem uczynił Pan niebo, ziemię, morze oraz wszystko, co jest na nich, siódmego zaś dnia odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabatu i uznał go za święty. Czcij twego ojca i twoją matkę, abyś długo żył na ziemi, którą Pan, Bóg twój, ci daje.
Nie będziesz zabijał. Nie będziesz cudzołożył. Nie będziesz kradł. Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek. Nie będziesz pożądał domu twojego bliźniego. Nie będziesz pożądał żony bliźniego twego, ani jego niewolnika, ani jego niewolnicy, ani jego wołu, ani jego osła, ani żadnej rzeczy, która należy do twego bliźniego".

Psalm responsoryjny
19, 8-11
Refren: Słowa Twe, Panie, dają życie wieczne.

Prawo Pańskie jest doskonałe i pokrzepia duszę,
świadectwo Pana jest pewne, nierozważnego uczy mądrości.
Jego słuszne nakazy radują serce,
jaśnieje przykazanie Pana i olśniewa oczy.

Bojaźń Pana jest szczera i trwa na wieki,
sądy Pana prawdziwe, a wszystkie razem słuszne.
Cenniejsze nad złoto, nad złoto najczystsze,
słodsze od miodu płynącego z plastra.

Czytanie z Pierwszego listu św. Pawła Apostoła do Koryntian
1, 22-25
Bracia: Gdy Żydzi żądają znaków, a Grecy szukają mądrości, my głosimy Chrystusa ukrzyżowanego, który jest zgorszeniem dla Żydów, a głupstwem dla pogan, dla tych zaś, którzy są powołani, tak spośród Żydów, jak i spośród Greków – Chrystusem, mocą Bożą i mądrością Bożą. To bowiem, co jest głupstwem u Boga, przewyższa mądrością ludzi, a co jest słabe u Boga, przewyższa mocą ludzi.

Aklamacja: Chwała Tobie, Słowo Boże.
Tak Bóg umiłował świat, że dał swojego Syna Jednorodzonego; każdy, kto w Niego wierzy, ma życie wieczne.

Słowa Ewangelii według św. Jana
2, 13-25
Zbliżała się pora Paschy żydowskiej i Jezus przybył do Jerozolimy. W świątyni zastał siedzących za stołami bankierów oraz tych, którzy sprzedawali woły, baranki i gołębie. Wówczas, sporządziwszy sobie bicz ze sznurków, powyrzucał wszystkich ze świątyni, także baranki i woły, porozrzucał monety bankierów, a stoły powywracał. Do tych zaś, którzy sprzedawali gołębie, rzekł: „Zabierzcie to stąd i z domu mego Ojca nie róbcie targowiska". Uczniowie Jego przypomnieli sobie, że napisano: „Gorliwość o dom Twój pochłonie Mnie".

W odpowiedzi zaś na to Żydzi rzekli do Niego: „Jakim znakiem wykażesz się wobec nas, skoro takie rzeczy czynisz?". Jezus dał im taką odpowiedź: „Zburzcie tę świątynię, a Ja w trzy dni wzniosę ją na nowo". Powiedzieli do Niego Żydzi: „Czterdzieści sześć lat budowano tę świątynię, a Ty ją wzniesiesz w przeciągu trzech dni?". On zaś mówił o świątyni swego ciała. Gdy zmartwychwstał, przypomnieli sobie uczniowie Jego, że to powiedział, i uwierzyli Pismu i słowu, które wyrzekł Jezus. Kiedy zaś przebywał w Jerozolimie w czasie Paschy, w dniu świątecznym, wielu uwierzyło w Jego imię, widząc znaki, które czynił. Jezus natomiast nie zawierzał im samego siebie, bo wszystkich znał i nie potrzebował niczyjego świadectwa o człowieku. Sam bowiem wiedział, co jest w człowieku.

Kalendarium liturgiczne

Poniedziałek, 8 marca
Dzień powszedni albo wspomnienie św. Jana Bożego, zakonnika
Czytania mszalne: 2 Krl 5, 1-15a; Ps 42, 2-3; 43, 3-4; Łk 4, 24-30

Wtorek, 9 marca
Dzień powszedni albo wspomnienie św. Franciszki Rzymianki, zakonnicy
Czytania mszalne: Dn 3, 25. 34-43; Ps 25, 4-9; Mt 18, 21-35

Środa, 10 marca
Czytania mszalne: Pwt 4, 1. 5-9; Ps 147B, 12-13. 15-16. 19-20; Mt 5, 17-19

Czwartek, 11 marca
Czytania mszalne: Jr 7, 23-28; Ps 95, 1-2. 6-9; Łk 11, 14-23

Piątek, 12 marca
Dzień powszedni. W Ordynariacie Polowym Wojska Polskiego święto – rocznica poświęcenia kościoła katedralnego
Czytania mszalne: Oz 14, 2-10; Ps 81, 6c-11b. 14. 17; Mk 12, 28b-34

Sobota, 13 marca
Czytania mszalne: Oz 6, 1-6; Ps 51, 3-4. 18-21a; Łk 18, 9-14

fot. PAP/EPA/Fabio Frustac

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

POTRZEBUJEMY ŚWIATŁA

Czasami zdarza się, że przechodzimy przez chwile ciemności w naszym życiu osobistym, rodzinnym lub społecznym i obawiamy się, że nie ma z nich wyjścia. Czujemy się przerażeni w obliczu wielkich pytań, takich jak choroba, cierpienie osób niewinnych czy tajemnica śmierci. Na drodze wiary często się gubimy, napotykając zgorszenie krzyża i wymagania Ewangelii, która żąda od nas, abyśmy poświęcili nasze życie na służbę i utracili je w miłości, zamiast je zachowywać dla siebie i bronić. Potrzebujemy więc innego spojrzenia, światła, które dogłębnie oświeciłoby tajemnicę życia i pomogło nam wyjść poza nasze schematy i kryteria tego świata. Także i my jesteśmy powołani, aby wejść na górę, aby podziwiać piękno Zmartwychwstałego, który zapala promienie światła w każdej chwili naszego życia i pomaga nam interpretować historię na podstawie swego zwycięstwa paschalnego.

Jednak uważajmy: to poczucie Piotra, że „dobrze nam tu być", nie może stać się duchowym lenistwem. Nie możemy pozostać na górze i cieszyć się szczęściem tego spotkania w samotności. Jezus sam sprowadza nas z powrotem w doliny, między naszych braci i do życia powszedniego. Musimy wystrzegać się duchowego lenistwa: jest nam dobrze, z naszymi modlitwami i liturgią, i to nam wystarczy. Nie! Wspinanie się na górę nie oznacza zapominania o rzeczywistości; modlitwa nie oznacza nigdy uchylania się od trudów życia; światło wiary nie służy pięknym duchowym wzruszeniom. To nie jest przesłanie Jezusa. Jesteśmy wezwani do przeżywania spotkania z Chrystusem, abyśmy oświeceni Jego światłem, mogli je nieść i sprawiać, by wszędzie jaśniało. Zapalać małe światełka w sercach ludzi, być małymi lampkami Ewangelii, które niosą odrobinę miłości i nadziei: oto misja chrześcijanina.

Z rozważania przed modlitwą „Anioł Pański" 28 lutego

O KRYZYSACH WIARY

Diabeł wkłada w ciebie wątpliwości, kolejne zasiewa życie, a następne tragedie: dlaczego Bóg na to pozwala? Ale wiara bez wątpliwości nie rozwija się. (…) Pomyślmy, że bycie opuszczonym przez Boga stało się doświadczeniem wiary, które miało wielu świętych, a także jest udziałem wielu ludzi dzisiaj, kiedy czują się pozostawieni przez Boga, nie tracąc przy tym wiary. Strzegą daru: w tej chwili nic nie czuję, ale strzegę daru wiary. Chrześcijaninowi, który nigdy nie przeszedł przez te stany duszy, czegoś brakuje, ponieważ oznacza to, że jest zadowolony. Kryzysy wiary nie są przejawami jej braku. Przeciwnie, ujawniają one potrzebę i pragnienie, aby coraz bardziej zagłębiać się w tajemnicę Boga. Wiara bez tych prób każe mi wątpić, czy jest to prawdziwa wiara.

Z wywiadu-rzeki udzielonemu ks. Marcowi Pozzy, którego fragmenty 27 lutego przytoczył włoski dziennik „Corriere della Sera"

Biskup gdański Edmund Nowicki był niezwykle zasłużony dla rozwoju Kościoła katolickiego na ziemiach zachodnich po II wojnie światowej. Mija właśnie 50. rocznica jego śmierci.

fot. archiwum

Gdańsk pamięta

Wojciech Świątkiewicz

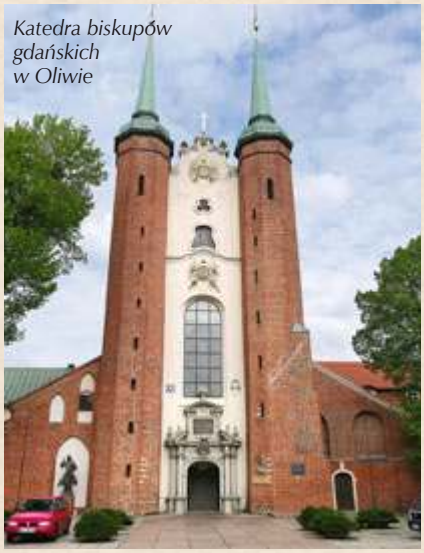

Katedra biskupów gdańskich w Oliwie

fot. xhz

To jemu właśnie, działając na mocy uprawnień papieskich, kard. August Hlond 15 sierpnia 1945 r. powierzył zarząd Administracji Apostolskiej Kamieńska, Lubuska i Prałatury Pilskiej. W jej skład wchodziły parafie z części diecezji berlińskiej, archidiecezji wrocławskiej oraz prałatury w Pile. Był to największy wówczas terytorialnie w Polsce (a nawet w Europie) Kościół lokalny, rozciągający się na obszarze 44 836 kilometrów kwadratowych.

Prymas Hlond dobrze znał pochodzącego z Trzemeszna w archidiecezji gnieźnieńskiej duchownego. Edmund Nowicki był księdzem od 1924 r., po doktoracie z prawa kanonicznego na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Jeszcze przed wybuchem wojny pracował w Kurii Arcybiskupiej i Sądzie Metropolitalnym w Poznaniu. Był szkolnym prefektem, angażował się w duszpasterstwo akademickie, wchodził w skład Rady Nadzorczej Księgarni św. Wojciecha.

Zaledwie miesiąc po wybuchu wojny został aresztowany przez gestapo. Przeszedł przez obozy koncentracyjne w Dachau i Mauthausen-Gusen. Po uwolnieniu wrócił do Poznania, gdzie po wojnie – do nominacji na administratora apostolskiego – był kanclerzem miejscowej kurii.

1 września 1945 r. oficjalnie objął swoją funkcję i zdecydował, że jego siedzibą będzie Gorzów Wielkopolski. Wszystko rozpoczynał od początku. Tworzył od podstaw kurię biskupią – na której czele stanął ks. Jan Zaręba, późniejszy biskup włocławski – wyższe seminarium duchowne, trzy niższe seminaria: w Gorzowie, Słupsku i Wschowie, diecezjalną Caritas, odbudowywał zniszczone kościoły, utworzył „Tygodnik Katolicki". Erygował wiele nowych parafii. Na podległym jego jurysdykcji terenie liczba świątyń katolickich zwiększyła się w stosunku do czasów przedwojennych z 243 do 1500.

Borykał się z wieloma problemami, z których najbardziej dotkliwy był brak duchowieństwa. Większość księży pochodzenia niemieckiego wyjechała, a kiedy obejmował władzę na tak ogromnym obszarze, miał do dyspozycji 60 księży diecezjalnych i 68 zakonnych. Na apel Episkopatu Polski skierowany do księży, aby rozpoczęli pracę na tym terenie, odpowiedziało 130 kapłanów.

Ks. Nowicki czekał na sakrę biskupią trzy lata. Ostatecznie przyjął ją potajemnie 26 września 1954 r. w kaplicy arcybiskupów poznańskich.

Nie mając sakry biskupiej, mimo że był rządcą diecezji, nie mógł wyświęcać nowych księży. Dla jego administratury apostolskiej posługę tę pełnili biskupi z Gniezna i Poznania.

W styczniu 1951 r. został – podobnie jak inni administratorzy apostolscy – usunięty przez władze komunistyczne. Narzuciły one własnego kandydata, ks. Tadeusza Załuczkowskiego, którego prymas Stefan Wyszyński – chcąc uniknąć schizmy – zatwierdził jako swojego wikariusza generalnego. Ks. Nowicki uniknął internowania, gdy najpierw znalazł schronienie w jednym z klasztorów żeńskich, a następnie arcybiskup poznański Walenty Dymek ustanowił go kanonikiem Kapituły Metropolitalnej Poznańskiej.

Jeszcze w 1951 r. papież Pius XII mianował go biskupem koadiutorem diecezji gdańskiej. Jej ówczesny formalnie ciągle ordynariusz bp Karol Maria Splett przebywał w więzieniu. Przez trzy lata ks. Nowicki czekał na sakrę biskupią. Ostatecznie przyjął ją potajemnie 26 września 1954 r. w kaplicy arcybiskupów poznańskich. Razem z nim wyświęcono wtedy także ks. Teodora Benscha, który miał być biskupem w Gorzowie. Głównym konsekratorem był abp Dymek, a współkonsekratorami – biskupi pomocniczy Franciszek Jedwabski z Poznania i Lucjan Bernacki z Gniezna. Za dewizę biskupią przyjął słowa: „Ostatecznym prawem Chrystus". Świadek tamtej uroczystości, abp Marian Przykucki wspominał po latach, że tajne święcenia biskupie były koniecznością. Prymas Wyszyński był już internowany, jego sekretarz bp Antoni Baraniak siedział w więzieniu, a władze państwowe kwestionowały samo istnienie tymczasowych struktur kościelnych w tej części Polski. Biskupi, którzy zostali na wolności, mieli obawy, że i oni mogą zostać aresztowani. Wtedy na wolności pozostaliby tylko biskupi wyświęceni z zachowaniem dyskrecji.

Po uwolnieniu bp. Spletta i jego wyjeździe z Polski do Niemiec, podczas tzw. odwilży po objęciu władzy przez Władysława Gomułkę, bp Nowicki mógł objąć diecezję gdańską jako administrator apostolski, a po śmierci bp. Spletta (1964) jako trzeci w dziejach diecezji ordynariusz. Pracy miał wiele, przede wszystkim próbował odzyskiwać kościoły, które na tzw. ziemiach odzyskanych władze traktowały jak własność państwa, oraz uzyskać zgody na remonty i odbudowę zniszczonych podczas wojny świątyń. Krótko po odwilży niemal całkowicie została zablokowana możliwość budowy nowych kościołów. W 1957 r. rozpoczęło działalność Gdańskie Seminarium Duchowne w Oliwie. Organizował niemal od podstaw wszystkie inne najważniejsze instytucje diecezjalne. W 1958 r. otrzymał do pomocy biskupa pomocniczego Lecha Kaczmarka, późniejszego jego następcę.

Zmarł 10 marca 1971 r. w jednym ze stołecznych szpitali wskutek komplikacji pooperacyjnych. Pochowany jest w katedrze oliwskiej.

Bez dystansu

Ponad 100 zgromadzeń stwierdziła policja w Rzymie w czasie ostatniego weekendu. Po kolejnym słonecznym dniu tłumy ludzi wyległy do centrum, na ulice handlowe i nad morze. Tłok panował też w tradycyjnych miejscach spotkań i spacerów w Mediolanie. W obu włoskich metropoliach interweniowała policja, zamykając dostęp do najbardziej zatłoczonych rejonów. Ministerstwo Zdrowia Włoch ogłosiło, że do tej pory zmarło w tym kraju z powodu epidemii blisko 98 tysięcy osób. Koronawirusa wykryto dotąd u około 2,9 miliona osób, z których wyleczonych jest 2,4 miliona.

O więcej szczepionek

Premierzy Polski, Hiszpanii, Danii i Belgii oraz prezydent Litwy napisali list do szefa Rady Europejskiej Charles'a Michela, w którym apelują o zwiększenie dostaw szczepionek i przyspieszenie prac nad zwiększeniem mocy produkcyjnych w UE. O liście poinformowało na Twitterze Stałe Przedstawicielstwo RP przy UE. „Liderzy apelują o zwiększenie dostaw szczepionek i przedstawiają pomysł na przyspieszenie prac nad zwiększeniem mocy produkcyjnych w UE" – napisano w tweecie.

Królowa daje przykład

Brytyjska królowa Elżbieta II zachęciła wszystkich do przyjęcia szczepionki przeciw COVID-19, gdy zostanie im zaoferowana, mówiąc, iż procedura wcale nie była bolesna. Zaapelowała do Brytyjczyków, by pomyśleli o innych. 94-letnia Elżbieta oraz jej mąż, 99-letni książę Filip, zostali zaszczepieni na początku stycznia na zamku w Windsorze. Liczba osób w Wielkiej Brytanii, które otrzymały pierwszą dawkę szczepionki przeciw COVID-19, przekroczyła 20 milionów. Wielka Brytania jest zdecydowanym liderem w Europie, jeśli chodzi o szczepienia.

Zaufał szczepionce z Chin

Premier Węgier Viktor Orban został zaszczepiony przeciw koronawirusowi preparatem chińskiej firmy Sinopharm. Nagranie wideo przedstawiające to wydarzenie zamieścił na swoim profilu na Facebooku. Viktor Orban powiedział, że od chwili szczepienia pracuje w swojej siedzibie i nic mu nie jest. „Niech państwo się nie boją. Atakuje trzecia fala i będzie silniejsza niż poprzednie dwie. Proszę o rejestrowanie się i szczepienie. To jedyna możliwa ochrona" – podkreślił.

Pomoc Kościoła

Od początku pandemii hiszpańskie diecezje ściśle współpracują z władzami sanitarnymi w walce z wirusem. Oferują budynki, łóżka i personel. Jeszcze przed wprowadzeniem stanu alarmowego (marzec 2020) diecezja Avili przekazała ponad 600 łóżek w różnych budynkach diecezjalnych dla tych, którzy mogliby ich potrzebować (chorzy w izolacji, personel wojskowy, bezdomni). Obecnie diecezja przekazuje do dyspozycji to wszystko, co jest potrzebne do przeprowadzenia masowych szczepień ludności.

Ewa Makowska

Szybki ratunek

Dwie spośród wymienionych przed tygodniem arytmii: częstoskurcz komorowy oraz migotanie komór zalicza się do tzw. arytmii groźnych, czyli mogących w kilka sekund doprowadzić do omdlenia i zatrzymania krążenia. Uratować chorego może rozpoczęta natychmiast przez świadków zdarzenia akcja reanimacyjna, ale najważniejsze w niej jest jak najszybsze przywrócenie prawidłowego rytmu serca, co wykonuje się przy użyciu prądu z zewnętrznego tzw. defibrylatora. W takie urządzenia wyposażone są zespoły Ratownictwa Medycznego, ale również w miejscach publicznych coraz częściej dostępne są automatyczne zewnętrzne defibrylatory (skrót od angielskiej nazwy – AED).

Najszybszy ratunek pochodzi jednak z wszczepionego pacjentowi automatycznego kardiowertera-defibrylatora (skrót od angielskiej nazwy – ICD). Takie urządzenie implantuje się osobom, u których z racji choroby serca istnieje duże zagrożenie wystąpieniem groźnych zaburzeń rytmu. Jego zadaniem jest rozpoznanie tych zaburzeń, gdy tylko się pojawią, i natychmiastowe przerwanie ich poprzez dostarczenie bezpośrednio do serca prądu o wysokiej energii.

ICD wyglądają jak stymulatory serca, są od nich tylko nieco większe. Wszczepia się je dokładnie tak samo jak stymulatory – przez układ żył wprowadza się do serca specjalne kabelki (elektrody), które łączy się z generatorem, umieszczanym pod skórą, poniżej obojczyka. ICD przez cały czas monitoruje rytm serca, a w chwili rozpoznania groźnej arytmii zaczyna ładować wewnętrzne kondensatory, by po kilku sekundach dostarczyć wyładowanie prądu o dużej energii, co przywraca prawidłowy rytm serca, a tym samym krążenie krwi.

Każdy ICD posiada funkcję stymulacji serca, zatem osoby, u których występują zarówno zwolnienia rytmu, jak i groźne arytmie, nie muszą mieć wszczepianych dwóch różnych urządzeń. Podobnie jak stymulatory ICD mogą być jedno-, dwu- lub trójelektrodowe, a wyboru dokonuje się indywidualnie w zależności od potrzeb, wynikających z choroby pacjenta. Funkcja stymulacji jest również wykorzystywana do próby łagodniejszego przerwania częstoskurczu komorowego poprzez chwilową szybką stymulację serca, co w wielu przypadkach okazuje się skuteczne. Dzięki temu pacjent nie doznaje nieprzyjemnego wyładowania z ICD. Taka stymulacja nie działa jednak w przypadku migotania komór.

ICD, podobnie jak stymulatory, kontroluje się w czasie ambulatoryjnych wizyt w poradni kontroli urządzeń wszczepialnych w szpitalach wykonujących zabiegi implantacji. Możliwe są również kontrole zdalne, wykorzystujące sieci komórkowe. W przypadku ICD są one niezwykle cenne, gdyż po zauważeniu w zdalnej transmisji nawracających groźnych arytmii można szybko skontaktować się z pacjentem i nierzadko w trybie pilnym skierować go do szpitala. Jeśli pacjent nie jest objęty zdalnym monitorowaniem, a odczuł wyładowanie ICD, powinien jak najszybciej skontaktować się z poradnią kontroli. W przypadku nawracających wyładowań, szczególnie jeśli towarzyszą im objawy w postaci duszności, kołatań serca, bólów w klatce piersiowej czy omdleń, najbezpieczniej jest wezwać zespół pogotowia ratunkowego.

Autorka jest kardiologiem, doktorem nauk medycznych

Zapożyczenia kulinarne

dr hab. Tomasz Korpysz

Stali czytelnicy tygodnika „Idziemy" i tej rubryki mogli przed tygodniem znaleźć w tym miejscu swego rodzaju minisłownik złożony z nazw potraw kuchni azjatyckiej, głównie japońskiej. Nazwy takie są jedną z interesujących grup najnowszych zapożyczeń (tzw. egzotyzmów, czyli słów nazywających obce realia), które pojawiły się w polszczyźnie. Dziś kolejne przykłady nowych słów dotyczących sfery kulinarnej, pochodzące jednak z innych języków i dotyczące realiów kuchni różnych krajów:

appletini – 'koktajl z wódki albo wermutu i napoju jabłkowego',

arepa – 'rodzaj małej tortilli z mąki kukurydzianej, popularnej zwłaszcza w Ameryce Południowej',

biriani (*biryani*) – 'pochodzące z północnych Indii danie złożone z zapiekanych w szczelnym garnku na przemian ułożonych warstw ryżu i mięsa z dodatkiem różnych przypraw',

cevapcici – 'bałkański podłużny kotlet z mięsa mielonego',

curry – 'ogólna nazwa sposobu przyrządzenia potraw w kuchni indyjskiej; curry to przede wszystkim warzywa, ser, ryby lub mięso w specjalnie doprawionym sosie',

enchilada – 'meksykański zbożowy placek z nadzieniem mięsno-warzywnym',

frittata – 'zapiekana potrawa włoska z jajek z dodatkiem warzyw, sera i mięsa',

ghee (*ghi*) – 'rodzaj masła klarowanego używany w kuchni indyjskiej, a także w celach rytualnych',

dupiaza (*dopiaza*) – 'potrawa indyjska typu curry, złożona z różnych rodzajów mięsa (najczęściej kurczaka lub baraniny) gotowanych w sosie z dodatkiem smażonej, a następnie gotowanej cebuli oraz pomidorów, podawana zwykle z ryżem',

harira – 'marokańska zupa na mięsie baranim z dodatkiem różnych warzyw, zwłaszcza strączkowych',

jalfrezi – 'indyjskie danie typu curry, złożone z różnych rodzajów mięsa, ryb lub warzyw smażonych w wysokiej temperaturze i podawanych w gęstym pikantnym sosie z zielonymi papryczkami chili i pomidorami',

kofta – 'pochodzące z Bliskiego Wschodu panierowane kuleczki z mielonego mięsa lub białego sera',

korma – 'rodzaj indyjskiego curry na bazie jogurtu i przypraw',

masala (*massala*) – 'indyjska mieszanka różnych ziół i przypraw',

pakora – 'indyjska potrawa, na którą składają się kawałki warzyw lub grzybów panierowanych w mące (zwykle z ciecierzycy) i smażonych na głębokim tłuszczu',

piadina (*piada*) – 'pochodzący z północnych Włoch nadziewany różnorakim farszem cienki placek z mąki pszennej, podawany na ciepło',

quesadilla – 'danie meksykańskie: tortilla z masy kukurydzianej z roztopionym serem',

rogan josh (*rogan dżosz*) – 'indyjskie danie złożone z mięsa duszonego w maśle *ghee* (*ghi*), z dodatkiem specjalnych przypraw',

samosa – 'indyjskie pierożki smażone na głębokim tłuszczu, nadziewane warzywami oraz mielonym mięsem lub serem',

shot – 'mały mocny drink o niewielkiej objętości (do 50 ml), z małą ilością składników niealkoholowych',

szakszuka – 'danie z Bliskiego Wschodu złożone z jajek smażonych w gęstym sosie z pomidorów, papryki i cebuli',

tortilla – 'rodzaj płaskiego, okrągłego placka o średnicy od 6 do 30 cm, z mąki kukurydzianej lub pszennej, stosowanego jako pieczywo oraz baza do innych potraw, popularnego zwłaszcza w kuchni meksykańskiej'.

Niemało takich potraw znaleźć można choćby w czymś, co nazywa się niekiedy *food court*, czyli w specjalnej strefie gastronomicznej, wydzielonej części centrum handlowego, w której znajdują się bary i restauracje. Z kolei ci, którzy poszukują nie tylko szczególnych rodzajów alkoholu i wyszukanych drinków, lecz także specjalnych miejsc, w których mogą je wypić, muszą udać się do tzw. baru *speakeasy*, czyli lokalu bez oficjalnej lokalizacji i bez szyldu, dostępnego tylko dla wtajemniczonych, wyselekcjonowanych klientów.

Inne darowizny w PIT

Edyta Pisarczyk-Kulon

Nie zmieniły się zasady odliczania darowizn dokonanych w trakcie 2020 roku na cele kościelne oraz darowizn na działalność pożytku publicznego. Kwoty/wartości udokumentowanych darowizn, z uwzględnieniem obowiązujących limitów, można odliczyć w zeznaniu rocznym za 2020 rok.

Darowizny przekazywane na działalność Kościołów mogą dotyczyć różnych celów. Mogą to być darowizny na cele kultu religijnego (przy maksymalnej kwocie odliczenia do 6 procent dochodu), ale też darowizny na cele charytatywno-opiekuńcze (to odliczenie do 100 procent dochodu).

Darowizny na cele kultu religijnego odlicza się w kwocie faktycznie przekazanej darowizny, nie więcej jednak niż 6 procent dochodu/przychodu darczyńcy. Limit jest wspólny z odliczeniami z tytułu darowizn na cele określone w ustawie o działalności pożytku publicznego, z tytułu honorowego krwiodawstwa oraz na kształcenie zawodowe.

Darowizny na kościelną działalność charytatywną są odliczane od podstawy opodatkowania. Chodzi o darowizny nie tylko na rzecz Kościoła katolickiego, ale również innych Kościołów działających w Polsce: prawosławnego czy ewangelicko-augsburskiego. Darowizny na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą mogą być odliczane w pełnej wysokości. Podatnik odlicza wartość faktycznie przekazanej darowizny. Podatnik powinien przekazane darowizny udokumentować pokwitowaniem odbioru darowizny przez obdarowanego oraz otrzymać sprawozdanie o przeznaczeniu darowizny na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą (w ciągu dwóch lat od otrzymania darowizny). W zeznaniu rocznym podatnik wskazuje kwotę (wartość) przekazanej darowizny, kwotę (wartość) odliczonej darowizny oraz dane identyfikujące obdarowanego.

Aktualne pozostaje odliczenie w zeznaniu podatkowym darowizn na cele pożytku publicznego. Odliczeniu podlegają darowizny przekazane na rzecz organizacji pozarządowych, niebędących jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałających w celu osiągnięcia zysku – osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacji i stowarzyszeń.

Podatnik może odliczyć również darowizny przekazane dla Kościołów, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego czy spółdzielni socjalnych działających w Polsce lub podobnych organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego w państwie członkowskim UE/EOG.

Cele, na które podatnik może przekazać darowizny i jednocześnie odliczyć je od podatku, określa ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Lista celów obejmuje kilkadziesiąt różnorodnych pozycji. Warto wskazać spośród nich chociażby wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej, działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn czy działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/EPA/Philipp Guelland

Eksplozja radości

Złoty medal Piotra Żyły mistrzostw świata na normalnej skoczni w Oberstdorfie był niemałym zaskoczeniem. Drugie miejsce zajął Karl Geiger, a trzecie Anze Lanisek. Zawodnik klubu WSS Wisła prowadził już w pierwszej serii, a po drugim skoku, pieczętującym zwycięstwo, eksplodował radością. – Jaki dzisiaj jest dobry dzień! Wszystko mi wychodziło – cieszył się skoczek.

Triumf w Adelajdzie

fot. PAP/EPA/James Elsby/Tennis Australia Handout

Rozstawiona z piątką Iga Świątek pokonała Szwajcarkę Belindę Bencic (2.) 6:2, 6:2 w finale turnieju WTA w Adelajdzie. Dzięki wygranej dziewiętnastolatka awansowała na 15. pozycję w rankingu. To drugi występ Polki w zmaganiach finałowych WTA – w 2019 r. w Lugano uległa Słowence Polony Hercog.

Bayern nadal pierwszy

fot. PAP/EPA/Maurizio Brambatti/BT

Kolejne dwie bramki dla Bayernu Monachium strzelił Robert Lewandowski w meczu 23. kolejki niemieckiej ekstraklasy z FC Koeln, co przyczyniło się do zwycięstwa drużyny (5:1). Polak prowadzi w klasyfikacji strzelców z 28 bramkami na swoim koncie. Broniący tytułu Bayern ma 52 punkty i pozostaje liderem w tabeli, a wicelidera RB Lipsk wyprzedza o 5 punktów.

Holloway bije rekordy

fot. PAP/EPA/Kiko Huesca

Grant Holloway w Madrycie ustanowił nowy rekord świata w biegu na 60 m przez płotki (7,29). 23-letni sportowiec poprawił tym samym wynik swojego idola, Brytyjczyka Colina Jacksona z 1994 r. Wcześniej Amerykanin podczas toruńskiego Copernicus Cup wygrał z czasem 7,38, a w sezonie zaliczył też poprawę rekordu życiowego (7,32).

Rozbudzone apetyty

Dobry występ na mistrzostwach świata w Oberstdorfie zaliczyli polscy biegacze narciarscy, którzy po czterech latach wrócili do światowej czołówki. Maciej Staręga i Dominik Bury po półfinale osiągnęli 5. czas w sprincie drużynowym techniką dowolną i rozbudzili apetyty kibiców, ale ostatecznie zajęli 10. miejsce. Najlepsi byli Norwegowie Erik Valnes i Johannes Hoesflot Klaebo, a wśród pań – Szwedki Maja Daahlqvist i Joanna Sundling.

fot. PAP/Grzegorz Momot

PAN KAZIMIERZ

Mariusz Jankowski

Drugiego marca obchodziliśmy setną rocznicę urodzin najlepszego piłkarskiego trenera w naszym kraju. Pan Kazimierz Górski zapisał się w historii wielkimi sukcesami. Dzięki niemu Polska stała się piłkarską potęgą. I to nie jednorazowo, przy okazji wielkiego turnieju. Nie. Biało-czerwoni na wiele lat dołączyli do światowej czołówki i ogrywali takie potęgi jak Brazylia, Anglia, Holandia czy Włochy.

Wielkie sukcesy są tylko częścią – ważną i piękną – ale jednak tylko częścią jego legendy. Tak właśnie trzeba mówić i pisać. Legendy. Pan Kazimierz stał się nią dzięki temu, jakim był człowiekiem. Był jednym z najmądrzejszych ludzi, jakich spotkałem w życiu. I naprawdę nie znam nikogo, komu pan Górski zaszedłby za skórę.

Potrafił być ostry, potrafił postawić do pionu (bez tego nie miałby czego szukać w piłkarskiej szatni), ale robił to w wyjątkowy, mistrzowski sposób. Tak, by nikogo nie urazić. Był przykładem trenera przypominającego sprawiedliwego, ale też bardzo wymagającego ojca. I co charakterystyczne dla wielkich ludzi – nigdy się nie wywyższał. Skromność to było jego drugie imię. A przecież – zważywszy na sukcesy w Polsce czy później w klubach greckich – miał prawo nosić głowę wysoko i spoglądać na innych z góry. Nie. Pan Kazimierz taki nie był. Za to właśnie uwielbiali go piłkarze, kibice oraz wszyscy mający szczęście spotkać go na swojej drodze.

Wychowywał się w robotniczej rodzinie ze Lwowa. O swoich korzeniach nigdy nie zapomniał. Tak jak nigdy nie zapominał o byciu porządnym człowiekiem. Jego życiowe zasady przydały się także wtedy, gdy został szefem PZPN – w trudnych latach 90. ubiegłego wieku, gdy w kraju trwała transformacja i nikt nie miał czasu ani ochoty zajmować się problemami piłki nożnej. W tym okresie – gdy brakowało sukcesów reprezentacji, za to nie brakowało wielkich problemów – pan Kazimierz niezmiennie był sobą.

Dziś też, w trudnych, dziwnych, szalonych, wirtualnych czasach byłby mistrzem. Któż celniej niż on komentowałby na Twitterze piłkarskie życie? Właśnie to medium ceni zwięzłość i konkret. A pan Kazimierz rzeczywistość postrzegał w sposób wyjątkowy. Dzięki niemu wszyscy kochający ten sport pamiętają, że ta piękna gra jest też… bardzo prosta, bo „Chodzi o to, żeby strzelić jedną bramkę więcej od przeciwnika", a przecież „Dopóki piłka w grze, wszystko jest możliwe" i właśnie dzięki temu „Czasami się wygrywa, czasami się przegrywa, a czasami remisuje".

Autor jest dziennikarzem TVP

Kminek

Barbara Wiśniowska

Post nie był wymyślony jako bezsensowne umartwianie się. Ściśle łączył się z jałmużną i bez niej straciłby połowę sensu. Walory zdrowotne postu są ogromne. Właśnie wiosną potrzebujemy oczyścić organizm z nagromadzonych toksyn, trochę schudnąć po karnawałowym obżarstwie. Zjeść mniej i taniej oznaczało też zaoszczędzić pieniądze, dzięki którym można było nakarmić głodnych, przyodziać ubogich i wykupić jeńców z niewoli. Szkoda, że dziś o tym nie pamiętamy.

Usłyszałam na spowiedzi, że gdy zapomnę o piątkowym poście, mam nie zapominać o jałmużnie. Może dobrym postanowieniem byłoby w każdy piątek wspierać organizację charytatywną? Jak zaoszczędzić na to pieniądze? W krajach śródziemnomorskich ryby były tańsze niż mięso, nazywanie ich postnym daniem miało tam sens, lecz u nas nie, u nas są drogie. Powinniśmy spożywać je ze względów zdrowotnych, ale nie zaoszczędzimy na nich pieniędzy.

Rozmyślając nad cenami, przypomniałam sobie o roślinach strączkowych. Są źródłem wartościowego białka i kosztują grosze, budżet domowy na nich nie ucierpi. Bywają jednak bardzo „nietowarzyskim" pożywieniem ze względu na właściwości gazotwórcze. Jak sobie z tym poradzić? Problem dotyczy głównie osób, które rzadko spożywają strączki i nie są do nich przyzwyczajone lub mają wrażliwy przewód pokarmowy z powodu różnych chorób.

Strączki należy wprowadzać do jadłospisu stopniowo, najlepiej zaczynając od jednej łyżki tygodniowo, a później dziennie. Warto zacząć od soczewicy czerwonej, zielonego groszku lub fasoli szparagowej. Wszystkie nasiona oprócz soczewicy należy długo moczyć przed ugotowaniem, nawet kilkanaście godzin, kilka razy wymieniając wodę. Przez pierwsze 20-30 minut gotować bez przykrycia. Nie solić na początku gotowania, lecz w ostatnich minutach. Do potraw ze strączków dobrze jest dodać liść laurowy, majeranek oraz kminek, które poprawią trawienie i zmniejszą właściwości gazotwórcze.

fot. Barbara Wiśniowska

ZUPA KMINKOWA

Składniki: 1,5 l wywaru z kalafiora ■ 10 g kminku ■ 100 g czarnej soczewicy ■ łyżka mąki ryżowej ■ pół szklanki śmietany ■ łyżka oleju lnianego ■ sól

Sposób przygotowania: Kminek prażymy na dnie garnka, aż zacznie podskakiwać. Zalewamy wywarem, dodajemy soczewicę i gotujemy przez godzinę. Pod koniec gotowania do śmietany dodajemy mąkę i sól oraz kilka razy po łyżce wrzątku, mieszamy do osiągnięcia gładkiej konsystencji, wlewamy do zupy, gotujemy jeszcze 3 minuty. Olej dodajemy dopiero na talerzu. Zupę możemy podawać z grzankami lub ziemniakami.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

1 A – francuski pisarz
1 G – z łaciny: wiara
2 E – grecka litera
3 A – twórca telegrafu
3 G – pasza dla konia
6 A – powieść rodowa
6 H – nadzienie rurki
8 C – rzecz realna
9 A – kolczasta jaszczurka
9 G – efekt zespolenia
10 E – szable dzika
11 A – szybkość pracy
11 G – panują nocą

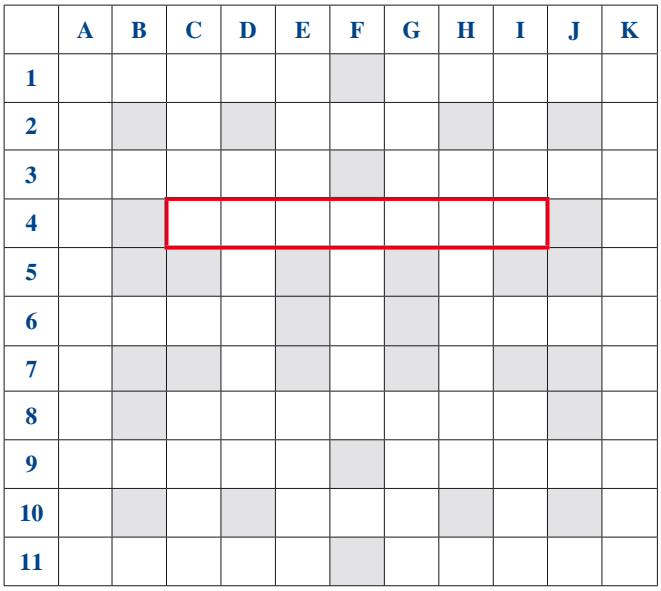

PIONOWO

A 1 – uczestnik manifestacji
C 1 – mundur polowy
C 8 – broń maszynowa
D 3 – dzielnica Krakowa
E 1 – dobry mechanik
E 8 – cielęca skóra
F 4 – wiszące łóżko
G 1 – potocznie: bzik
G 8 – stolica Włoch
H 3 – właściciel banku
I 1 – trawa z ziemią
I 8 – graniczy z Ghaną
K 1 – żeński zakon

Hasło do odczytania w zaznaczonym wierszu

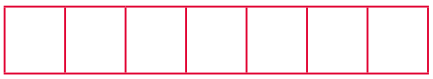

Rozwiązania prosimy nadsyłać do 19 marca na adres redakcji „Idziemy". Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.04 Klan (3763) – telenowela TVP; **05.10** Klan (3764) – telenowela TVP; **05.30** Klan (3765); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl; **06.55** Słowo na niedzielę; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.00** Weterynarze z sercem; **09.30** Przyrodnik na tropie; **10.00** Stulecie Winnych (26) – serial TVP; **10.55** Słowo na niedzielę; **11.00** Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Pasterz – Wiara i Modlitwa; **13.05** Policzmy się dla Polski; **13.15** BBC w Jedynce; **14.15** Z pamięci; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **14.55** Policzmy się dla Polski; **15.05** Komisarz Alex (146): Osaczona; **16.05** Jaka to melodia?; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Lekkoatletyka – Halowe Mistrzostwa Europy – Toruń dz. 4 – sesja wieczorna; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Stulecie Winnych (27) – serial TVP, Polska 2021, reż.: Michał Rogalski, Piotr Trzaskalski, Piotr Śliskowski, wyk.: Jan Wieczorkowski, Rafał Fudalej
21.15 Sanatorium miłości – reality show
22.10 Sanatorium miłości. Kulisy programu
22.20 Zakochana Jedynka – Zanim się pojawiłeś – film obyczajowy, USA 2016, reż.: Thea Sharock, wyk.: Emilia Clarke, Sam Claflin, Janet McTeer
00.20 Creed II – film fabularny, USA 2018, reż.: Steven Caple Jr.
02.35 Whitney – dramat, USA 2015, reż.: Angela Bassett
04.10 Jaka to melodia?
04.55 Z pamięci
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2398) – serial obyczajowy TVP; **05.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2399) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2400) – serial obyczajowy TVP; **06.55** Dla niesłyszących – M jak miłość (1571) – serial TVP; **07.45** Policzmy się dla Polski; **07.55** Pytanie na śniadanie; **11.05** Policzmy się dla Polski (35) – felieton; **11.15** Dookoła Bałtyku (1) – magazyn kulinarny; **11.40** The Voice Kids, Przesłuchania w ciemno (3); **12.45** The Voice Kids, Przesłuchania w ciemno (4); **14.00** Familiada; **14.35** Koło fortuny; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2021 – Piosenki Agnieszki Osieckiej; **16.15** Kabaret. Super Show Dwójki (2); **17.15** Na sygnale (294): Nikt nie może się dowiedzieć; **17.50** Zainwestuj w marzenia; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Wojciech Cejrowski – boso przez świat; **18.55** Smaki świata po polsku; **19.25** Rodzinka.pl (158)

20.00 Postaw na milion – teleturniej
21.00 Źródło nadziei – dramat, Australia/USA 2014, reż.: Russell Crowe, wyk.: Russell Crowe, Olga Kurylenko, Yilmaz Erdogan
23.00 Kino bez granic – Jedwab – dramat, Kanada/Włochy/Wielka Brytania/Francja/Japonia 2007, reż.: Francois Girard, wyk.: Michael Pitt, Miki Nakatani, Alexander Brooks
01.00 Carte blanche – film obyczajowy, Polska 2015, reż.: Jacek Lusiński, wyk.: Andrzej Chyra, Urszula Grabowska, Arkadiusz Jakubik, Eliza Rycembel, Tomasz Ziętek, Dorota Kolak, Andrzej Blumenfeld
02.55 Zero – dramat, Polska 2009, reż.: Paweł Borowski
04.55 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.52** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.41** Pogoda Info; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda Info; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda Info; **15.00** Debata Senior; **15.54** Pogoda Info; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Serwis Info Dzień weekend; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** Info V4+; **19.05** Głębia ostrości

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.42 Pogoda Info
21.50 Strefa starcia
23.00 Info Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.58 Pogoda Info
01.07 Woronicza 17
02.10 Minęła 20
03.00 Serwis dla Polonii
03.16 Pogoda Info
03.20 Kupcy i fabrykanci
04.15 Obietnica dzieciństwa
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **06.55** Głos serca; **07.35** Kolory Świętości; **07.40** Ocalić od zapomnienia; **07.50** 40 dni ze św. Józefem; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **10.35** Niedziela; **10.40** Cuda Jezusa; **11.30** Akita 101 Łez; **12.00** Anioł Pański; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.15** Nie ma Kapłaństwa bez Krzyża; **15.45** Kolory Świętości; **15.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Gorzkie Żale; **17.30** Nowa Ewangelizacja; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Kolory Świętości
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Cuda Jezusa
22.30 Jezusie, ulituj się nad nami!
22.55 Święty na każdy dzień
23.00 Jak my to widzimy
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

Serial kryminalny
KOMISARZ ALEX
TVP 1 – 15.05

Do Górskiego dzwoni była dziewczyna Sara. Twierdzi, że na drzewie w ogrodzie wisi z pętlą na szyi jej narzeczony Filip. Kiedy Górski przyjeżdża, kobieta oznajmia, że ciało zniknęło. Górski podejrzewa, że Sara, która jest psychologiem, przebywając w świecie urojeń swoich pacjentów, sama ma omamy. Lucyna i Gutek sprawdzają mieszkanie Filipa. Znajdują jego komórkę, a w niej SMS wysłany z komputera Sary. Grozi w nim narzeczonemu śmiercią. Następnego dnia Alex znajduje w ogrodzie Sary sznur, na którym są ślady krwi Filipa. Lucyna zaczyna podejrzewać, że to Sara zabiła narzeczonego. Nocą Sarę budzą dźwięki ponurego rekwiem. Przerażona kobieta wbiega do salonu, na stole stoi niedopita kawa w ulubionym kubku jej narzeczonego. Górski, który przyjeżdża rano do Sary, zaczyna podejrzewać, że ktoś prowadzi z dziewczyną okrutną grę.

TVN

05.10 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.25** Ukryta prawda – program obyczajowy; **06.25** Kuchenne rewolucje; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie; **07.55** Akademia ogrodnika; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Efekt Domina; **12.00** Co za tydzień; **12.35** Tajemnica zawodowa; **13.40** Bociany – komedia, USA 2016, reż.: Nicholas Stoller, Doug Sweetland, wyk.: Andy Samberg; **15.35** Kong: Wyspa czaszki – film przygodowy, USA/Chiny 2017, reż.: Jordan Vogt-Roberts; **18.00** Równi sobie; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** MasterChef Junior; **21.30** Za szybcy, za wściekli 2 – film sensacyjny, USA/Niemcy 2003, reż.: John Singleton; **23.50** Obecność – horror, USA 2013, reż.: James Wan, wyk.: Vera Farmiga, Patrick Wilson, Lili Taylor, Ron Livingston, Shanley Caswell; **02.10** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **03.10** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.30** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.00** Horton słyszy Ktosia! – animacja, USA 2008, reż.: Jimmy Hayward; **08.50** Wall-E – animacja, USA 2008, reż.: Andrew Stanton; **10.55** Spider-Man – USA 2002, reż.: Sam Raimi, wyk.: Tobey Maguire, Willem Dafoe, Kristen Dunst, James Franco; **13.40** Ninja Warrior Polska; **15.40** Twoja Twarz Brzmi Znajomo; **17.35** Design Dream. Pojedynek na wnętrza; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie – program publicystyczny; **20.00** Kabaret na żywo – Klinika Skeczów Męczących; **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Underdog – Polska 2019, reż.: Maciej Kawulski, wyk.: Jarosław Boberek, Janusz Chabior, Eryk Lubos, Aleksandra Popławska; **01.50** Transporter 2 – film akcji, USA/Francja 2005, wyk.: Jason Statham, Alessandro Gassman, Amber Valletta, David Keith, Jason Flemyng, Matthew Modine; **03.45** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (365) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.00** Elif (930) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (62): Przymus rekreacji – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (170): Zakonnik – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (270): Iluzjonista – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** BBC w Jedynce; **14.00** Elif (931) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.25** Policzmy się dla Polski; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (366); **17.00** Teleexpress; **17.15** Za zdrowie Pań! – Specjalny koncert życzeń z okazji Dnia Kobiet; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (350)
21.00 Teatr Telewizji – Lewiatan – spektakl teatralny, reż.: Bartosz Konopka, wyk.: Piotr Żurawski, Piotr Głowacki, Karolina Gruszka, Maria Dębska, Jan Marczewski, Hiroaki Murakami
22.50 Świat bez fikcji – Rosja i Chiny – małżeństwo z wyrachowania – film dokumentalny, reż.: Barbara Włodarczyk
23.50 Warto rozmawiać
00.55 Zanim się pojawiłeś – film obyczajowy, USA 2016, reż.: Thea Sharock
02.50 Jeremiah Johnson – USA 1972, reż.: Sydney Pollack
04.45 Notacje – Hanna Bakuła. Byłam mężem Agnieszki Osieckiej
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Cafe piosenka – Małgorzata Bernatowicz – talk-show; **05.30** Górscy ratownicy (10): Zbieg – serial obyczajowy, Niemcy 2010; **06.20** Policzmy się dla Polski; **06.25** Coś dla Ciebie; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.20** Policzmy się dla Polski; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (112): Gips – serial komediowy TVP; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2400); **12.30** Koło fortuny; **13.15** Kozacka miłość (65) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (243): Spokojnie, bez nerwów; **15.05** Górscy ratownicy (19): Widoczność zero, część 1; **15.50** Zainwestuj w marzenia (31): Biznes w sieci; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada; **17.15** Więzień miłości (506); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (66)

19.35 Barwy szczęścia (2400) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2401) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1572) – serial TVP
21.40 Za zdrowie Pań! Specjalny koncert życzeń z okazji Dnia Kobiet
23.40 Niemiłość – dramat, Rosja/Niemcy/Belgia/Francja 2017, reż.: Andriej Zwiagincew, wyk.: Maryana Spivak, Aleksey Rozin, Marina Vasilyeva
01.55 Warto kochać (49) – serial TVP
02.55 Rezerwat – film obyczajowy, reż.: Łukasz Palkowski, wyk.: Marcin Kwaśny, Sonia Bohosiewicz, Grześ Palkowski, Artur Dziurman, Tomasz Karolak
04.40 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór; **18.36** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.11 Pogoda Info
03.15 O co chodzi
03.42 Pogoda Info
03.45 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.15 Taśmy bezpieki
04.48 Taśmy bezpieki
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Cuda Jezusa; **06.45** Mój dziadek 1 września 1939; **07.30** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.45** Kolory Świętości; **07.50** 40 dni ze św. Józefem; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** Kolory Świętości; **11.50** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Filmowe Życiorysy; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Oratorium średniowieczne; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.25** Kolory Świętości; **17.30** Natura obiektywnie; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści Starego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Stan bezpieczeństwa państwa
22.10 Mojżesz – 10 przykazań
23.10 Tydzień, który zmienił świat
23.45 Święty na każdy dzień
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.10 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.20** Nowa Maja w ogrodzie; **05.50** Akademia ogrodnika; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Jesteśmy w domu; **11.45** Ukryta prawda; **12.50** Szpital; **13.50** LAB; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **15.55** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** LAB; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3183) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.30** Równi sobie; **22.30** American Pie: Wesele – komedia, USA/Niemcy 2003, reż.: Jesse Dylan, wyk.: Jason Biggs, Alyson Hannigan; **00.30** Co za tydzień; **01.10** Strzelec (4); **02.10** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.30** Noc Magii; **03.50** Szpital – program obyczajowy

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja?; **11.40** Gliniarze; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy; **14.40** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3187); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Transporter 2 – film akcji, USA/Francja 2005, wyk.: Jason Statham, Alessandro Gassman, Amber Valletta, David Keith; **22.05** Love Island. Wyspa miłości; **23.15** Hitman – USA/Francja 2007, reż.: Xavier Gens; **01.15** Demonstracja siły – film sensacyjny, USA 2013, reż.: Keoni Waxman, wyk.: Bren Foster, Jenny Gabrielle; **03.30** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Film akcji
TRANSPORTER 2
POLSAT – 20.05

Źródło: filmweb.pl

Film akcji z Jasonem Stathamem w roli głównej. Frank Martin jest najlepszy w swoim fachu. Jest byłym agentem służb specjalnych, który zarabia na życie jako transporter, który na zlecenie dostarcza dowolny ładunek pod wskazany adres. Frank przenosi się z francuskiej Riwiery do Miami na Florydzie, gdzie na prośbę przyjaciela zostaje kierowcą bogatej rodziny Billingsów. Kiedy porwany zostaje sześcioletni Jack Billings, Frank musi dać z siebie wszystko, by odzyskać chłopca i pokrzyżować plany porywaczy, planujących uwolnić śmiercionośny wirus, który zabije każdego, kto się z nim zetknie…

TVP 1

05.10 Przysięga (366) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.00** Elif (931) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (63): Przewroty kopernikańskie – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (171): Artyści podrywu – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (271): Chwila nieuwagi – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (932) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (367); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3766); **18.20** Kasta – Utracone marzenia; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (351) – wyk.: Jolanta Fraszyńska
20.55 Jako w niebie, tak i w Komańczy – dokument fabularyzowany, reż.: Maciej Wójcik
21.40 Magazyn Ekspresu Reporterów
22.45 Ocaleni – reality show
23.50 Magazyn śledczy Anity Gargas
00.30 Jeremiah Johnson – USA 1972, reż.: Sydney Pollack, wyk.: Robert Redford, Will Geer, Delle Bolton, Josh Albee, Joaquin Martinez, Allyn Ann McLerie, Stefan Gierasch
02.30 Mała matura 1947 (2) – serial
03.30 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.25 Notacje – cykl dokumentalny
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Cafe piosenka – Jan Jakub Należyty – talk-show; **05.30** Górscy ratownicy (11): Zaginiony syn – serial obyczajowy, Niemcy 2010; **06.25** Wspólny dom; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (113): Nowe gniazdo – serial komediowy TVP; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2401) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (66) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (244): Zmowa milczenia – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (20): Widoczność zero, część 2 – serial obyczajowy, Niemcy 2012; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Więzień miłości (507); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (67)
19.35 Barwy szczęścia (2401)
20.10 Barwy szczęścia (2402)
20.45 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1573)
21.40 Czarna róża (1) – Ukraina 2016, reż.: Roman Barabas
22.30 Karmazynowe wesele (1) – serial, Francja 2018, reż.: Marwen Abdallah
23.20 Zainwestuj w marzenia (31): Biznes w sieci
23.35 Ludzkie historie – Za morzem – film dokumentalny, Belgia/Francja 2019, reż.: Yoon Sung-A
00.40 Zezowate szczęście – komediodramat, reż.: Andrzej Munk, wyk.: Bogumił Kobiela
02.45 Jobs – dramat, Wielka Brytania/USA 2013, reż.: Joshua Michael Stern
04.55 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świataj; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.11 Pogoda Info
03.15 O co chodzi
03.43 Pogoda Info
03.47 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.16 Taśmy bezpieki
04.48 wojsko-polskie
05.16 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **07.00** Stan bezpieczeństwa państwa; **07.10** Tydzień, który zmienił świat; **07.45** Kolory Świętości; **07.50** 40 dni ze św. Józefem; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.55** Kolory Świętości; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Myśląc Ojczyzna; **11.45** Historia i architektura Polski w rysunkach prof. Ryszarda Natusiewicza; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuaria polskie; **12.40** Śladami apostoła Pawła; **13.25** Święty na każdy dzień; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Historia, której nie pamiętam; **15.25** W Solankowej Dolinie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** Skopiowany wyrok; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Rajd Katyński; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Jutrzenka nadziei
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

Thriller
OBSESJA
POLSAT – 23.10

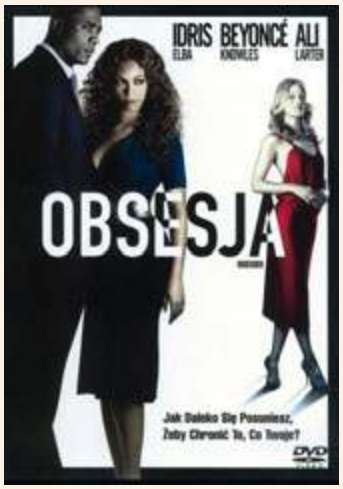

Źródło: filmweb.pl

Gwiazda pop Beyoncé Knowles wciela się w rolę Sharon Charles. Sharon ma przystojnego męża Dereka (Idris Elba), słodkiego synka i właśnie wraz z rodziną, dzięki awansowi męża, wprowadziła się do wymarzonego domu. Pewnego dnia Derek poznaje pracującą w jego biurze na zastępstwie Lisę (Ali Larter). Piękna, dobrze przygotowana i zawsze pogodna Lisa jest idealną współpracownicą. Sytuacja się zmienia, kiedy parę dni później dziewczyna próbuje poderwać Dereka na firmowym przyjęciu i chociaż mężczyzna uważa, że to zły pomysł, Lisa nie przyjmuje odmowy. Staje się coraz bardziej niezrównoważona. Derek zaczyna być przerażony tym, jak daleko Lisa może posunąć się w swojej obsesji.

TVN

05.45 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.50** Szpital – program obyczajowy; **13.50** LAB; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **15.55** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** LAB; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3184) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Chyłka – Rewizja; **22.35** Kuba Wojewódzki – talk-show; **23.35** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.10** Grzesznica – serial, USA; **01.15** Niewierni – serial, USA; **02.20** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.40** Noc Magii; **04.00** Szpital

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3188); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Ninja Warrior Polska; **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Obsesja – thriller, USA 2009, reż.: Steve Shill, wyk.: Idris Elba, Beyoncé Knowles; **01.40** Krwawy biznes – film akcji, Kanada 2015, reż.: Ernie Barbarash, wyk.: Aleong Aki, Jean-Claude Van Damme; **03.50** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (367) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.00** Elif (932) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres – Gorzkie żale, Droga krzyżowa pomocą w przeżywaniu Wielkiego Postu; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (64): Nad Solejuków i Wargaczów domem – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (172): Śmiertelna układanka; **10.35** Ojciec Mateusz (272): Zawód zaufania publicznego; **11.25** Kasta; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (933); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (368); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3767); **18.20** Kasta; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.00 Pogoda
20.10 ALARM!
20.25 Leśniczówka (352)
20.55 Piłka nożna – Liga Mistrzów: 1/8 finału (3): PSG – FC Barcelona
23.10 Historia bez tajemnic – Tu jest Polska, cz. 3 – film dokumentalny, reż.: Jarosław Rybicki
00.05 Iskander (1/4) – serial kryminalny, Francja 2017, reż.: Olivier Abbou, wyk.: Stéphane Caillard, Adame Niane
00.55 Grzech przeszłości – film fabularny, USA/Wielka Brytania 2018, reż.: Ben Meyerson
02.35 Prokurator (1/10) – serial kryminalny TVP, reż.: Jacek Filipiak
03.25 wojsko-polskie.pl
03.50 Chichot losu (7/13): Krew nie woda
04.40 Notacje
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Na sygnale (290): Kto jest bardziej naiwny? – serial fabularyzowany TVP; **05.30** Górscy ratownicy (12): Twarde lądowanie – serial obyczajowy, Niemcy 2010; **06.20** Pożyteczni.pl – magazyn; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **08.45** Panorama Flesz; **08.50** Pytanie na śniadanie – zapowiedź; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (114): Dziadkowie kontratakują – serial komediowy TVP; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2402); **12.30** Koło fortuny; **13.15** Kozacka miłość (67) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (245): Płytki grób; **15.05** Koło Fortuny; **15.10** Górscy ratownicy (21): Spadające kamienie, część 1; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.15** Więzień miłości (508); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (68)

19.30 Barwy szczęścia (2402)
20.05 Barwy szczęścia (2403)
20.35 Kulisy serialu Na dobre i na złe
20.50 Na dobre i na złe (801): Przespać życie
21.45 Czarna róża (2) – Ukraina 2016
22.45 Karmazynowe wesele (2) – serial, Francja 2018
23.50 Miłość i inne komplikacje – film obyczajowy, USA 2009, reż.: Don Roos, wyk.: Natalie Portman, Charlie Tahan, Lisa Kudrow
01.40 W pułapce miłości (cz. 2) – dramat, Hiszpania 2009
02.45 Birma: anatomia dyktatury – film dokumentalny, Niderlandy (Holandia) 2019, reż.: Karen Stokkendal Poulsen
03.50 Defekt (9/9)
04.50 Rodzinka.pl (241): Marek do domu
05.15 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.15** Homilia Mszy św. w intencji Ofiar katastrofy smoleńskiej

19.40 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.11 Pogoda Info
03.15 O co chodzi
03.42 Taśmy bezpieki
04.12 Taśmy bezpieki
04.45 Filmy Dokumentalne TVP Info
05.14 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Jutrzenka nadziei; **07.50** 40 dni ze św. Józefem; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** Kolory Świętości; **09.25** Sanktuaria polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Audiencja Generalna; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.25** Myśląc Ojczyzna; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Świt nadziei; **13.15** 100 cudownych miejsc na świecie; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Geniusz Stworzenia; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Po co nam wykopaliska?; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Rykoszetem; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.00 Msza Święta w intencji Ofiar katastrofy smoleńskiej i Ojczyzny
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Szlif księżnej
23.40 Procesja dziejów
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.45 Mango – Telezakupy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda; **12.50** Szpital – program obyczajowy; **13.50** LAB; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **15.55** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** LAB; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **21.15** Na Wspólnej (3185) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Tajemnica zawodowa; **22.30** Prawdziwa historia – film sensacyjny, Francja/Belgia/Polska 2017, reż.: Roman Polański, wyk.: Emmanuelle Seigner; **00.45** Superwizjer – magazyn reporterów; **01.20** Tajemnica zawodowa; **02.20** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.40** Noc Magii; **04.00** Szpital

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy; **14.40** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3189); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Komisarz Mama; **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Sposób na blondynkę – komedia romantyczna, USA 1998, reż.: Bobby Farrelly, Peter Farrelly, wyk.: Cameron Diaz, Matt Dillon, Ben Stiller, Lee Evans; **01.50** Kolacja dla palantów – USA 2010, reż.: Jay Roach, wyk.: Bruce Greenwood, Jemaine Clement, Paul Rudd; **04.20** Kabarety; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Komedia
SPOSÓB NA BLONDYNKĘ
POLSAT – 23.10

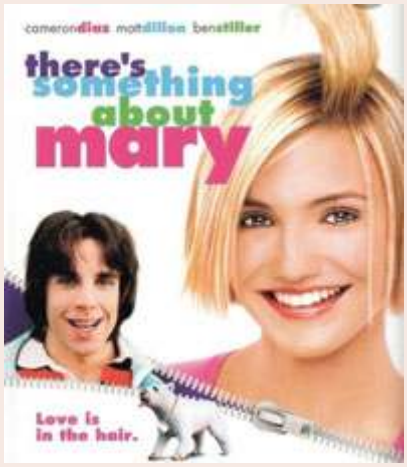

Źródło: filmweb.pl

Komedia romantyczna w reżyserii braci Farrelly („Głupi i głupszy", „Płytki facet"). Niełatwo jest znaleźć sposób na blondynkę, zwłaszcza gdy jest ona – wbrew krążącym o niej dowcipom – nie tylko piękna, ale i wykształcona, inteligentna i pełna nieodpartego uroku. Przekonuje się o tym Ted (Ben Stiller), beznadziejnie zakochany w Mary (Cameron Diaz), którą ostatni raz widział na balu maturalnym trzynaście lat wcześniej. Starając się ją odnaleźć, Ted szuka pomocy u prywatnego detektywa (Matt Dillon). Ten znajduje Mary bez trudu na Florydzie i natychmiast się w niej zakochuje.

TVP 1

05.10 Przysięga (368) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.00** Elif (933) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Coś dla Ciebie; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (65): Pakt z czartem – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (173): Randka z milionerem – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (273): Nieboszczyk na plebanii – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (934) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (369); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3768); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (353) – wyk.: Jolanta Fraszyńska, Marek Bukowski, Przemysław Bluszcz, Janusz Chabior, Henryk Talar, Sebastian Jasnoch, Hanna Turnau
21.00 Sprawa dla reportera
21.55 Magazyn śledczy Anity Gargas
22.30 Magazyn kryminalny 997
23.15 Motel Polska
23.50 Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat
00.35 Londyńczycy (12/13) – serial obyczajowy TVP
01.30 Nowa – Partnerzy – serial TVP
02.25 Ocaleni – reality show
03.30 Sprawa dla reportera
04.25 Magazyn śledczy Anity Gargas
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Górscy ratownicy (13): Bez śladu – serial obyczajowy, Niemcy 2010; **06.20** Smaki świata po polsku – magazyn; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Policzmy się dla Polski; **11.25** Wojciech Cejrowski – boso przez świat; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2403) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (68) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (246): Zaproszenie na kawę – serial fabularyzowany TVP; **15.05** Koło Fortuny – teleturniej; **15.10** Górscy ratownicy (22): Spadające kamienie, część 2 – serial obyczajowy, Niemcy 2012; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Więzień miłości (509); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (69)
19.35 Barwy szczęścia (2403)
20.10 Barwy szczęścia (2404)
20.40 Kulisy serialu Na sygnale
20.55 Na sygnale (295): Jak pan uważa
21.20 Na sygnale (296): Wielki mały cud
21.50 Czarna róża (3) – Ukraina 2016
22.45 Karmazynowe wesele (3) – serial, Francja 2018
23.45 Nigdy nie mów nigdy – film sensacyjny, USA 1983, reż.: Irvin Kershner, wyk.: Sean Connery, Max Von Sydow, Barbara Carrera, Klaus Maria Brandauer
02.10 I że ci nie odpuszczę – komedia, USA 2018, reż.: Rob Greenberg, wyk.: Eugenio Derbez, Anna Faris, Eva Longoria
04.05 Bez tożsamości (24) – serial, Hiszpania/Niemcy 2016
04.50 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.11 Pogoda Info
03.15 O co chodzi
03.42 Światowiec
03.45 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.15 Taśmy bezpieki
04.47 Taśmy bezpieki
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Audiencja Generalna; **07.00** Próba wiary. Św. Dyzma; **07.50** 40 dni ze św. Józefem; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Niezwykłości przyrody Nowej Zelandii; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Kolory Świętości; **09.35** Tam, gdzie modlili się dawni papieże; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.10** Filmowe Życiorysy; **11.25** Myśląc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **12.50** Wyszyński; **13.20** Niedziela; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Koncert pasyjny; **15.15** Ojciec Klemens Vismara; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Akademia pro-life; **17.05** Petra; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Odpowiedzialni za Kościół; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przyjaciele i bohaterowie
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Głos Polski
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Galilejczyk
22.30 Z wędką nad wodę w Polskę i Świat
23.00 Koncert pasyjny
23.45 Kolory Świętości
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

Film familijny
KUPILIŚMY ZOO
POLSAT – 01.50

Źródło: filmweb.pl

Film familijny w gwiazdorskiej obsadzie. Benjamin Mee (Matt Damon) jest dziennikarzem, którego żywiołem jest przygoda i ryzyko. Na potrzeby reportażu potrafi wejść w oko cyklonu. Po przedwczesnej śmierci żony praca przestaje go cieszyć. Dochodzi do wniosku, że zarówno jemu, jak i dwójce jego dzieci potrzebna jest radykalna zmiana i nowy początek. W jednej chwili rzuca posadę w redakcji i kupuje wiejski dom położony na terenie popadającego w ruinę zoo. Przeprowadzką zachwycona jest jego 7-letnia córeczka Rosie (Maggie Elizabeth Jones), z kolei zbuntowany 14-letni Dylan (Colin Ford) ma ojcu za złe wyjazd z miasta. Mimo braku doświadczenia Benjamin zamierza znów otworzyć zoo. Próbuje go zniechęcić starszy brat, księgowy Duncan (Thomas Haden Church), który wieszczy finansową plajtę. Z pomocą zarządzającej parkiem Kelly Foster (Scarlett Johansson) i grupki zapalonych pracowników Benjamin próbuje przywrócić zaniedbanemu miejscu dawną świetność. Wspólnie zmagają się z niesfornymi podopiecznymi i wyjątkowo złośliwym inspektorem do spraw opieki nad zwierzętami (John Michael Higgins).

TVN

05.45 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.50** Szpital – program obyczajowy; **13.50** LAB; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **15.55** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** LAB; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3186); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.35** Miłość jest wszystkim – komedia, Polska 2018, reż.: Michał Kwieciński, wyk.: Olaf Lubaszenko; **01.10** Chyłka – Rewizja; **02.15** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.35** Noc Magii; **03.55** Szpital – program obyczajowy

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja?; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomek Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3190); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Przyjaciółki (196); **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Burleska – melodramat, USA 2010, reż.: Steve Antin, wyk.: Cam Gigandet, Cher, Christina Aguilera; **01.50** Kupiliśmy zoo – film fabularny, USA 2011, reż.: Elle Fanning, Hades Church Thomas, Scarlett Johansson, Matt Damon; **04.20** Kabarety; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (369) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.00** Elif (934) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (66): Szlifierze diamentów – serial obyczajowy TVP, reż.: Wojciech Adamczyk, wyk.: Ilona Ostrowska, Paweł Królikowski, Grzegorz Wons, Jacek Kawalec; **09.35** Komisarz Alex (174): Nadchodzi zemsta – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (274): Koński raj; **11.25** Kasta; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (935); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (370); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3769); **18.20** Kasta; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.00 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (354)
21.00 Ojciec Mateusz (317)
21.55 Blondynka (109)
22.40 Blondynka. Kulisy serialu
22.55 Poszukiwany, poszukiwana – komedia, Polska 1972, reż.: Stanisław Bareja, wyk.: Adam Mularczyk, Wojciech Siemion, Jolanta Wołłejko, Bohdan Łazuka
00.35 Ballistic – film akcji, Niemcy/USA 2002, reż.: Wych Kaosayananda, wyk.: Antonio Banderas, Lucy Liu
02.10 S. W. A. T. – Jednostka specjalna (30) – serial, USA 2017
02.55 Godziny grozy (8/8) – serial, Wielka Brytania 2016
03.50 Magazyn kryminalny 997
04.40 Notacje
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Na sygnale (291): To jest Twoje dziecko – serial fabularyzowany TVP; **05.25** Górscy ratownicy (14): Niebezpieczne związki – serial obyczajowy, Niemcy 2010; **06.20** Anna Dymna – spotkajmy się – Michał Żyliński; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Dookoła Bałtyku – magazyn kulinarny; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2404) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (69) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (247): Tabletka na wszystko – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (23): Nadzieja umiera ostatnia część 1; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.15** Więzień miłości (510); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (70)
19.35 Barwy szczęścia (2404)
20.05 Barwy szczęścia (2405)
20.35 Dance Dance Dance – cz. 1, widowisko rozrywkowe
21.35 Dance Dance Dance – cz. 2
22.45 Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert
23.50 Kino relaks – Magia w blasku księżyca – komedia, USA 2015, reż.: Woody Allen, wyk.: Emma Stone, Colin Firth, Simon McBurney, Hamish Linklater, Eileen Atkins
01.35 Mistyfikacja – film fabularny, Wielka Brytania 1991, reż.: Manny Coto, wyk.: Dolph Lundgren, John Finn, Louis Gossett Jr., Lisa Berkely
03.15 Nigdy nie mów nigdy – film sensacyjny, USA 1983, reż.: Irvin Kershner
05.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Forum
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.11 Pogoda Info
03.15 O co chodzi
03.42 W akcji
04.02 Taśmy bezpieki
04.35 Taśmy bezpieki
05.06 Reportaż TVP Info
05.36 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Trinity Goodheart; **07.30** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.45** Kolory Świętości; **07.50** 40 dni ze św. Józefem; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Spotkania z ekologią; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Droga Krzyżowa w Boczkach Chełmońskich; **13.10** Aktywna zima; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Zrozumieć Antycywilizacje; **14.55** Słowo Życia; **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia Koronką do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Świat na wyciągnięcie ręki; **17.00** Droga Krzyżowa; **17.25** Kolory Świętości; **17.30** Antykultura III; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć...
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.45 Przedstawienie musi trwać
23.45 Kolory Świętości
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.45 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku – program kulinarny; **11.45** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.50** Szpital – program obyczajowy; **13.50** LAB; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **15.55** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** LAB; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.05** Planeta singli – komedia, Polska 2016, reż.: Mitja Okorn, wyk.: Maciej Stuhr, Agnieszka Więdłocha, Piotr Głowacki; **22.55** Król Skorpion – film przygodowy, USA/Niemcy/Belgia 2002, reż.: Chuck Russell; **00.50** Kuba Wojewódzki; **01.50** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.10** Noc Magii; **03.30** Szpital – program obyczajowy

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program, obyczajowy; **11.40** Gliniarze; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3191); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Twoja Twarz Brzmi Znajomo; **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Lara Croft – Wielka Brytania/Niemcy/USA/Japonia 2001, reż.: Simon West, wyk.: Angelina Jolie, Jon Voight; **01.30** Star Trek: W nieznane – s.f., USA/Chiny 2016, reż.: Justin Lin; **04.15** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Komedia
PLANETA SINGLI
TVN – 20.05

Źródło: filmweb.pl

Polska komedia romantyczna w gwiazdorskiej obsadzie. W rolach głównych zagrali Maciej Stuhr i Agnieszka Więdłocha. Spokojna nauczycielka Ania i przebojowy showman Tomek. Czy narodzi się między nimi uczucie? Film został nominowany do Złotych Lwów na Festiwalu Filmowym w Gdyni. Otrzymał Nagrodę Specjalną na Festiwalu Netia OFF CAMERA oraz Nagrodę Publiczności na Festiwalu Filmów Polskich „Wisła" w Rosji.

TVP 1

05.05 Klan (3766) – telenowela TVP; **05.30** Klan (3767) – telenowela TVP; **06.00** Sprawa dla reportera; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Rok w ogrodzie; **08.00** Rok w ogrodzie Extra; **08.15** wojsko-polskie.pl; **08.40** Pełnosprawni – magazyn dla niepełnosprawnych; **09.10** Prywatne życie zwierząt; **09.40** Fascynujący świat; **10.40** Blondynka (109) – serial TVP; **11.40** Frisco Kid – komedia, USA 1979, reż.: Robert Aldrich, wyk.: Gene Wilder, Harrison Ford, William Smith, Ramon Bieri; **13.45** Okrasa łamie przepisy; **14.15** Z pamięci; **14.25** Ozdrowieńcy; **15.05** Skoki narciarskie – Puchar Świata, konkurs drużynowy; **15.25** Skoki narciarskie – Puchar Świata, konkurs drużynowy; **17.30** Teleexpress; **17.35** Jaka to melodia?; **18.30** Stulecie Winnych (27) – serial TVP, reż.: Michał Rogalski, Piotr Trzaskalski, Piotr Śliskowski; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Komisarz Alex (185): Włócznia Amazonki – serial kryminalny TVP
21.35 Hit na sobotę – Gentleman z rewolwerem – film fabularny, USA 2018, reż.: David Lowery, wyk.: Sissy Spacek, Robert Redford, Casey Affleck
23.15 Poszukiwany, poszukiwana – komedia, reż.: Stanisław Bareja, wyk.: Adam Mularczyk, Wojciech Siemion, Jolanta Wołłejko, Bohdan Łazuka
00.55 Ballistic – film akcji, Niemcy/USA 2002, reż.: Wych Kaosayananda
02.35 Jaka to melodia?
03.30 Party przy świecach – film TVP, reż.: Antoni Krauze
04.30 Z pamięci – felieton
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2401) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2402) – serial obyczajowy TVP; **06.55** Dla niesłyszących – M jak miłość (1572) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.20** Rodzinny ekspres – Papież Franciszek na trudne czasy; **11.50** Dance Dance Dance – cz. 1, widowisko rozrywkowe; **12.55** Dance Dance Dance – cz. 2, widowisko rozrywkowe; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Wojciech Cejrowski – boso przez świat; **15.45** Smaki świata po polsku – magazyn kulinarny; **16.25** Na dobre i na złe (801): Przespać życie – serial TVP; **17.25** Na sygnale (295): Jak pan uważa – serial fabularyzowany TVP; **17.50** Słowo na niedzielę; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Postaw na milion; **19.20** Rodzinka.pl (159): Ból głowy – serial komediowy TVP, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak
20.00 The Voice Kids – Przesłuchania w ciemno (5)
21.05 The Voice Kids – Przesłuchania w ciemno (6)
22.15 Kabaret. Super Show Dwójki – program kabaretowy
23.25 Hity wszech czasów – magazyn muzyczny
00.25 I że ci nie odpuszczę – komedia, USA 2018, reż.: Rob Greenberg, wyk.: Eugenio Derbez, Anna Faris, Eva Longoria
02.20 Saga Wikingów – film akcji, Szwajcaria/Niemcy/Republika Południowej Afryki 2014, reż.: Claudio Fah, wyk.: Tom Hopper, Ryan Kwanten, Ken Duken, Charlie Murphy
04.05 Film fabularny
05.15 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.52** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda Info; **15.00** Debata TVP Info; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Serwis Info Dzień weekend; **17.30** Teleexpress; **17.34** Teleexpress Extra; **17.49** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiecym okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór weekend
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór weekend
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.25 Info Wieczór
00.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Salon dziennikarski
01.46 Pogoda Info
01.56 Minęła 20
02.49 Pogoda Info
03.00 Serwis dla Polonii
03.15 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.10 Filmy Dokumentalne TVP Info
05.10 Reportaż TVP Info
05.28 Magazyn śledczy Anity Gargas
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **07.50** Przedstawienie musi trwać; **07.50** 40 dni ze św. Józefem; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Telewizyjny Uniwersytet Biblijny IX rok; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **11.00** Sympozjum z cyklu: Oblicza przemian cywilizacyjnych. WSKSiM w Toruniu; **11.20** Sympozjum z cyklu: Oblicza przemian cywilizacyjnych. WSKSiM w Toruniu; **11.50** Sympozjum z cyklu: Oblicza przemian cywilizacyjnych. WSKSiM w Toruniu; **12.20** Sympozjum z cyklu: Oblicza przemian cywilizacyjnych. WSKSiM w Toruniu; **12.50** Aktywna zima; **13.10** 100 cudownych miejsc na świecie; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Niedziela; **14.35** Inna Teresa; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Powrót do Dylągowej; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Mocni Jego mocą; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Katecheza ks. bpa Antoniego Długosza
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.50 100 cudownych miejsc na świecie
23.00 Głos serca
23.45 Filmowe Życiorysy
00.00 Programy powtórkowe

Film sensacyjny
ODWET
TVN – 00.50

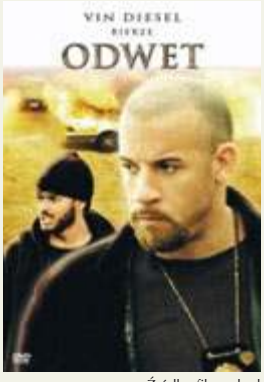

Źródło: filmweb.pl

Sean Vetter i jego partner Demetriusz Hicks (Larenz Tate) przez lata patrolowali najniebezpieczniejsze rejony Los Angeles. Wspólnie stworzyli elitarną jednostkę do walki z handlem narkotykami. Ich zmagania z handlarzami trwały blisko siedem lat i wreszcie miały zakończyć się sukcesem. Jeden z głównych organizatorów przerzutów narkotyków przez meksykańską granicę, gangster Memo Lucero (Geno Silva) trafił za kratki. W chwilę później na arenie walki o wpływy w narkotykowym biznesie pojawił się niejaki Diabeł, człowiek stokroć gorszy i bezwzględniejszy od Lucero. To on wpadł na szatański pomysł, aby wyeliminować policjantów z gry, zabijając żonę Seana Vettera. Po jej śmierci Sean oszalał z bólu. Postanowił za wszelką cenę dopaść i zlikwidować Diabła. Nie cofnął się nawet przed nawiązaniem współpracy z przebywającym w więzieniu Memo Lucero. Jego metody spotkały się z otwartym potępieniem ze strony policji. Sean Vetter traci policyjną odznakę, ale dzięki pomocy przyjaciół nadal prowadzi prywatną wojnę z handlarzami.

TVN

05.10 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.25** Ukryta prawda – program obyczajowy; **06.25** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.25** Efekt Domina; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Brzydula (99) – wyk.: Julia Kamińska, Filip Bobek, Maja Hirsch, Małgorzata Socha, Łukasz Garlicki, Krzysztof Czeczot, Marek Włodarczyk; **12.00** Brzydula (100); **12.30** Brzydula (101); **13.00** Brzydula (102); **13.30** Brzydula (103); **14.00** Na Wspólnej Omnibus (812); **15.50** MasterChef Junior; **17.25** Efekt Domina; **18.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Barry Seal, król przemytu – USA/Japonia/Kolumbia 2017, reż.: Doug Liman; **22.20** Złodziej tożsamości – komedia, USA 2013, reż.: Seth Gordon; **00.50** Odwet – film sensacyjny, USA/Niemcy 2003, reż.: F. Gary Gray; **03.00** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.20** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.30** Horton słyszy Ktosia! – animacja, USA 2008, reż.: Hayward Jimmy; **10.10** Ewa gotuje; **10.40** Nasz Nowy Dom; **11.40** Nasz Nowy Dom; **12.40** Design Dream. Pojedynek na wnętrza; **13.45** Łowcy nagród; **14.45** Rolnicy. Podlasie; **15.45** Więzienie; **16.15** Więzienie; **16.45** Więzienie; **17.15** Więzienie; **17.45** Chłopaki do wzięcia; **18.20** Chłopaki do wzięcia; **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Kowalscy kontra Kowalscy; **20.35** Kowalscy kontra Kowalscy; **21.05** Piękni i bezrobotni; **21.35** Piękni i bezrobotni; **22.05** Vabank – komedia kryminalna, Polska 1981, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Jan Machulski, Leonard Pietraszak, Witold Pyrkosz, Jacek Chmielewski; **00.35** Suma wszystkich strachów – thriller, USA/Niemcy 2002, reż.: Phil Alden Robinson, wyk.: Ben Affleck, Morgan Freeman; **03.20** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy" nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 26 II 2021 r.

Flagi papieskie i Iraku na trasie przejazdu papieża w pobliżu Mosulu

fot. PAP/EPA/Ammar Salih

Irak oczekuje Franciszka

Gdy oddawaliśmy ten numer do druku, w Iraku trwały intensywne przygotowania do przewidzianej na 5-8 marca wizyty papieża Franciszka.

Brytyjska agencja Reutera pokazała prace przy odnawianiu budynków kościelnych, chóry ćwiczące pieśni i hymny liturgiczne oraz inne działania, podkreślając przy tym, że „zdziesiątkowani chrześcijanie iraccy" ostatnio dwukrotnie doświadczyli prześladowań ze strony islamskich ekstremistów. Najpierw na początku obecnego wieku dopuścili się ich bojówkarze Al-Kaidy, a kolejne nastąpiły w czasie panowania tam tzw. Państwa Islamskiego w latach 2014-17. O „zdziesiątkowanym Kościele" mówią też miejscowi duchowni.

Iraccy policjanci strzegą kościoła Niepokalanego Poczęcia NMP w Karakosz, który odwiedzi papież

fot. PAP/EPA/Ammar Salih

Jednym z nich jest ks. Dankhla Joola, przygotowujący papieską Mszę w Erbilu – starożytnym mieście na północy kraju, o początkach sięgających V w. przed Chrystusem, a obecnie stolicy Kurdystanu Irackiego. „Już ponad 8 tys. ludzi zgłosiło chęć przybycia na Mszę Świętą z papieżem. Będzie ona sprawowana na stadionie miejskim, obliczonym na 30 tys. miejsc. Jednakże ze względu na wymogi sanitarne, spowodowane COVID-19, liczba uczestników została ograniczona do 10 tys." – oznajmił kapłan.

„Mamy nadzieję, że po tej wizycie sytuacja chrześcijan się poprawi" – powiedział agencji inny wyznawca Chrystusa, Amer Abdelahad. Zwrócił uwagę, że dużo wycierpieli oni w ciągu ostatnich lat, wielu wyemigrowało i obecnie „papież przyjedzie i zobaczy na miejscu tę rzeczywistość".

Jedna z przeszło 200 wolontariuszek, Daniella Rafiq, podkreśliła wielką radość, że Ojciec Święty zawita do jej ojczyzny. Dodała: „dotychczas przez długi czas, gdziekolwiek spotykał się on z ludźmi, zwłaszcza z młodymi, my byliśmy pozbawieni takiej możliwości". Chodziło m.in. o trudności ze zdobyciem wiz wyjazdowych na takie spotkania.

Inny duchowny, ks. Nawshan Cosa, współodpowiedzialny za religijną stronę liturgii papieskiej, zapowiedział, że będzie to „jedyna w swoim rodzaju Msza pod względem językowym". Zostanie ona odprawiona po włosku, z udziałem orkiestry, a ok. 80 miejscowych wolontariuszy wykona hymny po arabsku, syriacku i nowoaramejsku (tym językiem posługują się chrześcijanie w północnym Iraku).

Przed Mszą w Erbilu Franciszek ma odwiedzić Mosul i pobliski Karakosz, a oba te miasta przez trzy lata okupowali islamiści. Obecnie trwa tam odbudowa zdewastowanych kościołów i innych obiektów. W tym pierwszym mieście żyła niegdyś duża społeczność chrześcijańska, dziś zredukowana do najwyżej 70 rodzin. Do Karakoszu wróciło stosunkowo wielu chrześcijan – głównie dzięki wysiłkom Kościoła w odbudowie miasta i mobilizowaniu wiernych.

Wizyta papieska to wielka łaska nie tylko dla irackich chrześcijan, ale też dla całego naszego kraju.

„Wizyta papieska to wielka łaska nie tylko dla irackich chrześcijan, ale też dla całego naszego kraju" – powiedział agencji katolicki duchowny z Karakoszu ks. Francis.

Problemem związanym z przyjazdem i pobytem Franciszka w Iraku jest zapewnienie wszystkim uczestnikom tego wydarzenia bezpieczeństwa, biorąc pod uwagę niedawną plagę zamachów samobójczych. Na przykład podczas dwóch takich wydarzeń w Bagdadzie w styczniu zginęły 32 osoby, a ponad 100 odniosło rany. Dochodzą do tego masowe demonstracje, dążące do obalenia obecnego premiera Mustafy al-Kadhimiego. Od wielu tygodni setki tysięcy Irakijczyków domaga się pracy, usług i odejścia rządzącej elity, której zarzuca się korupcję. Dotychczas w zajściach tych zginęło prawie 500 osób.

Tymczasem nuncjusz apostolski w Iraku abp Mitja Leskovar uzyskał pozytywny wynik testu na koronawirusa – poinformowały międzynarodowe media. Według tych informacji 51-letni papieski dyplomata udał się na samoizolację poza nuncjaturę i nie będzie mógł towarzyszyć papieżowi. Zazwyczaj nuncjusz apostolski w kraju, do którego przybywa papież, towarzyszy Ojcu Świętemu podczas całej wizyty. Pomieszczenia nuncjatury, w których zatrzyma się Franciszek, zostały już zdezynfekowane, a cały personel przeszedł testy na koronawirusa. Sam papież jest już zaszczepiony, po szczepieniach będą też wszyscy członkowie towarzyszącej mu delegacji watykańskiej.

Z powodu rosnącej liczby infekcji koronawirusa rząd Iraku wprowadził lockdown w całym kraju. Od 26 stycznia Bagdad jest całkowicie zablokowany. Według mediów irackich siły bezpieczeństwa zamknęły wszystkie drogi dojazdowe do stolicy, na niektórych ustawiono betonowe blokady, a także punkty kontrolne. Blokada tłumaczona jest rozszerzaniem się pandemii koronawirusa./**WŚ/KAI/RV**

Tygodnik „Idziemy" Wydawca: Wydawnictwo Diecezji Warszawsko-Praskiej, ul. Grochowska 194/196, 04-357 Warszawa, tel.: **22 512 00 95**, www.idziemy.com.pl; Redaktor naczelny: ks. Henryk Zieliński, Asystent kościelny: ks. Marian Raciński, Sekretarz redakcji: Wojciech Świątkiewicz; redakcja@idziemy.com.pl, Zastępca sekretarza: Dorota Glica; redakcja@idziemy.com.pl, Dział Warszawa i Mazowsze: Irena Świerdzewska, irena.swierdzewska@idziemy.com.pl, Agnieszka M. Domańska, Patryk Lubryczyński. Dział kultury: Mirosław Winiarczyk. Piszą dla nas: Iwona Budziak, ks. Waldemar Chrostowski, Kazimierz Dadak, Marta Dybińska, Mariusz Jankowski, Marek Jurek, Jacek Karnowski, ks. Paweł Kłys, Piotr Kościński, Dariusz Kowalczyk SJ, ks. Marek Kruszewski, Anna Meetschen, ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski, Monika Odrobińska, Jacek Salij OP, ks. Jacek Stefański, ks. Waldemar Turek, Barbara Wiśniowska, Marcin Zatyka, Krzysztof Ziemiec; Korekta: Monika Zaręba; Serwis internetowy: Radek Molenda, Magdalena Jaroszewicz; portal@idziemy.com.pl. Projekt graficzny: Joanna Złonkiewicz. Skład i łamanie: AG Zuch. Druk: Lotos-Poligrafia Warszawa. Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzegamy sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów oraz zmiany ich tytułów. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie odpowiada.
COPYRIGHT © Wydawnictwo Warszawsko-Praskie 2005. Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk materiałów w jakiejkolwiek formie, całości lub fragmentów, nie jest możliwy bez zgody Wydawcy. Fot. okładka: PAP/Lech Muszyński

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2021

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach.
Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej.
Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2021:
cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.

***Zniżka!** Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.*

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

wpłata gotówkowa

nazwa odbiorcy: WYD. DIEC. WAR.-PRASKIEJ 04-357
nazwa odbiorcy cd.: W-wa ul. Grochowska 194/196
l.k.: 17 | nr rachunku odbiorcy: 12401095 11110010051724 73
waluta: W PLN | kwota:
kwota słownie:
nazwa zleceniodawcy:
nazwa zleceniodawcy cd.:
tytułem: Prenumerata tygodnika
tytułem cd.: Idziemy na okres

Opłata:

pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy

odcinek dla banku odbiorcy

wpłata gotówkowa

nazwa odbiorcy: WYD. DIEC. WAR.-PRASKIEJ 04-357
nazwa odbiorcy cd.: W-wa ul. Grochowska 194/196
l.k.: 17 | nr rachunku odbiorcy: 12401095 11110010051724 73
waluta: W PLN | kwota:
kwota słownie:
nazwa zleceniodawcy:
nazwa zleceniodawcy cd.:
tytułem: Prenumerata tygodnika
tytułem cd.: Idziemy na okres

Opłata:

pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy

odcinek dla odbiorcy

PODARUJ 1%
W PIT WPISZ NR KRS: 0000564579
FUNDACJA
Aniołów Miłosierdzia
opp
WSPIERAJ
Z NAMI
PIERWSZE
HOSPICJUM
DLA DZIECI NA LITWIE
WEJDŹ NA MOSTDONIEBA.PL
REKLAMA UKAZUJE SIĘ DZIĘKI
SuperDrob